

Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2016

Oikeusministeriön säädöshankkeet
1.2.2016

ISSN 1798-7083

ISBN 978-952-259-494-5

Helsinki 2016

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Ministeriö Oikeusministeriö		Julkaisu-aika 1.2.2016
Tekijä(t)	Oikeusministeriö		
Julkaisun nimi	Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.2.2016		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Oikeusministeriön julkaisu 6/2016		
Julkaisun teema	Toiminta ja hallinto		
Tiivistelmä	Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Katsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2016.		
Asiasanat	Säädösvalmistelu, lainsäädäntö		
Asianumerot	2/014/2016		
	ISSN (verkkopublication) 1798-7083		ISBN (verkkopublication) 978-952-259-494-5
	Sivumäärä 134	Kieli suomi	URN-tunnus http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-494-5
Julkaisujen myynti/ jakelu	www.oikeusministerio.fi		

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Ministerium Justitieministeriet		Utgivningsdatum 1.2.2016
Författare	Justitieministeriet		
Publikationens namn	Justitieministeriets lagberedningsprojekt den 1 februari 2016		
Publikationsseriens namn och nummer	Justitieministeriets publikation 6/2016		
Publikationens tema	Verksamhet och förvaltning		
Referat	En översikt över lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet samt information om deras mål, bakgrund, centrala innehåll och uppskattade verkningar samt projektplan med tidsplan för genomförande. Översikten är baserad på läget den 1 februari 2015.		
Nyckelord	Lagstiftning, lagberedning		
Ärendenummer	2/014/2016		
	ISSN (webbpublikation) 1798-7083		ISBN (webbpublikation) 978-952-259-494-5
	Sidantal 134	Språk finska	URN http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-494-5
Beställningar/ distribution	www.oikeusministerio.fi		

1.2.2016

JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriöille kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.2.2016. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloitteisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisesti vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä. Hanke on yleensä poistettu katsauksesta sen jälkeen, kun säädös on tullut voimaan tai sen voimaantuloajankohta on päätetty edellyttäen, että välittömiä täytäntöönpanotoimia ei ole vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta <http://www.om.fi>. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero ja sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@om.fi).

Sami Manninen

Ylijohtaja

SISÄLLYS

1	VALTIOSÄÄNTÖ	12
1.1	Perustuslain 10 §:n tarkistaminen	12
1.2	Vaalilain esteellisyysääntelyn tarkistaminen	13
1.3	Vaalilainsäädännön muutokset SOTE-uudistuksesta johtuen	14
1.4	Direktiivi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta	15
1.5	EU:n vaalisäädöksen uudistaminen	16
1.6	Vaali- ja puolerahoituslainsäädännön tarkistaminen	17
1.7	Hallituksen esitys Euroopan tason puolueita koskevaksi kansalliseksi lainsäädännöksi	19
1.8	Saamen kielilain arviointi.....	20
2	HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ	21
2.1	Oikeudenkäynti hallintoasioissa.....	21
3	INFORMAATIO-OIKEUS	23
3.1	Rikosasioissa tehtävässä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaaminen.....	23
3.2	Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön uudistaminen.....	24
3.3	Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen henkilötietojen suoja koskeva sopimus.....	26
3.4	Euroopan unionin ja Kanadan välinen sopimus lentoyhtiöiden matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä	27
3.5	Euroopan unionin ja Meksikon välinen sopimus lentoyhtiöiden matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä	29
3.6	Hallituksen esitys Euroopan neuvoston viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta tehdyn yleissopimuksen hyväksymiseksi sekä laiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta	30
4	KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET	31
4.1	Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistaminen	31
4.2	Saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana osallistua kotiseutualueellaan erityisesti maankäyttöä koskevaan päätöksentekoon	32
4.3	Saamen kielilain arviointi.....	33
4.4	Viittomakielilain valmistelu	34
5	AHVENANMAA.....	37
5.1	Ahvenanmaan itsehallintolain uudistaminen.....	37
6	HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS.....	40
6.1	Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan lainsäädännön uudistus	40
6.2	Alaikäisen avioliittoa koskevien säännösten arviointi	41
6.3	Isyyslain uudistaminen	42
6.4	Perinnönjaon peräyttämistä koskeva sääntely	43
6.5	Äitiyttä koskevan sääntelyn valmistelu	44
6.6	Tasa-arvoiseen avioliittoon liittyvä jatkovalmistelu	46
6.7	Nimilainsäädännön uudistaminen.....	47
6.8	Kansainväliset perintöasiat	48
6.9	Pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimuksen hyväksyminen.....	49
6.10	Kansainvälisten parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat asetukset	50
6.11	Yleisten asiakirjojen hyväksyminen.....	51
7	VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA	53
7.1	Kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuudet.....	53
7.2	Ryhmärakennuttaminen	54
7.3	Kuluttajariitojen vaihtoehtoinen riitojenratkaisu	55

7.4	Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu	57
7.5	Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooma I -asetuksen täytäntöönpano.....	58
7.6	Ehdotukset Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi digi-sopimuksista.....	59
7.7	Direktiivi asunto-omaisuuteen liittyvistä kuluttajaluotoista	60
7.8	Matkapakettidirektiivin uudistaminen.....	61
7.9	Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lentomatrustajien oikeuksia koskevien säännösten muuttamisesta	62
7.10	Uuden maksupalveludirektiivin täytäntöönpano	64
7.11	Yleissopimus välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevista yhdenmukaisista aineellisoikeudellisista säännöistä.....	65
7.12	Yleissopimus välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellettavasta laista	66
7.13	Kansainvälisen online-riidanratkaisujärjestelmän luominen	67
7.14	Lentoyhtiöiden vahingonkorvausvastuuta koskevan yleissopimuksen uudistaminen	68
8	YHTIÖOIKEUS	69
8.1	Osakeyhtiölain muutostarve.....	69
8.2	Henkilöyhtiölain muuttaminen	70
8.3	Yhdenyhtiödirektiivi.....	71
8.4	Listayhtiöiden hallitusten ja hallintoneuvostojen sukupuolikiintiöt -direktiivi	72
8.5	Toimimattomien yhdistysten rekisteripoisto viranomaisen aloitteesta sekä yhdistyksen rekisteröinnin, päätöksenteon, toiminnan ja selvitysmenettelyn helpottaminen	73
9	ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS.....	76
9.1	Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen	76
9.2	Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista	77
9.3	Sähköisten panttikirjojen käytön edistäminen	78
9.4	Vesilain käyttöoikeussääntelyn uudistaminen	79
9.5	Omaisuuksensuojan parantaminen.....	80
9.6	Maanhankinta kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävillä alueilla	81
10	MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ	82
10.1	Uudelleenlaaditun maksukyvyttömyysasetuksen edellyttämä kansallisen lainsäädännön muuttaminen; konkurssilain tarkistaminen	82
10.2	Ulosottokaaren tarkistaminen	83
11	RIKOSOIKEUS	85
11.1	Ehdotus EU:n direktiiviksi unionin taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta	85
11.2	Laitonta elinkauppaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus	86
11.3	Rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus	87
11.4	Ympäristön suojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattaminen	88
11.5	Ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksien rikosoikeudellista suojaa koskevaksi EU:n direktiiviksi.....	89
11.6	Lääkevääreännösten torjuntaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus	90
11.7	Järjestäytyntä rikollisuutta koskevan käsitteistön yhtenäistäminen.....	91
11.8	Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan koordinaatioryhmä	92
11.9	Ehdotus EU:n direktiiviksi epäiltyjen ja syytettyjen lasten prosessuaalisista oikeussuojatakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä	94
11.10	EU:n direktiivi 2014/57/EU markkinoiden väärinkäytöstä määrättävistä rikosoikeudellisista seuraamuksista (markkinoiden väärinkäyttödirektiivi)	95
11.11	Ehdotus EU:n direktiiviksi kolmannen valtion kansalaisten rikosrekisteritietojen vaihdosta	96
11.12	Luonnonsuojelu- ja ympäristörikossäännösten tarkistaminen	97
11.13	Lahjusrikoksia koskevien säännösten muutostarpeet.....	98
11.14	EU:n direktiivi 2014/62/EU euron ja muiden valuuttojen suojaamisesta rahanvääreennykseltä rikosoikeuden keinoin ja neuvoston puitepäätöksen 2000/383/YOS korvaamisesta	99

11.15	Arviomuiston laatiminen YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) vaikutuksista rikoslainsäädäntöön.....	101
11.16	Liiketoimintakiellon tehostaminen.....	102
11.17	Ehdotus terrorismin torjumista koskevaksi direktiiviksi	103
12	SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ.....	105
12.1	Henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskeva lainsäädäntö	105
12.2	Vankien taloudellisiin etuuksiin tehtävät muutokset	106
12.3	Rikosuhrimaksua koskeva lainsäädäntö	107
12.4	Yhdistelmärangaistus	108
12.5	Sakon muuntorangaistusjärjestelmän kehittäminen.....	109
12.6	Tutkintavankeuden vaihtoehtojen ja säilyttämisvastuun selvittäminen	110
12.7	Menettämisseuraamuksia koskevan lainsäädännön tarkistaminen	112
12.8	Päiväsakon, rikesakon ja yhteisösakon rahamäärän korottaminen	113
13	OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS.....	115
13.1	Rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kehittäminen.....	115
13.2	Tuomioistuinten organisaatiosäädösten uudistaminen	116
13.3	Oikeusaputoimisto-organisaation uudistaminen.....	119
13.4	Laki turvatoimista oikeushallinnon viranomaisissa	120
13.5	Ehdotus Euroopan syyttäjänviraston perustamista koskevaksi asetukseksi	122
13.6	Ehdotus EU:n syyttömyysolettamadirektiiviksi.....	123
14	KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS	125
14.1	Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin kansallinen täytäntöönpano.....	125
14.2	Eurooppalaista tilivarojen turvaamismääräysmenettelyä koskevaa asetusta täydentävät kansalliset säännökset	126
14.3	Direktiivi oikeudesta avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä	128
14.4	Vähäisiä vaatimuksia ja eurooppalaista maksamismääräysmenettelyä koskevien asetusten muuttaminen	129
14.5	Uhridirektiivin täytäntöönpano	130

1 VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 Perustuslain 10 §:n tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on selvittää ja valmistella luottamuksellisen viestin salaisuuden suojaa koskevan perustuslain 10 §:n tarkistamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 28.9.2015

3. Keskeinen sisältö

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus esittää säädösperustaa ulkomaantiedustelulle ja tietoliikennetiedustelulle.

Perustuslain 10 §:n 3 momentin mukaan lailla voidaan säätää välttämättömistä rajoituksista luottamuksellisen viestin salaisuuteen vain yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa, oikeudenkäynnissä ja turvallisuustarkastuksessa sekä vapaudenmenetyksen aikana. Luottamuksellisen viestin salaisuuden suoja ei voida rajoittaa muissa tarkoituksissa. Puolustusministeriön aikaisemmin asettama, turvallisuusviranomaisten tiedonhankintakyvyn parantamista koskevaa lainsäädäntöä käsitellyt työryhmä arvioi, ettei tiedustelutarkoituksessa toteutettavasta tietoliikennetiedustelusta näyttäisi olevan mahdollista säätää perustuslakia muuttamatta, pelkästään vieraan valtion tietoliikenteeseen kohdistuvaa tiedustelua ehkä lukuun ottamatta.

Oikeusministeriö on asettanut asiantuntijatyöryhmän, jonka tehtävänä on myöhemmin asetettavaa parlamentaarista valmistelua varten selvittää ja valmistella perustuslain tarkistamista siten, että lailla voidaan säätää tarpeellisiksi katsottavien edellytysten täytyessä kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista luottamuksellisen viestin suojaan.

4. Organisointi

Asiantuntijatyöryhmän kokoonpano on seuraava:

Puheenjohtaja

Manninen, Sami, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Jäsenet

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Ojanen, Tuomas, professori, Helsingin yliopisto

Pohjolainen, Teuvo, professori (emeritus)

Viljanen, Jukka, yliopistonlehtori, Tampereen yliopisto

Pysyvät asiantuntijat

Kievari, Timo, viestintäneuvos, liikenne- ja viestintäministeriö

Sakslin, Maija, eduskunnan apulaisoikeusasiamies

Viitanen, Marko, poliisijohtaja, sisäministeriö

Nurminen, Minnamaria, vanhempi hallitussihteeri, puolustusministeriö

Sihteerit:

Majuri, Tuula, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50280

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50282

5. Taustatietoja

Sisäministeriö ja puolustusministeriö ovat käynnistäneet siviili- ja sotilastiedustelua koskevan lainsäädännön valmisteluhankkeet.

6. Aikataulu

Työryhmän tulee jättää mietintönsä 30.9.2016 mennessä.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 27/41/2015

OM020:00/2015

1.2 Vaalilain esteellisyysäntelyn tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Vaalilain vaaliviranomaisen esteellisyyttä koskevan esteellisyysäntelyn selkeyttäminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 11.12.2014

Lausuntopyyntö 11.12.2014

3. Keskeinen sisältö

Vaalilain esteellisyysäntelyn tarkistaminen eri vaaliviranomaisten osalta.

4. Organisointi

Valmistelija:

Jussi Aaltonen, neuvotteleva virkamies, p. 02951 50560

5. Taustatietoja

Korkein hallinto-oikeus ratkaisi vuoden 2012 kunnallisvaalien jälkeen kolme kuntien vaaliviranomaisten esteellisyyttä koskevaa valitusta (Sipoo, Lapua ja Pyhäjärvi). Helsingin HaO määräsi Sipoon kunnallisvaalit uusittavaksi sillä perusteella, että eräät kunnan vaaliviranomaiset olisivat olleet esteellisiä. Korkein hallinto-oikeus kumosi päätöksen ja linjasi sekä vaalilautakunnan jäsenten että keskusvaalilautakunnan jäsenten esteellisyyttä ja kelpoisuutta (vuosikirjaratkaisu KHO:2013:112). KHO:n päätös ei kuitenkaan koskenut muita kunnan vaaliviranomaisia, joten vaalitoimitsijoiden ja vaalitoimikuntien sekä vaaliavustajien osalta vastaavanlaisten esteellisyyskysymysten voidaan katsoa edelleen olevan osin avoimia.

Valtioneuvoston oikeuskansleri esitti 14.3.2013 oikeusministeriön harkittavaksi, olisiko esteellisyyttä koskevia ohjeita mahdollista tarkentaa tulevia vaaleja silmällä pitäen.

Eduskunnan oikeusasiamies esitti 17.12.2013 oikeusministeriön harkittavaksi lainsäädännön tarkistamista siten, että vaaliviranomaisten esteellisyyttä koskevat kysymykset olisivat yksiselitteisen selviä.

Oikeusasiamies pyysi oikeusministeriötä ilmoittamaan 30.5.2014 mennessä, mihin toimenpiteisiin lainsäädännön tarkistamista koskeva esitys on mahdollisesti antanut aihetta. OM toimitti oikeusasiamiehelle ministeriössä valmistellun luonnoksen arviomuistioksi, joka oli vasta alustava virkamiesnäkemys, ja ilmoitti että oikeusministeriön tarkoitus on pyytää vaaliviranomaisten esteellisyyttä koskevan lainsäädännön tarkistamistarpeista asianomaisten eri tahojen lausunnot vuoden 2014 syyskuun loppuun mennessä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevään 2016 kuluessa.

7. Vaikutukset

Vaalilain tarkistamisella ehkäistään vaaliviranomaisen esteellisyyttä koskevia tulkin-
taongelmia.

Ei taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 42/51/2014

1.3 Vaalilainsäädännön muutokset SOTE-uudistuksesta johtuen

1. Tavoite ja tehtävät

Vaalilainsäädännön tarkistaminen vastaamaan tulevaa itsehallintoaluelainsäädäntöä, joka puolestaan on osa pääministeri Sipilän hallituksen SOTE-uudistusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

SOTE-valmisteluorganisaation asettamispäätös (STM, 068:00/2015).

3. Keskeinen sisältö

Vaalilain (714/1998), puoluelain (10/1969) ja vaalirahoituslain (273/2009) sekä kunnallisten kansanäänestysten menetelytapalain (656/1990) tarkistaminen vastaamaan itsehallintoaluelainsäädäntöä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Jääskeläinen, Arto, vaalijohtaja, oikeusministeriö, p. 02951 50128

5. Taustatietoja

Pääministeri Sipilän hallituksen hallitusohjelmassa (29.5.2015) todetaan muun ohella seuraavaa: ”Hallitus valmistelee sosiaali- ja terveystalouden (SOTE) järjestämiskäytännön kuntaa suurempien itsehallintoalueiden pohjalta. Alueita on yhteensä enintään 19. Alueet vastaavat sosiaali- ja terveystalouden järjestämisestä alueellaan. Hallitus uudistaa sairaaloiden työnjakoa siten, että osa vaativasta erikoissairaanhoidosta keskitetään sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksessa erityisvastuualueille. Kansanvaltaisuuden turvaamiseksi SOTE-alueita johtavat vaaleilla valitut valtuustot”.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys SOTE-järjestämiskäytännöstä, jonka osina ovat muun muassa itsehallintoaluelainsäädäntö ja vaalilaki, on tarkoitus lähettää laajalle lausuntokierrokselle huhtikuussa 2016. Uuden lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan kesällä 2017.

7. Vaikutukset

Hanke on osa SOTE-hanketta, jolla merkittävät taloudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset. Vaalijärjestelmään tulee uusi vaalityyppi. Kansalaisten vaikuttamismahdollisuudet monipuolistuvat.

8. Muut tiedot

–

1.4 Direktiivi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö osallistuu neuvoston työryhmässä käytäviin neuvotteluihin neuvoston direktiivistä uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2008) 426 lopullinen, ehdotus neuvoston direktiiviksi
SEK(2008) 2180, komission yksiköiden valmisteluasiakirja, vaikutusten arviointi
P6 TA(2009) 0211, Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma
U 44/2008 vp
TyVL 22/2008 vp
PeVL 34/2008 vp
SuVP 48/2009 vp
PeVP 41/2010 vp
TyVL 10/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tarkoituksena on torjua uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää. Direktiiviä sovellettaisiin julkisella ja yksityisellä sektorilla, kun on kyse sosiaalisesta suojelusta, sosiaaliturva ja terveydenhuolto mukaan lukien, sosiaalietuuksista, koulutuksesta ja yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palveluiden saatavuudesta ja tarjonnasta, asuminen mukaan lukien.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50230

von Troil, Charlotta, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50335

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tavoitteena on täydentää EU:n nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä ja näin luoda aikaisempaa yhdenmukaisempi vähimmäistaso suojalle syrjintää vastaa. Ehdotuksen oikeusperustana toimivan SEUT 19 artiklan nojalla on aikaisemmin annettu kolme syrjinnänvastaista säädöstä (neuvoston direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY).

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkoi heinäkuussa 2008 ja sitä on sen jälkeen käsitelty seuranneilla puheenjohtajuuskausilla. Joulukuussa 2015 työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto otti tiedoksi puheenjohtajaan tilannekatsauksen asiassa. Neuvottelut ehdotuksesta jatkuvat.

7. Vaikutukset

Direktiivi yhdenmukaistaisi yhteisöjen nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä. Direktiivi edellyttäisi hyväksytyksi tullessaan eräitä tarkistuksia kansalliseen yhdenvertaisuuslainsäädäntöön.

8. Muut tiedot

OM 7/469/2008

EU/2008/1180

1.5 EU:n vaalisäädöksen uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n vaalisäädöksen uudistaminen ja siitä mahdollisesti johtuvien muutosten tekeminen vaalilakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E-kirje 86/2015 vp. (23.12.2015) liitteinen.

3. Keskeinen sisältö

Euroopan unionin neuvostossa aletaan tammikuussa 2016 käsitellä Euroopan parlamentin päätöslauselmaa 15.11.2015 koskien EU:n vaalisäädöksen uudistamista. Uudistusten voimaantulo edellyttää neuvoston yksimielistä hyväksyntää.

EP:n päätöslauselmassa ehdotetaan muun muassa seuraavia muutoksia EP-vaalien järjestelyihin:

- Euroopan tason puolueiden nimet ja logot näkyisivät äänestyslipuissa (mikä meillä on sellaisenaan mahdollon toteuttaa),
- ehdokasasettelu vahvistettaisiin kaikissa jäsenvaltioissa jo viimeistään 12 viikkoa ennen vaaliperiodia,
- vaaliperiodin sunnuntaina äänestys päättyisi kaikissa jäsenvaltiossa viimeistään klo 22 Suomen aikaa, jonka jälkeen vasta saisi julkistaa tuloksia,
- vaaliluettelot (äänioikeusrekisteri) vahvistettaisiin kaikissa jäsenvaltiossa jo viimeistään 8 viikkoa ennen vaaliperiodia,
- ehdokaslistoilla tulisi olla yhtä paljon mies- ja naisehdokkaita.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Huotarinen, Heini, ylitarkastaja, oikeusministeriö

Jääskeläinen, Arto, vaalijohtaja, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

–

6. Aikataulu

–

7. Vaikutukset

Jotkut ehdotetut EP-vaalien menettelyt poikkeaisivat meillä muissa vaaleissa käytetyistä. Vaalimenettelyjen kokonaisuus monimutkaistuisi.

8. Muut tiedot

–

1.6 Vaali- ja puoluerahoituslainsäädännön tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävä oli selvittää vaali- ja puoluerahoitusta koskevan lainsäädännön uudistamistarpeet eduskunnan tarkastusvaliokunnan mietinnöissä TrVM 9/2013 vp. ja TrVM 6/2014 vp. esitettyjen havaintojen pohjalta ja tehdä ehdotukset lainsäädännön tai muun sääntelyn tarkistamiseksi tarvittavilta osin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tarkastusvaliokunnan mietinnöt TrVM 9/2013 vp ja TrVM 6/2014 vp

Vaali- ja puoluerahoituslainsäädännön tarkistaminen (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 29/2015)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puoluelain ja ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 73/2015 vp)

Eduskunnan vastaus 14.12.2015 EV 78/2015 vp

Laki puoluelain muuttamisesta, vahvistettu 30.12.2015, 1688/2015

Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta, vahvistettu 30.12.2015, 1689/2015

3. Keskeinen sisältö

Puoluelain ja ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain tarkistaminen

4. Organisointi

Valmistelija:

Heini Huotarinen, ylitarkastaja, p. 02951 50127

5. Taustatietoja

Eduskunta edellytti 11.2.2014, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin ja selvittää vaali- ja puoluerahoitusta koskevat uudistamistarpeet, kannanotto tarkastusvaliokunnan mietinnön 9/2013 vp. johdosta. Puoluelain 9§:n muuttamista koskeva kirjaus sisältyi pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelmaan.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 1.12.2014–15.4.2015. Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle joulukuussa 2015. Lait puoluelain ja ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta tulivat voimaan vuoden 2016 alusta.

7. Vaikutukset

Tarkoituksena on parantaa vaali- ja puoluerahoituksen avoimuutta sekä selkeyttää sääntelyä.

8. Muut tiedot

1.7 Hallituksen esitys Euroopan tason puolueita koskevaksi kansalliseksi lainsäädännöksi

1. Tavoite ja tehtävät

Säädetään kansalliseen lainsäädäntöön Euroopan parlamentin ja Euroopan unionin neuvoston Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta annetun asetuksen johdosta tarpeelliseksi tulleet muutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU, EURATOM) N:o 1141/2014

3. Keskeinen sisältö

Säädetään asetuksen johdosta tarpeellisista muutoksista yhdistyslakiin (503/1989) ja säätiölakiin (109/1930).

4. Organisointi

Valmistelija:

Aaltonen, Jussi, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951

5. Taustatietoja

Euroopan parlamentin ja Euroopan unionin neuvoston Euroopan tason poliittisten puolueiden ja Euroopan tason poliittisten säätiöiden perussäännöstä ja rahoituksesta annettu asetus tuli voimaan 24.11.2014. Asetusta sovelletaan 1.1.2017 lukien.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2016.

7. Vaikutukset

Lakimuutoksilla mahdollistetaan asetuksen tehokas soveltaminen Suomessa.

8. Muut tiedot

1.8 Saamen kielilain arviointi

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää saamen kielilain (1086/2003) muutostarpeet ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota lain soveltamisesta saatuihin käytännön kokemuksiin ja muun lainsäädännön kehityksessä tapahtuneisiin muutoksiin. Kansainvälisten tutkintaelinten kannanotot saamen kielen asemasta otetaan arvioinnissa huomioon. Asiaa valmistellaan tiiviissä yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Saamen kielilain toteutuminen vuosina 2004–2006. Saamen kielineuvoston kertomus Saamelaiskäräjille saamen kielilain toteutumisesta. Saamelaiskäräjät 2008 Toimenpideohjelma saamen kielen elvyttämiseksi; Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:7 ja valtioneuvoston periaatepäätös 3.7.2014 Valtioneuvoston kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2013 (Vuoden 2013 kielikertomus) ja siihen liittyvä perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 1/2014 vp

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia perusmuistio saamen kielilain kehittämistarpeista.

4. Organisointi

2 HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 Oikeudenkäynti hallintoasioissa

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on säätää oikeudenkäyntimenettelystä hallintoasioissa nykyistä täsmällisemmin ja informatiivisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000 ja loppuraportti 30.11.2001

Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004–2007 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10) sekä muistio 19.9.2005 ohjelman tilanteesta syksyllä 2005

Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi (Oikeusministeriön julkaisu 2006:4)

Hallintolainkäyttötoimikunnan asettamiskirje 26.9.2007 taustamuistioineen

Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti hallintotuomioistuinten lainkäyttöhenkilökunnan kyselystä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:18)

Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti kyselystä asiamiehille ja avustajille (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:17)

Hallintolainkäytön kehittäminen. Prosessityöryhmän välimietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19)

Hallintolainkäytön kehittäminen. Lausuntotiivistelmä prosessityöryhmän välimietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010)

Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Prosessityöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011)

Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Tiivistelmä prosessityöryhmän loppumietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011)

3. Keskeinen sisältö

Prosessityöryhmä on laatinut ehdotuksen uudeksi laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Uusi laki korvasi hallintolainkäyttölain (586/1996). Ehdotuksen laatimisessa on otettu huomioon hallintolainkäyttölain soveltamisesta saadut käytännön kokemukset sekä muut hallintolainkäytön kehittämishankkeet.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50450

Attila, Eeva, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50328

Tarkka, Anna-Stiina, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50241

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Hallintolainkäytön kehittämistarpeita on tarkasteltu edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi esimerkiksi oikeusturva-asiain neuvottelukunnan vuosikertomuksissa 2001–2002 ja 2002–2003 sekä tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3).

6. Aikataulu

Prosessityöryhmän toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Työryhmä on antanut väli-mietinnön vuoden 2009 lopussa (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19) ja loppumietinnön vuoden 2010 lopussa (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011). Mietinnoista saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmät (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010 ja Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011). Ehdotuksen jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä. Uudistukset on tarkoitus toteuttaa v. 2015 alkaneella vaalikaudella.

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön menettelyn kehittämisellä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2015

OM014:00/2015

3 INFORMAATIO-OIKEUS

3.1 Rikosasioissa tehtävässä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tulee laatia ehdotus tietosuojapuitepäätöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi siltä osin kuin puitepäätös koskee henkilötietojen käsittelyä rikoksista syyttämiseksi ja rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

Työryhmä voi tarvittaessa laatia ehdotuksia puitepäätöksen täytäntöönpanemiseksi myös niiltä osin kuin puitepäätös koskee tulliviranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi ja selvittämiseksi.

Työryhmän ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäätös 2008/977/YOS rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta

U 48/2005 vp

HaVL 2/2006 vp, PeVL 27/2006 vp, HaVL 54/2006 vp, HaVL 3/2007 vp ja HaVL 18/2007 vp

Asettamispäätös 16.3.2011 (OM 5/41/2011)

Määräajan jatkamista koskevat päätökset 15.6.2011, 14.12.2011 ja 10.2.2012 (OM 5/41/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tietosuojapuitepäätöksen tarkoituksena on varmistaa korkeatasoinen suoja luonnollisten henkilöiden perusoikeuksille ja -vapauksille ja erityisesti oikeus yksityisyyteen henkilötietojen käsittelyssä rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä. Puitepäätös täydentää useita instrumentteja, joilla on lisätty yhteistyötä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosoikeuden alalla ja joiden tarkoituksena on lisätä rajat ylittävää tietojenvaihtoa. Puitepäätös koskee vain rajat ylittävää henkilötietojen käsittelyä.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50152

Jäsenet:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto

Väisänen, Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Jalkanen, Virpi, neuvotteleva virkamies, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Aalto, Tauno, toimialajohtaja, Oikeusrekisterikeskus

Lumme, Jere, ylitarkastaja, valtiovarainministeriö, vero-osasto

Suuripää, Keijo, poliisiylitarkastaja, sisäasiainministeriö, poliisiosasto

Puheenjohtaja toimii työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Tietosuojapuitepäätös on ensimmäinen yleinen tietosuojainstrumentti EU:ssa poliisi- ja rikosoikeudellisen yhteistyön aloilla. Puitepäätös perustuu Eurooppa neuvoston 4. marraskuuta 2004 hyväksymään Haagin ohjelmaan. Ohjelmassa komissiota kehoitetaan tekemään ehdotuksia jäsenvaltioiden välisen lainvalvontatiedon vaihdon helpottamiseksi. Ohjelmassa painotetaan, että ehdotuksissa on tarkoin otettava huomioon henkilötietojen suojaa koskevat keskeiset periaatteet. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi tietosuojapuitepäätöksen 27 päivänä marraskuuta 2008.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 16.3.2011–30.6.2011. Työryhmän määräaika jatkettiin 30.6.2012 saakka. Hallituksen esitys viimeistellään työryhmän jäsenten muodostamassa verkostossa. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2016.

7. Vaikutukset

Tietosuojapuitepäätöksen täytäntöönpanolla vahvistetaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja perusvapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan yksityisyyteen, kun henkilötietoja käsitellään rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2011
OM002:00/2011

3.2 Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio antoi 4.11.2010 tiedonannon kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa ja sen jälkeen 29.1.2012 ehdotuksen yleiseksi tietosuojasetukseksi KOM (2012) 11 lopullinen ja tietosuojadirektiiviksi KOM (2012) 10 lopullinen. Ehdotuksen tavoitteena on luoda Euroopan unionille ajanmukainen, vahva, yhtenäinen ja kattava tietosuojakehys. Lisäksi ehdotuksen tavoitteena on parantaa luottamusta online-palveluihin ja näin edistää EU:n digitaalista sisämarkkinoiden kehittämistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 609 lopullinen
Euroopan tietosuojavaltuutetun komission tiedonantoa koskeva lausunto 17.1.2011, 5366/11
E 119/2010 vp
HaVL 36/2010 vp
KOM (2012) 10 lopullinen
KOM (2012) 11 lopullinen
U 21/2012 vp sekä asetusta koskevat U-jatkokirjeet 26.4.2013, 24.9.2014, 18.11.2014, 26.2.2015 ja 28.5.2015 ja 11.9.2015, 10.12.2015 ja direktiiviä koskeva U-jatkokirjelmä UJ 3/2015.
PeVL 12/2012 vp

HaVL 11/2012 vp, HaVL 6/2013 vp, HaVL 22/2014 vp ja HaVL 30/2014 vp, 36/2014 vp ja 2/2015 vp, HaVL 10/2015 vp, HaVL 25/2015 vp
Euroopan tietosuojavaltuutetun komission ehdotusta koskeva lausunto 7375/12

3. Keskeinen sisältö

Keskeisinä tavoitteina on yksilön oikeuksien ja sisämarkkinaulottuvuuden lujittaminen, rikosasioissa tehtävää poliisi- ja oikeudellista yhteistyötä koskevien tietosuojasääntöjen tarkistaminen, tietosuojan globaalin ulottuvuuden huomioon ottaminen ja tietosuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan tehostaminen institutionaalisia järjestelyjä lujittamalla.

Uudistusehdotus sisältää ehdotuksen asetukseksi, jolla vahvistettaisiin EU:n yleinen tietosuojakehys (yleinen tietosuoja-asetus), ja ehdotuksen direktiiviksi, jolla vahvistettaisiin säännöt henkilötietojen suojaamiseksi tilanteissa, joissa niitä käsitellään rikosten torjumista, tutkimista, selvittämistä ja syytteen esittämistä tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten (tietosuojadirektiivi).

Yleisellä tietosuoja-asetuksella kumottaisiin EY:n henkilötietodirektiivi 95/46/EY. Tietosuojadirektiivillä kumottaisiin v. 2008 annettu tietosuojapuitepäätös.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 503732 (tietosuoja-asetus)

Talus, Anu, EU-asiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50586 (tietosuoja-asetus)

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152 (tietosuojadirektiivi)

5. Taustatietoja

Tekniikan nopea kehitys ja globalisoituminen ovat tuoneet mukanaan uusia haasteita henkilötietojen suojeluun. Henkilötietoja kerätään yhä kehittyneemmin keinoin, joita on entistä vaikeampi havaita. Näiden haasteiden vuoksi EU:n on luotava kattava ja johdonmukainen lähestymistapa, joka takaa, että yksilön tietosuojaa koskevaa perusoikeutta noudatetaan täysimääräisesti sekä EU:ssa että sen ulkopuolella.

Oikeusministeriö on järjestänyt 2.3.2012 ja 15.2.2013 julkisen kuulemis- ja keskustelutilaisuuden komission ehdotuksista. Se järjesti myös 22.9.2015 julkisen ja yksityisen sektorin eri tahoille tiedotustilaisuuden tietosuojapakettin neuvottelutilanteesta ja hankkeen etenemisestä.

6. Aikataulu

Neuvosto hyväksyi päätelmänsä komission tiedonannosta oikeus- ja sisäasiat neuvoston kokouksessa 24.–25.2.2011 ja Euroopan parlamentti antoi päätöslauselman sa kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan EU:ssa 6.7.2011.

Parlamentin LIBE-valiokunta äänesti komission ehdotuksia koskevasta mietinnöstään 21.10.2013. Euroopan parlamentti äänesti kannastaan yleiseen tietosuoja-asetusehdotukseen ja tietosuojadirektiiviehdotukseen maaliskuussa 2014. Se hyväksyi LIBE-valiokunnan mietinnön sellaisenaan.

Neuvoston yleisnäkemyksessä EU:n tietosuojasäätöasetusehdotuksesta hyväksyttiin 15.–16.6.2015 pidetyssä oikeus- ja sisäasiat neuvostossa ja kolmikantaneuvottelut siitä Euroopan parlamentin ja komission kanssa ovat alkaneet. Neuvoston yleisnäkemyksessä tietosuojadirektiiviehdotuksesta hyväksyttiin 8.–9.10.2015 pidetyssä oikeus- ja sisäasiat neuvostossa. Euroopan parlamentti, neuvosto ja komissio pääsivät kolmikantaneuvotteluissa sopuun EU:n tietosuojauudistuksesta 18.12.2015. Uudet tietosuojasäädökset julkaistaan EU:n virallisessa lehdessä keväällä 2016 ja ne tulevat voimaan kahdentenkymmenentenä päivänä sen jälkeen kun ne on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Säästöjen soveltaminen alkaa kahden vuoden kuluttua niiden voimaantulosta.

Tietosuojasäätöasetuksen valmistelua on käsitelty EU-ministerivaliokunnassa osana OSA-neuvostovalmistelua 16.–18.7.2012, 17.–19.10.2012, 5.12.2012, 14.–15.1.2013, 1.3.2013, 31.5.2013, 10.–12.7.2013 (kirjallinen menettely) sekä 4.10.2013, 27.–29.11.2013 (kirjallinen menettely), 15.–17.1.2014 (kirjallinen menettely), 26.2.2014, 3.6.2014 ja 2.–4.7.2014 (kirjallinen menettely) ja 12.6.2015.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi henkilötietojen suojaa ja selkeyttäisi nykyistä henkilötietojen suojaa koskevaa sääntelyä.

8. Muut tiedot

OM 1/473/2012

OM2010-00422

EU/2010/1665

3.3 Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välinen henkilötietojen suojaa koskeva sopimus

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja USA:n välillä henkilötietojen suojasta, kun henkilötietoja siirretään ja käsitellään rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tutkintaa, paljastamista ja syytteenpanoa varten rikosasioissa tehtävän poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön puitteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15851/09

17480/10 RESTREINT UE

E 9/2010 vp, HaVL 7/2010 vp ja HaVL 18/2010 vp

Agreement between the United States of America and the European Union on the protection of personal information relating to the prevention, investigation, detection and prosecution of criminal offences, parafoitu 8.9.2015

3. Keskeinen sisältö

Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso. Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa yksilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien korkeatasoinen suoja ja erityisesti oikeus yksityisyyden suojaan henkilötietojen käsittelyssä, kun EU:n ja USA:n toimivaltaiset viran-

omaiset siirtävät ja käsittelevät henkilötietoja rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tutkintaa, paljastamista tai syytteeseenpanoa varten.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

5. Taustatietoja

Henkilötietojen käsittely ja siirto katsotaan olennaiseksi osaksi rikosten ja terrorismin tehokasta torjuntaa. EU on lisännyt poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikosasioissa USA:n kanssa vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen. Koska EU:n ja USA:n lähestymistavat henkilötietojen suojaan poikkeavat osin toisistaan, sopimuksella on tarkoitus varmistaa henkilötietojen riittävä suoja.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 3.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Komissio on ilmoittanut, että neuvottelut on saatu päätökseen 8.9.2015. Sopimus voidaan tehdä vasta kun neuvosto ja Euroopan parlamentti ovat hyväksyneet neuvottelutuloksen.

7. Vaikutukset

Sopimus takaisi selkeän ja yhdenmukaisen, oikeudellisesti sitovan viitekehyksen henkilötietojen suojaa koskeville periaatteille. Sopimus, jolla varmistetaan henkilötietojen suoja ja yksityisyys, mahdollistaa EU:n ja USA:n tiiviimmän yhteistyön lainvalvontatarkoituksissa tapahtuvassa henkilötietojen vaihdossa ja helpottaa tulevia henkilötietojen siirtoa koskevia EU:n ja USA:n välisiä neuvotteluja.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista.

EU/2010/0702

3.4 Euroopan unionin ja Kanadan välinen sopimus lentoyhtiöiden matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja Kanadan välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16085/1/10 REV 1 RESTREINT UE

16085/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE

16419/1/13 REV 1 JAI 1022 CDN 15 RELEX 1038 DATAPROTECT 171

12652/13 JAI 657 CDN 11 DATAPROTECT 112 AVIATION 116 RELEX 695 + REV 1 (fi)
12653/13 JAI 658 CDN 12 DATAPROTECT 113 AVIATION 117 RELEX 696 + REV 1 (fi)
12657/13 JAI 659 CDN 13 DATAPROTECT 114 AVIATION 118 RELEX 697+ REV 1
(en) + REV 2 (fi) + REV 3 (fr)

E 85/2010 vp, HaVL 30/2010 vp
U 67/2013 vp, HaVL 21/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella veloitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltäviä lentomatikustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Kanadan toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Kanada puolestaan takaisi riittävän suojan lentomatikustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

5. Taustatietoja

Kanadan lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Kanadasta tai Kanadaan harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Kanadan rajavirastolle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Kanadaan. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Sopimusneuvottelut saatiin päätökseen kesällä 2013 ja neuvosto hyväksyi 5.–6.12. päätökset sopimuksen allekirjoittamisesta ja tekemisestä. Sopimus allekirjoitettiin 25.6.2014. Neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän. Asian käsittely Euroopan parlamentissa on viivästynyt, koska parlamentti päätti syksyllä 2014 pyytää unionin tuomioistuimen lausunnon siitä, onko allekirjoitettu sopimus EU:n perussopimusten mukainen.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista.

EU/2010/1510

3.5 Euroopan unionin ja Meksikon välinen sopimus lentoyhtiöiden matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja Meksikon välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

9218/3/15 REV 3 RESTREINT UE

E 13/2015 vp, HaVL 4/2015 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella veloitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja siellä käsiteltyjä lentomatkustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Meksikon toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Meksiko puolestaan takaisi riittävän suojan lentomatkustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

5. Taustatietoja

Meksikon lainsäädännön mukaan Meksikoon saapuvaa ja Meksikosta lähtevää lentoliikennettä harjoittavien lentoyhtiöiden on siirrettävä PNR-tiedot sähköisesti veroviranomaiselle (Servicio de Administracion Tributaria, SAT).

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 23.6.2015 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on aloitettu, mutta sopimusta ei ole tarkoitus tehdä ennen kuin EU:n tuomioistuimien on antanut Euroopan parlamentin pyytämän lausunnon siitä, onko EU:n Kanadan kanssa allekirjoittama PNR-sopimus EU:n perussopimusten mukainen.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista.

EU/2015/0980

3.6 Hallituksen esitys Euroopan neuvoston viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta tehdyn yleissopimuksen hyväksymiseksi sekä laiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tarkoituksena on toteuttaa ne lainsäädäntötoimet, jotka ovat Suomessa tarpeen Euroopan neuvostossa tehdyn viranomaisten asiakirjojen julkisuutta koskevan yleissopimuksen voimaansaattamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston Tromssassa 18.5.2009 tehty yleissopimus viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta.

3. Keskeinen sisältö

Suomi sitoutuisi noudattamaan yleissopimuksen velvoitteita viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta sekä niitä koskevasta tiedonsaannista ja muista menettelyistä viranomaisten toiminnan avoimuuden toteuttamiseksi. Yleissopimuksen voimaan saattaminen ei Suomessa edellyttäisi viranomaisten toiminnan julkisuutta koskevien säännösten muuttamista.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50372

von Troil, Charlotta, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50335

5. Taustatietoja

Euroopan neuvoston yleissopimus on ensimmäinen kansainvälinen sopimus viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta. Yleissopimuksen tarkoituksena on vahvistaa siihen liittyneissä maissa avoimuutta ja demokratiaa.

6. Aikataulu

Eduskunta on hyväksynyt lain yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja se on vahvistettu (16/2015). Laki tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana sen jälkeen, kun yleissopimus on tullut kansainvälisesti ja Suomea sitovasti voimaan.

7. Vaikutukset

Sopimuksen voimaansaattamisella tuetaan demokratian vahvistumista Euroopassa.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2014

OM007:00/2014

4 KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET

4.1 Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeet ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Saamelaiskäräjälakityöryhmän mietintö (OM mietinnöt ja lausunnot 55/2013)
Hallituksen esitys HE 167/2014 vp (peruutettu)

3. Keskeinen sisältö

Saamelaiskäräjistä annettua lakia tarkistetaan siten, että se vastaa lainsäädännön kehityksessä tapahtuneita muutoksia.

4. Organisointi

Valmistelija:

Busck-Nielsen, Camilla, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50278

5. Taustatietoja

Saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa keskeisesti sääntelevä laki saamelaiskäräjistä (974/1995) on annettu vuonna 1995. Saamelaiskäräjälakia on sittemmin muutettu käytännön tarpeita paremmin vastaavaksi laeilla 1725/1995 (mm. kirjanpitoa ja tilin-tarkastusta koskevat säännökset), 1279/2002 (mm. uudet vaalisäännökset), 1026/2003 (uudet säännökset hallinto-oikeudellisten säädösten soveltamisesta ja esteellisyydestä) ja 626/2011 (kaivoslain antamiseen liittyvä neuvotteluvelvollisuutta koskevan säännöksen täydentäminen).

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi saamelaiskäräjistä annetun lain ja rikoslain 40 luvun 11 §:n muuttamisesta (HE 167/2014 vp) annettiin eduskunnalle syyskaudella 2014. Esitys peruutettiin maaliskuussa 2015. Erityisesti kirjanpito- ja tilinpäätössään-nökset, saamelaiskäräjävaalien käytännön toteuttamista koskevat säännökset ja muutoksenhakusäännökset ovat osin vanhentuneita tai käytännössä vaikea toteut-taa. Rikoslain virkarikoksia koskevan sääntelyn ulottaminen myös käräjien virkamie-hiin olisi perusteltua. Saamelaiskäräjälain tarkistaminen erityisesti näiltä osin on tar-peen.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan vuoden 2016 aikana.

7. Vaikutukset

Hanke liittyy saamelaisten itsehallintoon. Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto.

8. Muut tiedot

4.2 Saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana osallistua kotiseutualueellaan erityisesti maankäyttöä koskevaan päätöksentekoon

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoitus on kehittää saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana erityisesti selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten oikeudesta osallistua saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevaan päätöksentekoon. Tarkoitus on luoda näiltä osin edellytykset ILO:n alkuperäiskansoja koskevan yleissopimuksen n:o 169 ratifioinnille.

2. Hankkeeseen liittyviä asiakirjoja

Selvitysmies Pekka Vihervuori: Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet saamelaisten kotiseutualueella. ILO:n alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen edellyttämät saamelaisten maahan ja vesiin kohdistuvia oikeuksia koskevat muutosehdotukset (Oikeusministeriön yleisen osaston julkaisu 3/1999)

Saamelaistoimikunnan asettamispäätös (OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000)

Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, Oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander 8.8.2001

Saamelaistoimikunnan mietintö (KM 2001:14)

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä saamelaistoimikunnan mietinnöstä 3.5.2002

Luonnos hallituksen esitykseksi, pdf, 35 s.

Lausuntoyhteenveto ja tiivistelmä hallituksen esitysluonnoksesta 18.9.2002

Saamelaiskäräjien maanomistustyöryhmän selvitys saamelaisten kotiseutualueen maakysymyksessä, I osamietintö, syyskuu 2002

Tarjouspyyntö 21.10.2002 Oikeudellis-historiallisesta tutkimuksesta

Pöytäkirja tapaamisesta 19.12.2002 oikeusministeriön ja saamelaiskäräjien edustajien välillä, 24.1.2003

Tutkimussopimus oikeusministeriön sekä Oulun yliopiston ja Lapin yliopiston välillä, 28.1.2003

Oikeusministeriön päätös lisääjän myöntämisestä tutkimukselle, 28.6.2004

Yhteispohjoismaisen asiantuntijaryhmän ehdotus saamelaisopimukseksi valmistui (tiedote 16.11.2005)

Toimeksianto 10.10.2005, OM 2/559/2005

Asiantuntijamääräys 1.3.2006, OM 2/559/2005

Tutkimusraportit, Oikeusministeriön julkaisut 2006:5, 2006:6, 2006:7 ja 2006:8 sekä Juridica Lapponica 32

Alkuperäiskansoja koskevan sopimuksen ratifiointiedellytykset; Lausuntotiivistelmä; Oikeusministeriön julkaisu 39/2012

Luonnos hallituksen esitykseksi; lausuntotiivistelmä; OM mietintöjä ja lausuntoja 40/2014

Hallituksen esitys eduskunnalle itsenäisten maiden alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja Metsähallituksesta annetun lain muuttamisesta (HE 264/2014 vp)

3. Keskeinen sisältö

Saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana kehitetään selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevan päätöksenteon osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Busck-Nielsen, Camilla, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50278

5. Taustatietoja

Kysymys ILO:n yleissopimuksen nro 169 ratifiointista on ollut esillä pitkään. Eduskunnalle annettu hallituksen esitys HE 264/2014 vp on eduskunnassa vireillä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 28.11.2014 (HE 264/2014 vp)

7. Vaikutukset

Vahvistaa saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella sekä luo omalta osaltaan edellytykset ILO:n sopimuksen n:o 169 ratifiointille.

8. Muut tiedot

OM 1/559/2005

4.3 Saamen kielilain arviointi

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää saamen kielilain (1086/2003) muutostarpeet ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota lain soveltamisesta saatuihin käytännön kokemuksiin ja muun lainsäädännön kehityksessä tapahtuneisiin muutoksiin. Kansainvälisten tutkintaelinten kannanotot saamen kielen asemasta otetaan arvioinnissa huomioon. Asiaa valmistellaan tiiviissä yhteistyössä saamelaiskäräjien kanssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Saamen kielilain toteutuminen vuosina 2004-2006. *Saamen kielineuvoston kertomus Saamelaiskäräjille saamen kielilain toteutumisesta*. Saamelaiskäräjät 2008

Toimenpideohjelma saamen kielen elvyttämiseksi; Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:7 ja valtioneuvoston periaatepäätös 3.7.2014 Valtioneuvoston kertomus kielilainsäädännön soveltamisesta 2013 (Vuoden 2013 kielikertomus) ja siihen liittyvä perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 1/2014 vp

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia perusmuistio saamen kielilain kehittämistarpeista.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Camilla Busck-Nielsen, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50278

Maria Soininen (vv.), ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 02951 50202

Corinna Tammenmaa, kielineuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50181

5. Taustatietoja

Saamen kielilaki on ollut voimassa yli kymmenen vuotta ja sen soveltamisesta on kertynyt kokemusta ja huomioita niin lakia soveltavien viranomaisten kuin yksittäisten henkilöiden taholta. Laki on aiheellista arvioida kokonaisuudessaan sen kehittämistarpeiden selvittämiseksi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laaditaan vuoden 2015 kuluessa.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään varmistamaan ja vahvistamaan lain soveltaminen käytännössä. Hankkeella on vaikutuksia saamenkielisten henkilöiden kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Laki sisältää säännöksiä valtion taloudellisesta vastuusta ja kielellisiä oikeuksia edistävistä toimenpiteistä, joilla on taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 2/58/2015

4.4 Viittomakielilain valmistelu

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriön asettaman työryhmän tehtävänä oli valmistella ehdotus viittomakielisiä koskevaksi suppeaksi yleislaiksi hallituksen esityksen muotoon sekä tarkastella viittomakielisiä koskevaa erityislainsäädäntöä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio viittomakielilain tarpeesta 30.1.2013

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 36/2013)

Viittomakielilakia valmistelevan työryhmän asettamispäätös 23.10.2013

Päätös viittomakielilakia valmistelevan työryhmän toimikauden jatkamisesta 10.4.2014

Viittomakielilakia valmistelevan työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 42/2014)

HE 294/2014 vp

EV 346/2014 vp

Viittomakielilaki 359/2015

3. Keskeinen sisältö

Viittomakielilaki on suppea yleislaki, jonka tarkoituksena on edistää viittomakieltä käyttävän kielellisten oikeuksien toteutumista. Viranomaisen on toiminnassaan edistettävä viittomakieltä käyttävän mahdollisuuksia käyttää omaa kieltään ja saada tietoa omalla kielellään. Viittomakielilaki koskee suomalaista ja suomenruotsalaista viittomakieltä.

Viittomakielilailla pyritään lisäämään viranomaisten tietoisuutta viittomakielistä sekä viittomakieltä käyttävistä kieli- ja kulttuuriryhmästä.

Aineelliset säännökset viittomakieltä käyttävien kielellisistä oikeuksista sisältyvät eri hallinnonalojen lainsäädäntöön.

Viittomakielilakia valmistelewan työryhmän mietintöön sisältyi myös erillinen kannanotto viittomakieltä käyttäviä koskevan erityislainsäädännön kehittämistarpeista.

4. Organisointi Oikeusministeriö asetti työryhmän valmistelemaan viittomakielilakia. Työryhmän toimikausi oli 1.11.2013 - 30.6.2014. Työryhmän kokoonpano oli seuraava:

Puheenjohtaja:

Pimiä, Kirsi, johtaja, oikeusministeriö

Jäsenet:

Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Isomäki, Marja, lainsäädäntöneuvos, valtiovarainministeriö

Pihkala, Jussi, opetusneuvos, opetus- ja kulttuuriministeriö

Porko, Maria, lakimies, sosiaali- ja terveysministeriö

Nissilä, Leena, opetusneuvos, Opetushallitus

Alanne, Kaisa, kehittämisjohtaja, Kuurojen Liitto ry

Kankkonen, Janne, varapuheenjohtaja, Finlandssvenska teckenspråkiga r.f.

Sihteeri:

Soininen, Maria, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 02951 50202

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmassa 2011 todettiin, että viittomakielisten oikeuksien toteutumista kehitetään ja mahdollisuus säätää viittomakielilaki selvitetään.

Tähän hallitusohjelman kirjaukseen perustuva selvitys käynnistyi vuonna 2012. Kuurojen Liitto ry:n alustavan kartoituksen pohjalta oikeusministeriössä laadittiin arviomuistio, jossa tarkasteltiin vaihtoehtoja viittomakielisten kielellisten oikeuksien edistämiseksi. Mahdollisina toimintatapoina esitettiin nykyisen lainsäädännön toimuuden ja soveltamisen parantamista, olemassa olevan lainsäädännön kehittämistä tai erillisen viittomakielilain säätämistä.

Arviomuistiosta annetuissa lausunnoissa puollettiin viittomakieliä koskevan erillislain säätämistä sen lisäksi, että voimassa olevaa erityislainsäädäntöä tarkistetaan ja kehitetään tarvittavilta osin. Lausuntopalautteen pohjalta päädyttiin asettamaan viittomakielilakia valmisteleva työryhmä, jonka tehtävänä oli lisäksi tarkastella viittomakielisiä koskevaa erityislainsäädäntöä.

Viittomakieltä käyttävien kielellisten ja kulttuuristen oikeuksien kansallisena lähtökohdiana voidaan pitää perustuslain 17 §:n 3 momenttia, jossa säädetään saamelaisten, romanien ja muiden ryhmien oikeudesta ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Säännöksessä todetaan, että viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käännösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla.

Muillakin perusoikeussäännöksillä on yhtymäkohtia viittomakieltä käyttävien kielellisiin oikeuksiin.

Jo vuonna 1996 valmistui oikeusministeriön asettaman työryhmän mietintö "Viittomakielen oikeudellinen asema" ja vuonna 2011 oikeusministeriön asettaman "Viittomakielisten kielelliset oikeudet" -työryhmän mietintö (Mietintöjä ja lausuntoja 24/2011), jossa käytiin läpi viittomakielisten kannalta keskeistä lainsäädäntöä ja käytäntöjä. Viittomakielisten kielioloja on käsitelty myös valtioneuvoston kertomuksissa kielilainsäädännön soveltamisesta 2006, 2009 ja 2013. Vuonna 2010 ilmestyi Kuurojen Liitto ry:n ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen (nykyinen Kotimaisten kielten keskus) laatima Suomen viittomakielten kielipoliittinen ohjelma, jonka keskeisiin tavoitteisiin kuului erillisen viittomakielilain säätäminen.

6. Aikataulu

Eduskunta hyväksyi viittomakielilain 12.3.2015. Laki tuli voimaan 1.5.2015.

7. Vaikutukset

Uusi viittomakielilaki turvaa osaltaan viittomakieltä käyttävien kielellisten oikeuksien toteutumista ja lisää tietoisuutta viittomakielistä sekä viittomakieltä käyttävistä kieli- ja kulttuuriryhmänä.

8. Muut tiedot

OM 9/58/2012

OM041:00/2012

5 AHVENANMAA

5.1 Ahvenanmaan itsehallintolain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa Ahvenanmaan itsehallintolakia tavalla, joka täyttäisi nykyistä paremmin yhteiskuntakehityksen edellyttämät ja nykyaikaiselle lainsäädännölle asetamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Parlamentaarisen Ahvenanmaa-komitean välimietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 6/2015)

Parlamentaarisen Ahvenanmaa-komitean asettamispäätös 19.9.2013

Oikeusministeriön Parlamentaarisen Ahvenanmaa-työryhmän mietintö Ahvenanmaan itsehallinnon kehittämiseksi (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2013)

Ahvenanmaan maakunnan hallituksen asettaman parlamentaarisen komitean mietintö itsehallintojärjestelmän ja itsehallintolain uudistamiseksi (Åländsk utredningsserie 2010:2)

3. Keskeinen sisältö

Komitean toimeksiantoon kuuluu muun muassa ehdottaa yhteiskuntakehityksen edellyttämiä itsehallintojärjestelmän uudistuksia ja toimenpiteitä taloudellisen itsehallinnon kehittämiseksi, sekä tarkistaa maakunnan ja valtakunnan välistä toimivallanjakoa.

Välimietinnössään 28.1.2015 komitea on muotoillut linjauksia Ahvenanmaan itsehallintolain uudistamishankkeen jatkovalmistelua varten. Linjauksiin sisältyy ehdotuksia, jotka muuttaisivat nykyistä oikeustilaa muun muassa seuraavasti:

Ahvenanmaan itsehallintolain tulee yksityiskohdiltaan olla lyhyempi kuin nykyinen itsehallintolaki sekä antaa kehykset Ahvenanmaan perustuslailliselle asemalle ja itsehallinnon valtiosääntöoikeudellisille takuille. Itsehallintolakia täydennetään yhdellä tai useammalla lailla, jotka säädetään tavallisen lain säätämisyksityksessä ja maakuntapäivien suostumuksella.

Ahvenanmaan taloudellisen itsehallinnon laajentamista koskien komitea aikoo selvittää tarkemmin, minkä yksittäisten verolajien osalta verotustoimivaltaa voitaisiin mahdollisesti siirtää osittain Ahvenanmaalle. Komitea aikoo ottaa kantaa myös verotustoimivallan siirtomenettelyyn. Komitea selvittää, miten voitaisiin parantaa nykyistä tasoitusjärjestelmää, jossa maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain tietty osuus valtion varoista. Samoin komitea selvittää vaihtoehtoa, että Ahvenanmaalla kannettuja valtionveroja ei sisällyttäisi valtion talousarvioon, vaan ne jäisivät maakunnalle.

Ahvenanmaan tulee itsehallintolain asettamissa rajoissa itse voida päättää, missä tahdissa sille siirretään uusia toimivallanaloja valtakunnalta. Siirrosta aiheutuvista hallinnollisista ja taloudellisista seurauksista on kuitenkin aina neuvoteltava ja sovitettava valtakunnan kanssa. Kehitetään erityinen yksinkertaistettu menettely, jolla varmistetaan myös eduskunnan myötävaikutus toimivallan siirrolle. Jatkotyöskentelyn

yhteydessä täsmennetään, mitä valtakunnan lainsäädäntövallan ydinalueita voidaan siirtää maakunnalle nykyiseen tapaan vain muuttamalla itsehallintolakia. Tällöin edellytyksenä on perustuslain säätämisyjärjestys.

Maakuntalakien säätämisen valvontaa komitea ehdottaa muutettavaksi siten, että valvonnan painopiste siirtyisi lainvalmisteluprosessin aikaisempaan vaiheeseen. Maakuntalakien ennakkovalvontaa hoitaisi maakuntalailla perustettava lakineuvosto. Nykyisin maakuntalakien lainsäädäntövalvontaan osallistuvat Ahvenanmaan valtuuskunta, oikeusministeriö ja tasavallan presidentti. Vain siinä tapauksessa että valtakunnan ja maakunnan välinen toimivallanjako on epäselvä, maakuntalaki esiteltäisiin presidentille.

Lisäksi komitea ehdottaa parannettavaksi maakunnan hallituksen mahdollisuuksia osallistua sellaisiin kansainvälisiin sopimuksiin koskeviin neuvotteluihin, jotka käsittelevät maakunnan toimivaltaan kuuluvia asioita. Ahvenanmaan ruotsinkielistä asemaa turvaavan uudenlaisen kansainvälisen valitusmekanismin luomiseen komitea suhtautuu myönteisesti. Se aikoo selvittää, mille kansainväliselle instituutiolle tehtävä voitaisiin uskoa.

Organisointi

Puheenjohtaja:

Halonen, Tarja, presidentti

Varapuheenjohtaja:

Jansson, Gunnar, eduskuntaneuvos, varatuomari

Varapuheenjohtaja:

Tiilikainen, Teija, johtaja, Ulkopoliittinen instituutti

Jäsenet:

Lohi, Markus, kansanedustaja, Keskustan eduskuntaryhmä

Tolppanen, Maria, kansanedustaja, Perussuomalaisten eduskuntaryhmä

Sasi, Kimmo, Kansallisen Kokoomuksen eduskuntaryhmä

Kantola, Ilkka, kansanedustaja, Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä

Järvinen, Heli, kansanedustaja, Vihreä eduskuntaryhmä

Haglund, Mia, kansanedustajan avustaja, Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä

Henriksson, Anna-Maja, kansanedustaja, Ruotsalainen eduskuntaryhmä

Jääskeläinen, Jouko, valtiotieteen tohtori, Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä

Eriksson, Viveka, maakuntapäivien edustaja, Liberalernas lagtingsgrupp

Jansson, Christer, varatuomari, Obunden samlings lagtingsgrupp

Jansson, Harry, maakuntapäivien edustaja, Centerns lagtingsgrupp

Jansson, Roger, diplomiekonomi, Moderaternas på Åland lagtingsgrupp

Jonsson, Axel, maakuntapäivien edustaja, Ålands framtids lagtingsgrupp

Sundback, Barbro, valtiotieteen maisteri, Socialdemokraternas lagtingsgrupp

Sihteeristö:

Pääsihteeri:

Groop-Bondestam, Janina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50334

Muut sihteerit:

Holm-Johansson, Marine, lainvalmistelija, Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Karlsson, Lars, lainsäädäntöjohtaja, Ahvenanmaan maakunnan hallitus

Palmgren, Sten, oikeustieteen lisensiaatti

5. Aikataulu

Komitean välimietintö on valmistunut 28.1.2015. Tavoitteena on, että hallituksen esityksen muotoon laadittu loppumietintö olisi valmis 30.4.2017 mennessä, jotta hallituksen esitys voidaan antaa eduskunnalle viimeistään 31.12.2017 ja eduskunta voisi hyväksyä lain ja jättää sen lepäämään vuonna 2019 valittavalle eduskunnalle.

6. Vaikutukset

Aikaansaataisiin yhteiskuntakehityksen edellyttämiä itsehallintojärjestelmän ja itsehallintolain uudistuksia sekä itsehallintoa koskeva nykyaikainen lainsäädäntö.

7. Muut tiedot

OM 60/08/2013

OM016:00/2013

6 HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 Lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan lainsäädännön uudistus

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan lainsäädännön uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on saattaa ajan tasalle lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva lainsäädäntö.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Määttänen Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallitusohjelman kirjaukseen siitä, että tehdään lapsen huolto- ja tapaamisoikeuslainsäädännön uudistus (Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma 29.5.2015 s.21).

6. Aikataulu

Lainsäädännön muutostarpeet selvitetään kesään 2016 mennessä. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään sen jälkeen.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 31/41/2015

6.2 Alaikäisen avioliittoa koskevien säännösten arviointi

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää, onko alaikäisen avioliittoa koskevia säännöksiä tarpeen uudistaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Avioliittolain mukaan oikeusministeriö voi erityisistä syistä antaa alle 18-vuotiaalle luvan avioitua. Hankkeen tarkoituksena on arvioida yhtäältä mahdollisuuksia kehittää poikkeuslupaa hakevan alaikäisen tilanteen selvittämistä ja toisaalta sitä, olisiko poikkeusmahdollisuutta perusteltua rajoittaa säätämällä avioliiton solmimiselle ehdoton alaikäraja. Lisäksi selvitetään mahdolliset tarkistustarpeet, jotka liittyvät alaikäisten ulkomailla solmimien avioliittojen tunnustamiseen Suomessa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö,
etunimi.S.sukunimi@om.fi, p. 02951 50332

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö,
etunimi.H.sukunimi@om.fi, p. 02951 50260

5. Taustatietoja

Avioliittolain 4 §:n mukaan alle 18-vuotias ei saa avioitua. Oikeusministeriö voi kuitenkin erityisistä syistä antaa alle 18-vuotiaalle luvan mennä avioliittoon. Oikeusministeriöön on viime vuosina tullut keskimäärin parikymmentä hakemusta vuodessa. Poikkeussäännöstä on sovellettu rajoitetusti ja viime vuosina suurin osa myönteisen luvan saaneista on ollut lähellä täysi-ikäisyyttä, 17-vuotiaita.

Ulkomailla pätevästi solmitun avioliiton tunnustamisesta Suomessa säädetään avioliittolain 115 §:ssä. Lähtökohtana on, että ulkomainen avioliitto tunnustetaan eli liiton osapuolia pidetään Suomessakin aviopuolisoina. Liitto voidaan kuitenkin jättää tunnustamatta, jos sen pitäminen pätevänä johtaisi Suomen oikeusjärjestyksen perusteiden vastaiseen tulokseen.

6. Aikataulu

Asiasta laaditaan arviomuistio, joka lähetetään lausuntokierrokselle keväällä 2016. Hankkeen mahdollisesta jatkovalmistelusta päätetään sen jälkeen.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 33/41/2015

6.3 Isyyslain uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on isyyslain ajanmukaistaminen siten, että edistetään lapsen etua ja oikeutta tietää alkuperänsä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio isyyslain uudistamistarpeista (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 37/2011)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 6/2012)

Isyyslain uudistamistyöryhmän asettamispäätös 25.4.2012

Isyyslain uudistamistyöryhmän seurantaryhmän asettamispäätös 23.5.2012

Isyyden määräytyminen. Kansainvälinen vertailu (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 5/2013)

Isyyslain uudistaminen (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 56/2013)

Isyyslain uudistaminen. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 7/2014)

HE 91/2014 vp

EV 235/2014 vp

Lait 11–15/2015

Valtioneuvoston asetukset 1275/2015 ja 1276/2015

Oikeusministeriön asetus 1474/2015

3. Keskeinen sisältö

Isyyslaki (700/1975) ja isyyslain voimaannpanosta annettu laki (701/1975) kumotaan ja säädetään uusi isyyslaki.

Avioliittoon perustuva ns. isysolettama säilyy käytännössä ennallaan. Avioliittoon syntyvän lapsen isäksi todetaan siis jatkossakin lapsen äidin aviopuoliso.

Jos isyys ei määräydy äidin avioliiton perusteella, isyyden voi selvissä tapauksissa tunnustaa jo ennen lapsen syntymää äitiysneuvolakäynnin yhteydessä. Samalla pari voi tehdä sopimuksen lapsen yhteishuollosta. Isyyden selvittäminen ja tunnustaminen voidaan myös tehdä lastenvalvojan luona lapsen syntymän jälkeen.

Äidin oikeudesta vastustaa lapsen isän selvittämistä luovutaan. Äidin sijaan päätöksen isyyden selvittämisen keskeyttämisestä voi rajatuissa tilanteissa tehdä lastenvalvoja.

Isänä itseään pitävän miehen kanneoikeutta laajennetaan. Mies voi jatkossa nostaa isyyden vahvistamista koskevan kanteen myös tunnustamatta isyyttään.

Avioliiton ulkopuolella ennen nykyisen isyyslain voimaantuloa syntyneiden kanneoikeus isyyden vahvistamiseksi palautetaan. Nykyisen lain tullessa voimaan vuonna 1976 kanneoikeus rajattiin viiteen vuoteen. Lähtökohtana on, että perintöoikeus on tällöin sama kuin muillakin perillisillä. Perintöoikeutta ei kuitenkaan yleensä ole, jos perittävä henkilö on kuollut ennen 31. tammikuuta 2012. Säännöksen tarkoituksena on rajoittaa lain taannehtivia vaikutuksia jo toimitettuihin perinnönjakoihin.

4. Organisointi

Valmistelija:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Vanha isyyslaki vahvistettiin vuonna 1975 ja saatettiin voimaan isyyslain voimaannosta annetulla lailla (701/1975) lokakuun alusta 1976. Isyyslain säännösten ajanmukaistaminen on tarpeen ottaen huomioon lainsäädäntöympäristöä, perherakenteita ja isyystutkimusmenetelmiä koskevat muutokset. Isyyslain uudistaminen ja avoliitossa syntyvien lasten isyyden tunnustamista koskevan sääntelyn ajanmukaistaminen kirjattiin pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelmaan 2011.

6. Aikataulu

Eduskunta hyväksyi uuden isyyslain 15.12.2014. Laki tuli voimaan 1.1.2016.

7. Hankkeen vaikutukset

Vanhemmuutta koskevat säännökset vastaavat entistä paremmin nykyisiä arvostuksia ja tätä koskevat selvitykset voidaan toteuttaa nykyistä joustavammin.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2011

OM018:00/2011

6.4 Perinnönjaon peräyttämistä koskeva sääntely

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia perinnönjaon peräyttämistä ja omaisuuden palautusvastuuta koskeva täydentävä sääntely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 91/2014 vp

EV 235/2014 vp

Työryhmän asettamispäätös 20.3.2015

Työryhmämietintö. Perinnönjaon oikaisu ja omaisuuden palautusvelvollisuus (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 48/2015)

HE 72/2015 vp

Lait 1595–1598/2015

3. Keskeinen sisältö

Laaditaan perinnönjaon peräyttämistä ja omaisuuden palautusvastuuta koskeva täydentävä sääntely. Arvioidaan perintö- ja testamenttisaannon vanhentumiseen liittyvät lainsäädännön uudistustarpeet.

Lisätään perintökaareen uusi perinnönjaon oikaisua ja omaisuuden palautusvelvollisuutta koskeva luku. Ehdotettu sääntely tulee sovellettavaksi kaikissa tilanteissa, joissa perillisen tai yleistestamentin saajan oikeus perintöön on aiemmin toimitetussa

perinnönjaossa sivuutettu tai lapsen ja vanhemman välinen suhde vahvistetaan perinnönjaon jälkeen. Perintö- ja testamenttisaannon kymmenen vuoden vanhentumisaikaa ei lyhennetä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Eduskunta edellytti hyväksyessään isyyslain kokonaisuudistusta koskevan hallituksen esityksen (HE 91/2014 vp; EV 235/2014 vp), että hallitus ryhtyy kiireellisesti valmistelemaan esityksen perinnönjaon peräyttämistä ja palautusvastuuta koskevaksi täydentäväksi sääntelyksi sellaisia tapauksia varten, joissa avioliiton ulkopuolella ennen 1.10.1976 syntyneellä lapsella on uuden isyyslain 67 §:n 1 momentissa tarkoitettuin tavoin tai sen seurauksena perintöoikeus isänpuoleisen perittävän jälkeen ja antaa esityksen eduskunnan käsiteltäväksi hyvissä ajoin niin, että ehdotetut muutokset voivat tulla samanaikaisesti voimaan uuden isyyslain kanssa.

Eduskunta edellytti lisäksi, että hallitus arvioi perintö- ja testamenttisaannon vanhentumiseen sekä perinnönjaon peräyttämiseen ja palautusvastuuseen liittyviä lainsäädännön yleisiä uudistustarpeita erityisesti oikeusvarmuuden ja omaisuuden suojan näkökulmasta ja ryhtyy arvioinnin perusteella tarvittaessa lainsäädäntötoimenpiteisiin.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys (HE 72/2015 vp) annettiin eduskunnalle käsiteltäväksi 22.10.2015. Eduskunta hyväksyi lakiesityksen 14.12.2015. Lait tulivat voimaan 1.1.2016.

7. Hankkeen vaikutukset

Säännökset edistävät niiden henkilöiden oikeuksien toteutumista, joiden perintöoikeuteen tai yleistestamenttiin perustuva oikeus on toimitetussa perinnönjaossa sivuutettu. Sääntelyn vaikutukset ulottuvat myös niihin ennen 1.10.1976 avioliiton ulkopuolella syntyneisiin lapsiin, joiden perintöoikeus ei ole vanhentunut.

8. Muut tiedot

OM 2/42/2015

OM024:00/2015

6.5 Äitiyttä koskevan sääntelyn valmistelu

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selkeyttää äitiyden määräytymistä lapsen edun toteutumisen varmistamiseksi ja yhdenvertaisuuden parantamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamis päätös 10.7.2014

Työryhmämietintö 13.11.2014

Luonnos hallituksen esitykseksi 2.2.2015

3. Keskeinen sisältö

Lainsäädäntöön ei nykyisin sisälly säännöksiä äitiyden määräytymisestä. Asiaa valmisteltiin alustavasti isyyslain uudistamisen yhteydessä, mutta jatkovalmistelu päätettiin toteuttaa erillisenä hankkeena. Valmistelussa on nyt ehdotus siitä, millä edellytyksillä ja miten naisparille syntyvän lapsen oikeudellinen suhde molempiin vanhempiinsa voidaan vahvistaa. Lisäksi valmistellaan ehdotus muiksi äitiyden määräytymistä koskeviksi perussäännöksiksi, kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset mukaan lukien.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö asetti huhtikuussa 2012 työryhmän valmistelemaan isyyslain uudistamista. Työryhmän tehtävänä oli valmistella hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus uudeksi isyyslaiksi. Lisäksi työryhmän tuli valmistella ehdotus äitiyden määräytymistä koskevista perussäännöksistä. Työryhmä luovutti marraskuussa 2013 mietintönsä (OM Mietintöjä ja lausuntoja 56/2013), johon sisältyi muistio äitiyttä koskevista säännöksistä. Laajan lausuntokierroksen (lausuntotiivistelmä: OM Mietintöjä ja lausuntoja 7/2014) jälkeen viimeisteltiin hallituksen esitys isyyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, joka annettiin eduskunnalle kesäkuussa 2014 (HE 91/2014 vp).

Hallituksen esityksen antamisesta päätettäessä 14 ministeriä hyväksyi lausuman, jonka mukaan naisparille syntyvän lapsen oikeusturvan kannalta on tarve laatia säännökset siitä, miten lapsen juridinen suhde molempiin vanhempiinsa voidaan vahvistaa. Lausumassa edellytetään, että tarvittavat lainsäädäntöehdotukset laaditaan isyyslain uudistamistyöryhmän mietintöön sisältyvän tarkastelun ja siitä annetun lausuntopalautteen pohjalta. Aikataulutavoitteeksi asetettiin, että eduskunta hyväksyy esityksen vielä tämän vaalikauden aikana.

Isyyslain uudistamistyöryhmän mietinnössä pohdittiin äitiyden määräytymistä koskevia perussäännöksiä ja lyhyesti myös äitiyttä koskevia kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä (s. 14–27). Lausuntopalautteessa kannatettiin erityisesti äitiyden oikeudellista määrittelyä sekä naisparin vanhemmuuden sääntelyä tilanteessa, jossa lapsi on saanut alkunsa hedelmöityshoidolla.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 13.11.2014. Luonnos hallituksen esitykseksi on viimeistely työryhmämietinnön ja siitä annetun lausuntopalautteen pohjalta virkamies-työnä tammikuussa 2015. Hankkeen mahdollisesta jatkovalmistelusta päätetään myöhemmin.

7. Muut tiedot

OM 15/41/2014

OM014:00/2014

6.6 Tasa-arvoiseen avioliittoon liittyvä jatkovalmistelu

1. Tavoite ja tehtävät

Tasa-arvoiseen avioliittoon liittyvä avioliittolain muutos vahvistettiin helmikuussa 2015 ja se tulee voimaan 1.3.2017. Avioliittolain muutoksen toimivuus edellyttää seurannaismuutoksia useisiin muihin lakeihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KAA 3/2013 vp

EK 41/2014 vp

Laki avioliittolain muuttamisesta (156/2015)

Luonnos hallituksen esitykseksi (21.8.2015)

Kutsu kuulemistilaisuuteen ja lausuntopyyntö 21.8.2015

Kuulemistilaisuuden keskustelumuisti

HE 65/2015

3. Keskeinen sisältö

Laaditaan tasa-arvoisen avioliittolain edellyttämät muutokset muuhun lainsäädäntöön kuten rekisteröityjä parisuhteita koskevaan lakiin sekä vanhempain- ja perhevapaiden määräytymistä ja muita sosiaalietuuksia koskeviin säädöksiin.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

5. Taustatietoja

Hankkeen taustalla on kansalaisaloite (KAA 3/2013 vp), jossa ehdotettiin avioliittolain (234/1929) muutettavaksi siten, että myös samaa sukupuolta olevat parit voisivat solmia avioliiton. Eduskunta hyväksyi tasa-arvoiseen avioliittoon liittyvän avioliittolain muutoksen joulukuussa 2014. Eduskunta edellytti muutosta hyväksyessään, että hallitus ryhtyy viivytyksettä valmistelemaan tasa-arvoisen avioliittolain edellyttämät muutokset muihin lakeihin.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 15.10.2015.

7. Hankkeen vaikutukset

Laadittavat säännökset edistävät yhdenvertaisuutta ulottamalla aviopuolisoita koskevat oikeudet samaa sukupuolta oleviin pariin.

Säädösmuutosten toimeenpano edellyttää muun muassa Väestörekisterikeskuksen tietojärjestelmiin muutoksia, joista aiheutuu kustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2015

OM011:00/2015

6.7 Nimilainsäädännön uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Nimiasetuksen muutosten toteuttaminen ja nimilainsäädännön uudistustarpeiden arvioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Nimilautakunnan aloite oikeusministeriölle suku- ja etunimeä koskevan lainsäädännön kehittämiseksi 12.6.2015

Maistraattien aloite oikeusministeriölle nimilainsäädännön uudistamiseksi 1.9.2015

Ehdotus nimiasetuksen 6 §:n muuttamiseksi 2.11.2015

Muistio nimiasetuksen 6 §:n muuttamisesta 2.11.2015

Valtioneuvoston asetus (1463/2015)

Esittelymuistio 1.12.2015

3. Keskeinen sisältö

Oikeusministeriölle on esitetty nimilainsäädännön uudistamista koskevia aloitteita. Aloitteiden mukaan nimilainsäädännön uudistaminen tulisi ensi vaiheessa toteuttaa menettelyllisenä uudistuksena siten, että maistraatit voisivat aiempaa useammin tehdä päätöksiä nimiasioissa ilman nimilautakunnan lausuntoa, mikä nopeuttaisi asian käsittelyä. Nimilakia tulisi aloitteiden mukaan uudistaa myös sisällöllisesti erityisesti väestön kansainvälistymisen vuoksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Grandell, Joanna, ylitarkastaja, oikeusministeriö, p. 02951 50305

Attila, Eeva, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50328

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Valtioneuvosto hyväksyi nimiasetukseen liittyvät menettelyuudistukset 10.12.2015. Nimilain uudistamistarve sekä mahdollisen jatkovalmistelun organisointi ja aikataulu päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Menettelyuudistusten myötä nimiasioiden käsittely nopeutuu.

8. Muut tiedot

OM 24/41/2015

6.8 Kansainväliset perintöasiat

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena oli laatia EU:ssa yhdenmukaiset säännöt kansainvälistä perintöoikeutta koskevista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 65, vihreä kirja
E-kirjelmä 75/2005 vp
KOM(2009) 154, asetusehdotus
U 84/2009 vp
Asetus (EU) N:o 650/2012
HE 361/2014
EV 316/2014
Lait 681–683/2015

3. Keskeinen sisältö

Asetus sisältää säännökset toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten ja virallisten asiakirjojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta. Eurooppalainen perintötodistus on hyväksyttävä kaikissa jäsenvaltioissa todisteena perillisten ja testamentinsaajien asemasta sekä testamentin toimeenpanijoiden ja muiden jäämistön hoitajien valtuuksista.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetus annettiin 4.7.2012. Asetusta alettiin soveltaa 17.8.2015. Asetuksen edellyttämiä lainsäädäntömuutoksia koskeva hallituksen esitys annettiin eduskunnalle helmikuussa 2015 yhdessä pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimusta koskevan lakiesityksen kanssa. Asetusta täydentävä lainsäädäntö on hyväksytty ja se tuli voimaan 17.8.2015.

7. Hankkeen vaikutukset

Helpottaa sellaisten perintöasioiden hoitamista, joilla on liittymiä yhtä useampaan jäsenvaltioon. Ei vaikutuksia kansallisten perintöasioiden hoitoon.

8. Muut tiedot

OM 11/482/2005

EU/2009/1390

6.9 Pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimuksen hyväksyminen

1. Tavoite ja tehtävät

Pohjoismaiseen perintösopimukseen tehtyjen muutosten hyväksyminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimus (allekirjoitettu 1.6.2012)

HE 361/2014

EV 316/2014

Lait 681–683/2015

Valtioneuvoston asetus 1080/2015

SopS 60/2015

3. Keskeinen sisältö

Muutossopimus yhdenmukaistaa sovellettavaa lakia ja lainvalintaa koskevat säännökset EU:n perintöasetuksen (N:o 650/2012) osoittamalla tavalla. Perimykseen sovelletaan jatkossa kaikkien Pohjoismaiden kesken sen sopimusvaltion lakia, jossa perittävällä oli kuollessaan asuinpaikka. Perittävä voi kuitenkin määrätä, että hänen perimyksensä sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, jonka kansalainen hän on vallinnan tehdessään tai kuollessaan. Suomi ja Ruotsi soveltavat ensisijaisesti perintöasetuksen säännöksiä. Poikkeuksena ovat kuolinpesän hallinnointia koskevat menettelysäännöt ja tähän liittyvä viranomaisapu sekä perintöasioissa annettujen pohjoismaisten päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yksinkertaistetut menettelyt.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Kööpenhaminassa 19 päivänä marraskuuta 1934 tehty perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskeva sopimus (pohjoismainen perintösopimus) tuli voimaan 1.1.1936 (SopS 21/1935). Sopimusta uudistettiin edellisen kerran vuonna 1975 (SopS 36/1976). Sopimuksessa on määräyksiä perimykseen sovellettavasta laista, pesänselvitystä ja perinnönjakoa tai näitä koskevia riitoja koskevasta toimivallasta ja tuomion tai sovinnon tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.

6. Aikataulu

Pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimus tuli voimaan 1.9.2015. Hallituksen esitys pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimuksen hyväksymiseksi annettiin eduskunnan käsiteltäväksi helmikuussa 2015 yhdessä EU:n perintöasetuksen edellyttämien lainsäädäntömuutosesitysten kanssa. Laki ja asetus sopimuksen voimaansaattamisesta tulivat voimaan 1.9.2015.

7. Hankkeen vaikutukset

Perittävien valinnanvapaus lisääntyy. Säännösten yhdenmukaistaminen EU:n perintöasetuksen kanssa kasvattaa kansainvälisten perintöasioiden ennakoitavuutta ja vähentää rajaesteitä Pohjoismaiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2013

6.10 Kansainvälisten parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat asetukset

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia EU:ssa yhdenmukaiset säännöt avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevista kansainvälisyksityisoikeudellisista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 400 lopullinen, vihreä kirja

E-kirjelmä 134/2006 vp

KOM(2011) 126, asetusehdotus aviovarallisuussuhteista

KOM(2011) 127, asetusehdotus rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteista
U 8/2011

3. Keskeinen sisältö

Hanke sisältää kaksi erillistä ehdotusta, joista toinen käsittelee avioliiton varallisuussuhteita ja toinen rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita. Asetusehdotuksissa ehdotetaan säännöksiä tuomioistuinten toimivallasta, sovellettavasta laista sekä päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevissa asioissa. Ehdotukset kuuluvat kansainvälisen perheoikeuden alaan. Olennaisin ero ehdotusten välillä on, että kansainvälisille aviopareille annetaan mahdollisuus valita, minkä maan lakia heidän varallisuuteensa sovelletaan puolison kuollessa tai liiton päättyessä eroon. Rekisteröityjen parisuhteiden osalta sovelletaan sen maan lakia, jossa suhde on rekisteröity.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotusten käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä huhtikuussa 2011.

Tavoitteena oli hyväksyä asetusehdotukset oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa joulukuussa 2015. Päätöksenteon edellytyksenä olevaa yksimielisyyttä ei kuitenkaan syntynyt. Neuvotteluja on tämän vuoksi tarkoitus jatkaa niin sanotun tiiviimmän yhteistyön muodossa. Menettely edellyttää sitä, että vähintään yhdeksän jäsenvaltiota tekee yhteistyön aloittamista koskevan pyynnön komissiolle ja että komissio tekee tämän jälkeen asiasta ehdotuksen neuvostolle. On odotettavissa, että ehdotus tehdään keväällä 2016.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukaistaisi avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset EU-maissa.

8. Muut tiedot

OM 6/482/2006

EU/2011/0858

6.11 Yleisten asiakirjojen hyväksyminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia EU:ssa yhdenmukaiset säännöt tiettyjen yleisten asiakirjojen hyväksymisen yksinkertaistamiseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2013) 228 lopullinen, komission ehdotus asetukseksi
U 30/2013 vp.

3. Keskeinen sisältö

Asetusta sovellettaisiin EU:n jäsenvaltioiden viranomaisten antamiin tiettyihin asiakirjoihin, jotka koskevat mm. syntymää, kuolemaa, nimeä ja yrityksen oikeudellista muotoa. Näitä asioita koskeva asiakirja olisi hyväksyttävä toisessa jäsenvaltiossa ilman niin sanottua apostille-todistusta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Hossa, Johanna, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50195

5. Taustatietoja

Ehdotus perustuu vuonna 2009 hyväksytyyn Tukholman ohjelmaan ja vihreään kirjaan "Hallintoa helpommaksi kansalaisille: parannetaan virallisten asiakirjojen vapautta liikkuvuutta ja väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamista" KOM (2010) 747 lopullinen.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä kesäkuussa 2013.

Asetusehdotus hyväksyttiin joulukuussa 2015 oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa. Se julkaistaneen Euroopan Unionin virallisessa lehdessä keväällä 2016. Asetusta sovelletaan täysimääräisesti 30 kuukauden kuluttua julkaisemisesta.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetuksen voimaantulo vähentäisi tiettyjen asiakirjojen hyväksymiseen liittyviä kustannuksia ja nopeuttaisi hallinnollisia menettelyjä.

8. Muut tiedot

OM 1/482/2013

OM 1/482/2011

EU/2013/0943

7 VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 Kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuudet

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli selvittää kuluttaja-asiamiehen nykyisen keinovalikoiman toimivuus ja mahdolliset uudistamistarpeet. Työryhmä laati tarpeellisiksi harkitsemansa ehdotukset kuluttaja-asiamiehen toimivaltuuksien muuttamiseksi. Lisäksi työryhmä arvioi tarvetta kehittää aluehallintoviranomaisten toimintamahdollisuuksia tietyissä kuluttajansuoja-asioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 13.6.2014

Työryhmän mietintö ”Kuluttajansuojaviranomaisten toimivaltuudet” (Mietintöjä ja lausuntoja 11/2015)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotettiin säädettäväksi laki seuraamusmaksusta kuluttaja-asioissa sekä muutettavaksi kuluttajansuojalakia ja Kilpailu- ja kuluttajavirastosta annettua lakia. Lisäksi ehdotettiin teknisluontoisia tarkistuksia eräisiin muihin lakeihin. Ehdotetuilla laeilla on tarkoitus parantaa kuluttaja-asiamiehen käytettävissä olevia keinoja puuttua elinkeinonharjoittajien kuluttajansuojalainsäädännön vastaisiin toimiin. Toissijaisesti tavoitteena on mahdollistaa käytettävissä olevien viranomaisresurssien tehokkaampi käyttö.

Uudistuksia ehdotettiin niihin pakkokeinoihin, jotka ovat kuluttaja-asiamiehen käytettävissä silloin, kun lainvastaista menettelyä ei saada neuvotteluilla päättämään. Kuluttaja-asiamiehen määräämän kiellon vastustamista koskevaa menettelyä ehdotettiin muutettavaksi siten, että kuluttaja-asiamiehen kieltopäätökseen tyytymättömän elinkeinonharjoittajan olisi vietävä asia markkinaoikeuden käsiteltäväksi, eikä kiello enää raukeaisi pelkästään elinkeinonharjoittajan vastustuksen perusteella.

Lisäksi työryhmä ehdotti, että kuluttaja-asiamies voisi hakea seuraamusmaksun määräämistä elinkeinonharjoittajalle tiettyjen laissa yksilöityjen kuluttajansuojasäännösten rikkomisesta. Laissa seuraamusmaksusta kuluttaja-asioissa ehdotettiin säädettäväksi seuraamusmaksun määräämisen edellytyksistä, seuraamusmaksun määräämisestä poikkeuksellisesti muulle henkilölle kuin elinkeinonharjoittajalle, seuraamusmaksun suuruudesta ja vapautumisperusteesta.

Myös aluehallintovirastojen toimivaltaa kuluttajansuojalainsäädännön valvonnassa ehdotettiin laajennettavaksi. Työryhmän ehdotuksen mukaan aluehallintovirastot valvoisivat kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisen lisäksi myös muita markkinointia ja menettelyjä asiakassuhteessa koskevia kuluttajansuojalain 2 luvun säännöksiä. Näin pyrittäisiin edistämään sitä, että myös pelkästään paikallisesti tai alueellisesti toimivia elinkeinonharjoittajia voitaisiin valvoa nykyistä tehokkaammin. Aluehallintovirastot toimisivat tässä valvontatehtävässä kuluttaja-asiamiehen alaisina viranomaisina.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Rajamäki, Sofia, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50554

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Tavoitteena on, että asiaa koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle syksyllä 2016.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 1/471/2014

OM013:00/2014

7.2 Ryhmärakennuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella ryhmärakennuttamisen toimintaedellytysten parantamiseksi tarpeelliset muutokset asuntokauppalakiin (843/1994).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 5.10.2011 asuntokauppalain uudistamistarpeista ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksien parantamiseksi

Muistio 3.11.2011 pidetystä kuulemistilaisuudesta

Asettamispäätös 22.1.2012

Ryhmärakennuttaminen (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 12/2014)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 36/2014)

HE 228/2014 vp

EV 233/2014 vp

3. Keskeinen sisältö

Säädetään oma laki ryhmärakennuttamisesta, minkä lisäksi tehdään tarkistuksia asuntokauppalakiin ja lakiin kuluttajariitalautakunnasta. Ryhmärakennuttamislain piiriin tulisivat hankkeet, joissa rakennuttamisen pääasiallisena tarkoituksena on hankkia ryhmään kuuluville luonnollisille henkilöille tai heidän perheenjäsenilleen asunto. Laki soveltuisi riippumatta siitä, onko hankkeessa ryhmärakennuttajakonsulttia vai ei. Laki koskisi vain yli kolmen asunnon rakennuttamishankkeita.

Laissa säädettäisiin ensinnäkin ryhmärakennuttamishankkeiden markkinoinnista ja markkinointivaiheessa perittävien osallistumismaksujen enimmäismäärästä. Lisäksi säädettäisiin ryhmärakennuttajakonsultin palvelusta, konsultin suorituksessa olevasta virheestä ja viivästyksestä sekä niiden seuraamuksista sekä konsultilta edellytettävästä pakollisesta vastuuvakuutuksesta. Laissa olisi niin ikään säännöksiä ryhmä-

rakennuttamishankkeen toteuttamiseksi tehtävistä sopimuksista. Sääntely olisi sisältäen osittain erilaista asuntoyhteisömuotoisissa ja kiinteistömuotoisissa ryhmärakennuttamishankkeissa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallitusohjelman (Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011, s. 72–73) kirjaukseen, jonka mukaan tavoitteena on parantaa ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksiä ja käynnistää ohjelma ryhmärakennuttamisen ja muiden uusien asumiskonseptien edistämiseksi.

6. Aikataulu

Ryhmärakennuttamislaki (190/2015) ja siihen liittyvä oikeusministeriön asetus ryhmärakennuttamisasiakirjoista (450/190) tulivat voimaan 1.9.2015.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 8/42/2011

OM002:00/2013

7.3 Kuluttajariitojen vaihtoehtoinen riitojenratkaisu

1. Tavoite ja tehtävät

ADR-direktiivin täytäntöönpano ja ODR-asetuksen tarkoituksenmukaisen soveltamisen kannalta tarpeellisten tarkistusten tekeminen lainsäädäntöön.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2011) 793 lopullinen

KOM(2011) 794 lopullinen

U 3/2012 vp

TaVL 12/2012 vp

U-jatkokirje 14.9.2012

Direktiivi 2013/11/EU

Asetus 524/2013

Asettamispäätös 1.4.2014

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 25/2015)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 45/2015)

HE 74/2015

TaVM 13/2015 vp

EV 69/2015 vp

Lait 1696–1670/2015

Valtioneuvoston asetus 5/2016

Oikeusministeriön asetukset 3–4/2016

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin (ns. ADR-direktiivi) tarkoituksena on varmistaa, että kaikissa jäsenvaltioissa on laadukkaita tuomioistuimen ulkopuolisia riidanratkaisuelimiä. Direktiivillä veloitetaan jäsenvaltiot varmistamaan, että kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien väliset riidat voidaan saattaa ADR-elimien ratkaistaviksi sekä asetetaan ADR-elimille minimilaatuvaatimukset. Lisäksi direktiivissä asetetaan velvoitteita elinkeinonharjoittajille, ADR-elimille ja kansallisille viranomaisille.

Asetuksen (ns. ODR-asetus) tarkoituksena on perustaa sähköinen asiointipiste, ODR-foorumi, jonka kautta olisi mahdollista toimittaa valitus toimivaltaiselle ADR-elimelle rajat ylittävissä sähköistä kaupankäyntiä koskevissa riidoissa. ODR-foorumi ei itse ratkaisisi riitoja, vaan sen tehtävänä olisi etsiä asiassa toimivaltainen kansallinen riidanratkaisuelin ja välittää sille kuluttajan ODR-foorumissa tekemä valitus.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Haapasaari, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50139

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

Komissio on antanut aiemmin kaksi suositusta vaihtoehtoisesta kuluttajariitojen ratkaisusta (98/257/EY ja 2001/310/EY) sekä perustanut kaksi verkostoa (ECC-NET ja FIN-NET), jotka käsittelevät vaihtoehtoista riidanratkaisua.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.11.2011, ja ehdotukset hyväksyttiin keväällä 2013. Täytäntöönpano-aika päättyi 9.7.2015. Kansalliset lait ja asetukset tulivat voimaan 9.1.2016.

7. Vaikutukset

Suomessa toimivia, direktiivin ja asetuksen soveltamisalaan kuuluvia vaihtoehtoisia riidanratkaisuelimiä ovat kuluttajariitalautakunta ja liikennevahinkolautakunta sekä yksityisiä elimiä pankkilautakunta, vakuutuslautakunta ja arvopaperilautakunta. Direktiivin sekä asetuksen kansalliset vaikutukset kohdistuvat ennen kaikkea näiden elinten toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 2/471/2011

EU/2011/1948

EU/2011/1949

OM011:00/2014

7.4 Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on julkisyhteisöjen vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistamistarpeesta (selvitysraportti OM/23.6.1998)
Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 59/2010)
Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 10/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on saattaa ajan tasalle julkisyhteisön korvausvastuuta koskevat vahingonkorvauslain säännökset.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

Haapasaari, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50139

5. Taustatietoja

Hanke liittyy vuonna 1998 aloitettuun vahingonkorvauslain uudistamiseen. Henkilövahinkojen korvaamista koskeva sääntely uudistettiin vuoden 2006 alusta. P.taan varallisuusvahingon korvaussääntelyn osalta puolestaan päädyttiin vuonna 2003 siihen, ettei tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ole.

6. Aikataulu

Oikeusministeriön ulkopuoliselta selvitysmieheltä sääntelyn uudistamistarpeesta tilaama selvitys on ollut lausunnolla ja lausuntopalautteesta on laadittu tiivistelmä. Hankkeen valmistelun jatkamisesta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2007

7.5 Sopimusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskevan Rooma I -asetuksen täytäntöönpano

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella kansalliseen lainsäädäntöön vuonna 2008 hyväksytyyn asetukseen edellyttämät tarkistukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 654 lopullinen, vihreä kirja

E 5/2003 vp

KOM (2005) 650 lopullinen, asetusehdotus

U 7/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I)

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädetään siitä, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoitetta, jolla on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Määttänen, Laura, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50332

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusta on sovellettu joulukuusta 2009. Lainsäädännön selkeyden vuoksi on tarpeen kumota voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvät, asetuksen kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Teknisluonteisia tarkistuksia on tarpeen tehdä ainakin kulluttajansuojalakiin ja työsopimuslakiin.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetuksen säännökset vastaavat pääpiirteissään Rooman yleissopimuksen sääntelyä, minkä vuoksi asetuksen vaikutukset Suomessa jäävät verrattain vähäisiksi.

8. Muut tiedot

OM 15/461/2002

7.6 Ehdotukset Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi digi-sopimuksista

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotukset liittyvät digitaalisia sisämarkkinoita koskevaan strategiaan, jonka tavoitteena on luoda tarvittavat edellytykset verkkokaupan kasvun nopeuttamiseksi. [Erylisesti ehdotuksilla pyritään vähentämään kustannuksia, jotka johtuvat erilaisista sopimusoikeudellisista säännöksistä jäsenvaltioissa, luomaan oikeusvarmuutta yrityksille, auttamaan kuluttajia hyötymään rajat ylittävän verkkokaupan eduista, vähentämään kuluttajille virheellisestä digitaalisesta sisällöstä aiheutuvia haittoja sekä ylipäätään luomaan kohtuullinen tasapaino yritysten ja kuluttajien välillä.]

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2016) 633–635 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Ehdotukset Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi, jotka koskevat tavaran verkkokauppaa ja muuta etämyyntiä sekä digitaalisen sisällön toimittamista annettiin joulukuussa 2015. Säännökset digitaalisesta sisällöstä ovat EU-tasolla uusia eikä kansallisestikaan erityissäännöksiä tällaisista hyödykkeistä ole kuin kahdessa jäsenvaltiossa. Tavoitteena on estää se, että yhä useammat jäsenvaltiot säätäisivät omat säännöksensä ja että toimintaympäristö siten monimutkaistuisi.

Tavaran verkkokauppaa ja muuta etämyyntiä koskevat säännökset vastaavat sisällöltään pääosin kulutustavaroiden kauppaa ja takuuta koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 1999/44/EY säännöksiä. Merkittävä ero aikaisempaan on kuitenkin, että tavaran etäkauppaa koskevan uuden direktiivin ehdotetaan olevan täysharmonisoiva siten, että jäsenvaltiolla ei olisi oikeutta pitää voimassa tai säätää säännöksiä, jotka poikkeavat direktiivin säännöksistä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Rajamäki, Sofia, lainsäädäntöneuvos, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotusten käsittely neuvostossa alkaa tammikuussa 2016.

7. Vaikutukset

Komission vaikutusarvioinnin mukaan digitaalista sisältöä tarjoaville EU-yrityksille aiheutuu kertaluonteisia kustannuksia 1,55 miljardia euroa ja tavaran verkkokauppaa harjoittaville yrityksille noin 7,55 miljardia euroa. EU:n bruttokansantuotteen oletetaan kasvavan noin 4 miljardia euroa vuodessa.

Verkossa ostoksia tekevien kuluttajien määrän odotetaan kasvavan noin seitsemän prosenttiyksikköä nostamalla rajat ylittäviä ostoksia tekevien kuluttajien määrän 64 ja 70

miljoonan välille. Kuluttajahintojen odotetaan laskevan EU:ssa keskimäärin 0,25 %. Kotitalouksien kulutuksen odotetaan nousevan EU:ssa keskimäärin 0,23 %, mikä vastaa summaltaan noin 18 miljardia euroa.

8. Muut tiedot

OM 2/482/2015

7.7 Direktiivi asunto-omaisuuteen liittyvistä kuluttajaluotoista

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön asunto-omaisuuteen liittyviä kuluttajaluottoja koskeva direktiivi 2014/17/EU sekä valmistella luottomarkkinoiden kehittymisen johdosta tarvittavat muut lainsäädäntömuutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2011) 142 lopullinen

U 7/2011 vp

U-jatkokirje 30.11.2011

Neuvoston yleisnäkemys 30.5.2012

ECON-valiokunnan raportti 7.6.2012

PE-CONS 25/13

Direktiivi 2014/17/EU

Työryhmän asettamispäätös 29.1.2015

Työryhmämietintö 16.11.2015 (Mietintö ja lausuntoja 54/2015)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uudet lait asunto-omaisuuteen liittyvien kuluttajaluottojen välittäjistä ja eräistä luotonantajista ja luotonvälittäjistä sekä muutettavaksi kuluttajansuojalakia (38/1978). Lisäksi ehdotetaan eräitä muutoksia luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin (610/2014), Finanssivalvonnasta annettuun lakiin (878/2008) ja Finanssivalvonnan valvontamaksusta annettuun lakiin (879/2008).

Kuluttajansuojalakiin ehdotetaan lisättäväksi asunto-omaisuuteen liittyviä kuluttajaluottoja koskeva uusi 7 a luku. Jatkossa samat, kuluttajansuojalain 7 luvun säännökset eivät enää koskisi kaikkia elinkeinonharjoittajien kuluttajille myöntämiä luottoja. Myös muita kuluttajaluottoja koskeviin kuluttajansuojalain 7 luvun säännöksiin ehdotetaan eräitä muutoksia, jotka perustuvat direktiivin säännöksiin. Uudet säännökset muun muassa kytkykaupan kiellosta olisivat soveltamisalaltaan laajempia kuin direktiivin säännökset koskien kaikkia kuluttajaluottoja. Lisäksi tulkintaepäselvyyksien poistamiseksi koron muuttamista koskevaa säännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että kuluttajaluottosopimuksen ehdoissa voidaan sopia, että luoton korko voi muuttua vain sopimuksessa yksilöidyn viitekoron muutosten mukaisesti.

Kuluttajansuojalakiin tehtävien uudistusten lisäksi merkittävin direktiivin täytäntöönpanoon liittyvä uudistus liittyy luotonvälittäjiin, jotka välittävät asunto-omaisuuteen liittyviä kuluttajaluottoja. Tällaisten luottojen välittäminen säädettäisiin rekisteröintiä edellyttäväksi elinkeinoksi.

Kansallisia, vailla direktiiviperustaa ovat ehdotetut säännökset vertaislainoista. Vertaislainalla tarkoitetaan mietinnössä elinkeinonharjoittajan kuluttajalle välittämää luottoa, jonka myöntää muu kuin ammattimainen luotonantaja.. Tällaisten lainojen välittäminen edellyttäisi jatkossa rekisteröintiä Etelä-Suomen aluehallintoviraston ylläpitämään luotonantaja- ja vertaislainavälittäjärekisteriin. Lisäksi vertaislainojen välittäjän olisi huolehdittava siitä, että luottosuhteessa noudatetaan kuluttajansuojalain kuluttajaluottoja koskevia säännöksiä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Lainsäädäntöneuvos Sofia Rajamäki, p. 02951 50554

Tutkija Johanna Hossa, oikeusministeriö, p. 02951 50195

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Tarkoituksena on, että hallituksen esitys annetaan huhtikuussa 2016.

7. Vaikutukset

Sääntely vastaa pääpiirteissään voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun periaatteita. Suurimmat kustannusvaikutukset luotonantajille aiheutunee uuden ESIS-lomakkeen käyttöönotosta.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2005

EU/2005/1220

7.8 Matkapakettidirektiivin uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on tehostaa sisämarkkinoiden toimintaa ja saavuttaa kuluttajansuojan korkea taso ajanmukaistamalla matkapakettidirektiivi (90/314/ETY) ja laajentamalla se kattamaan nykyiset matkapalvelujen yhdistämistavat, erityisesti netin kautta myytävät matkapalvelujen yhdistelmät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2013) 512 lopullinen

U 65/2013 vp

TaVL 38/2013 vp

(EU) 2015/2302

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä on tarkoitus saattaa matkapaketteja koskeva sääntely ajan tasalle ja vastaamaan verkkokaupan kehittymisen myötä muuttuneita matkailumarkkinoita. Kulut-

tajansuojaa parannetaan laajentamalla direktiivin soveltamisala koskemaan perinteisten pakettimatkojen lisäksi myös muita matkapalvelujen yhdistelmiä sekä uudistamalla epäselviä ja vanhentuneita säännöksiä.

Direktiivillä pyritään myös luomaan alalla toimiville elinkeinonharjoittajille tasapuoliset toimintaedellytykset saattamalla erilaisia yhdistettyjä matkapalveluja tarjoavat elinkeinonharjoittajat yhtenäisen sääntelyn alle ja poistamalla rajat ylittävän kaupan lainsäädännöllisiä esteitä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Haapasaari, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50139

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Direktiivi on annettu 25.11.2015. Direktiivi on saatettava voimaan 1.1.2018 mennessä ja sitä on sovellettava 1.7.2018 alkaen.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia on arvioitu ehdotusta koskevassa U-kirjelmässä.

8. Muut tiedot

OM 1/471/2013

EU/2013/1308

EU/2013/1306

7.9 Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lentomatkestajien oikeuksia koskevien säännösten muuttamisesta

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on edistää lentomatkestajien asemaa varmistamalla, että lentoliikenteen harjoittajat noudattavat matkestajien suojaksi lentoliikenteen häiriötilanteissa annettuja säännöksiä (EY) N:o 261/2004 sekä (EY) N:o 2027/97, mutta ottaen kuitenkin nykyistä paremmin huomioon lentoliikenteen harjoittajien taloudelliset voimavarat.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

[KOM (2011) 144 lopullinen, valkoinen kirja]

KOM (2011) 174 lopullinen, komission tiedonanto

2011/2150(INI), Euroopan parlamentin päätöslauselma

KOM (2013) 130 lopullinen, asetusehdotus

U 21/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa selvennetään erityisesti asetukseen (EY) N:o 261/2004 sisältyviä tulkinnanvaraisia kysymyksiä. Ehdotuksen myötä matkustajien oikeus muun muassa huolenpitoon ja apuun vahvistuisi, minkä lisäksi liityntälentojen matkustajien oikeusasema selkeytyisi. Toisaalta matkustajilla olisi nykyistä harvemmin oikeus asetuksen mukaisiin vakiokorvauksiin lentojen viivästyessä. Myös lentoyhtiön velvollisuutta järjestää matkustajalle majoitus tuhkapilven kaltaisissa poikkeuksellisissa olosuhteissa rajoitettaisiin. Rajoituksia majoituksen järjestämiseen ei kuitenkaan sovellettaisi tiettyihin erityisryhmiin, kuten liikuntarajoitteisiin henkilöihin.

Asetusehdotuksella pyritään myös edistämään matkustajien pääsyä oikeuksiinsa matkatavaroiden tuhoutuessa tai vahingoituessa. Asetukseen (EY) N:o 2027/97 ehdotetaan lisättäväksi erityissäännöksiä lentoliikenteen harjoittajan korvausvastuuta liikuntarajoitteisen henkilön pyörätuoliin tai muuhun liikkumisen apuvälineeseen kohdistuneissa vahingoissa. Ehdotukseen sisältyy myös soittimia koskevia erityissäännöksiä.

Lisäksi pyritään varmistamaan säännösten tehokas noudattaminen ehdottamalla muutoksia valvontaviranomaisia koskeviin säännöksiin sekä eriyttämällä yksittäisten valitusten käsittely säännösten valvonnasta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Haapasaari, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50139

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvostossa alkoi kesäkuussa 2013. Tämän hetkisten tietojen mukaan asetusehdotusta ei tulla käsittelemään neuvostossa käynnissä olevalla Alankomaiden p.eenjohtajuuskaudella.

7. Vaikutukset

Muutettavat asetukset säilyvät perusteiltaan pitkälti ennallaan. Monissa yksityiskohdissa asetusehdotus selkeyttäisi erityisesti asetukseen (EY) N:o 261/2004 sisältyviä tulkinnanvaraisia seikkoja ja parantaisi siten matkustajien mahdollisuuksia saada asetuksen mukaiset oikeutensa toteutetuiksi. Asetusehdotus vähentäisi toteutukseen lentoyhtiöille asetuksesta aiheutuvaa taloudellista raskautta erityisesti vakiokorvaussäännöksiin ehdotettavien muutosten johdosta.

8. Muut tiedot

OM 1/479/2013

EU/2013/0772

7.10 Uuden maksupalveludirektiivin täytäntöönpano

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna täytäntöön maksupalveluista sisämarkkinoilla annettu direktiivi (EU) 2015/2366, jolla kumotaan direktiivi 2007/64/EY, oikeusministeriön toimialaan kuuluvilta osilta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2013) 547 lopullinen
U 68/2013 vp
Direktiivi (EU) 2015/2366

3. Keskeinen sisältö

Oikeusministeriön toimialaan kuuluvat säännökset ovat lähinnä direktiivin III ja IV osastossa. Ne vastaavat paljolti kumottavan maksupalveludirektiivin 2007/64/EY III ja IV osaston säännöksiä, jotka on pantu täytäntöön maksupalvelulailla (290/2010). Uudella direktiivillä kuitenkin mm. laajennetaan sääntelyn soveltamisalaa nykyisestä, tehostetaan maksupalveluntarjoajan tiedonantovelvollisuutta koskevia säännöksiä sekä uudistetaan vastuusääntelyä. Lisäksi direktiivissä on kokonaan uutta sääntelyä, joka koskee maksutoimeksiantopalveluja ja tilitietopalveluja.

4. Organisointi

Valmistelija:
Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Direktiivin säännökset kuuluvat sekä valtiovarainministeriön että oikeusministeriön toimialaan. Nykyinen maksupalveludirektiivi on pantu kansallisesti täytäntöön valtiovarainministeriön toimialaan kuuluvalla maksulaitoslailla (297/2010) ja oikeusministeriön toimialaan kuuluvalla maksupalvelulailla (290/2010).

6. Aikataulu

Työryhmä valmistelemaan direktiivin täytäntöönpanoa on tarkoitus asettaa keväällä 2016. Direktiivi on pantava täytäntöön viimeistään 13.1.2018.

7. Vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu valtioneuvoston kirjelmässä eduskunnalle (U 68/2014 vp, erityisesti kohta 4).

8. Muut tiedot

OM 1/479/2016
EU/2013/1385

7.11 Yleissopimus välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevista yhdenmukaisista aineellisoikeudellisista säännöistä

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifiointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 106/2005 vp, jatkokirjelmä 17.6.2008

Kuulemismuistio 13.5.2009

28.5.2009 pidettyyn kuulemiseen liittyvä pöytäkirja

Kokousmuistio – UNIDROIT -diplomaattikonferenssi 2009

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevia aineellisoikeudellisia säännöksiä.

Yleissopimus koskee arvopapereita, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Tällaisia arvopapereita hallitaan moniportaisissa välittäjien ketjuissa mutta myös omistajakohtaisilla arvopaperitileillä, joissa sijoittajalla säilyy suora esi-neoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan. Jälkimmäisistä esimerkkejä ovat Suomen arvo-osuusjärjestelmässä omistajakohtaisille arvo-osuustileille merkityt arvopaperit.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Yleissopimus on ns. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. EU:n komissio on osallistunut neuvotteluihin yhteisön toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa 9.10.2009. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta ja ratifiointista päätetään myöhemmin.

Kehitys EU:ssa saattaa johtaa siihen, että komissio antaa arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, minkä vuoksi yleissopimuksen ratifiointi ei todennäköisesti lähiaikoina etene. EU:n oman lainsäädäntöehdotuksen aikataulu on kuitenkin tällä hetkellä avoin.

7. Vaikutukset

Yhdenmukaistamalla aineellisoikeudellisia säännöksiä yleissopimus vähentäisi erityisesti rajat ylittävään arvopapereiden vaihdantaan ja vakuuskäyttöön liittyviä oikeudellisia riskejä. Siten yleissopimus parantaisi arvopaperimarkkinoiden toimivuutta ja alentaisi markkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

EU/2005/1064

OM 3/472/2005

7.12 Yleissopimus välittäjän hallinnassa oleviin arvopapereihin liittyviin tiettyihin oikeuksiin sovellettavasta laista

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 26.5.2003

Lausuntotiivistelmä

E-kirjelmä 98/2002 vp

U 13/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksessa määritellään, minkä maan lakia sovelletaan välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden luovutukseen ja vakuuskäyttöön silloin, kun arvopaperiin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Pääsäännön mukaan sovellettaisiin tilinhaltijan ja välittäjän valitsemaa lakia. Sopimus koski myös Suomen arvo-osuusjärjestelmässä arvo-osuustileille merkittyjä arvopapereita.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Yleissopimus on nk. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että kansallisen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002. EU:n komissio teki 5.1.2004 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta on useaan otteeseen keskusteltu neuvoston työryhmässä, mutta asiasta ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Komissio on ilmeisesti luopunut pyrkimyksestä saada yleissopimus allekirjoitetuksi ja saattaa tämän sijasta antaa arvopaperioikeutta koskevan lainsäädäntöehdotuksen, jossa sääntelyn kohteena olisivat muun muassa lainvalintakysymykset. EU:n oman lainsäädäntöehdotuksen aikataulu on kuitenkin tällä hetkellä avoin.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimus parantaisi oikeusvarmuutta sovellettavasta laista ja näin tehostaisi ja mahdollisesti lisäisi arvopapereiden vaihdantaa ja vakuuskäyttöä erityisesti rajojen yli. Se myös alentaisi arvopaperimarkkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/482/2003

OM028/00/2001

EU290702/0073

7.13 Kansainvälisen online-riidanratkaisujärjestelmän luominen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on luoda YK:n kansainvälisen kauppaoikeuden toimikunnan (UNCITRAL) puitteissa kansainvälinen verkkovälitteinen riidanratkaisujärjestelmä (ODR) rajat ylittävän kaupankäynnin edistämiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hankkeen valmisteluasiakirjat ovat löydettävissä UNCITRALin kotisivuilta osoitteesta: http://www.uncitral.org/uncitral/commission/working_groups/3Online_Dispute_Resolution.html

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on luoda kansainvälinen verkkovälitteinen riidanratkaisujärjestelmä, jossa käsiteltäisiin rajat ylittäviä, sähköistä kaupankäyntiä koskevia, taloudelliselta arvoltaan vähäisiä massaluonteisia sopimuksia koskevia riitoja. Järjestelmässä käsiteltäisiin sekä elinkeinonharjoittajien välisiä että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä riitoja.

4. Organisointi

Valmistelija:

Haapasaari, Riitta, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50139

Rajamäki, Sofia, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely on alkanut toimikunnan Online Dispute Resolution -työryhmässä (työryhmä III) syksyllä 2010. Työryhmä kokoontuu puolivuositain, ja seuraava kokous on helmi-maaliskuussa 2016. Työryhmän määräaika päättyy vuonna 2016, vaikka riidanratkaisujärjestelmästä ei päästäisikään yksimielisyyteen.

7. Vaikutukset

Hankkeen vaikutukset arvioidaan myöhemmin.

8. Muut tiedot

7.14 Lentoyhtiöiden vahingonkorvausvastuuta koskevan yleissopimuksen uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa lentokoneiden kolmansille tahoille aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva kansainvälisoikeudellinen sääntely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Convention on Compensation for Damage to Third Parties, Resulting from Acts of Unlawful Interference Involving Aircraft

Signed at Montréal on 2 May 2009

Convention on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties

Signed at Montréal on 2 May 2009

3. Keskeinen sisältö

Diplomaattikonferenssissa 20.4.–1.5.2009 hyväksyttiin kaksi yleissopimusta, joilla nykyaikaistetaan ja selkeytetään lentokoneiden maanpinnalla aiheuttamien vahinkojen korvausvastuuta (Conventions on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties from Acts of Unlawful Interference or from General Risks). Yleissopimukset kuuluvat osittain EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

4. Organisointi

Valmistelija:

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sopimusten mahdollisesta allekirjoittamisesta ja ratifiointista päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Vahingonkorvausvastuun yhtenäistäminen maailmanlaajuisesti selkeyttäisi korvaussääntelyä, helpottaisi vastuiden vakuuttamista ja parantaisi matkustajien korvaus oikeudellista asemaa.

8. Muut tiedot

OM 2875/45/2001

8 YHTIÖOIKEUS

8.1 Osakeyhtiölain muutostarve

1. Tavoite ja tehtävä

Laaditaan virkatyönä arviomuistio osakeyhtiölain toimivuudesta ja muutostarpeesta mahdollisen lainvalmistelutoimeksiannon antamista varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Osakeyhtiölain toimivuus ja muutostarpeet – verkkokeskustelun 2015 palaute

3. Keskeinen sisältö

Nykyinen osakeyhtiölaki on ollut voimassa yhdeksän vuotta. Tänä aikana yhtiöiden toimintaympäristö ja muu yhteiskunta ovat muuttuneet olennaisesti mm. digitalisoinnin etenemisen ja mikro- ja pk-yritystoiminnan tarpeiden kehityksen sekä yritystoiminnan kansainvälistymisen ja rajatylittävän yritystoiminnan tarpeiden myötä. Arviomuistiossa selvitetään pääministeri Juha Sipilän hallitusohjelman toteuttamiseen liittyvän muutostarpeen (digitalisointi, yritystoiminnan edellytysten helpottaminen, sääntelyn sujuvoittaminen, norminpurku) lisäksi osakeyhtiölain voimassaoloaikana ilmennyt yksityiskohtaista säännösten muutostarvetta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö järjesti 6.–25.10.2015 yleisölle avoimen verkkokeskustelun osakeyhtiölain toimivuudesta, vaikutuksista ja kehittämistarpeista. Verkkokeskustelun aiheita olivat 1) yhtiön perustaminen, rekisteröinti ja sähköiset yhtiöasiakirjat, 2) yhtiön päätöksenteko, johto ja vastuu sekä 3) rahoitus, tilinpäätös ja yritysjärjestelyt. Keskustelun pohjaksi esitettiin yhteensä 31 edellä mainittuihin aiheisiin liittyvää ehdotusta perusteluineen. Verkkokeskustelussa esitettiin yhteensä 42 ehdotusta, joihin annettiin yhteensä 447 kommenttia.

6. Aikataulu

Arviomuistio 1.3.2016

Lausuntokierros 1.3.–30.4.2016

Kuulemistilaisuus maaliskuu 2016

Yhteenvedo lausuntokierroksesta ja kuulemisesta elokuu 2016

7. Hankkeen vaikutukset

Arvioidaan valmistelun kuluessa.

8. Muut tiedot

OM 32/41/2015

8.2 Henkilöyhtiölain muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on muuttaa avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annettua lakia (henkilöyhtiölaki) henkilöyhtiöiden toimintamahdollisuuksien parantamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arvio avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain muutostarpeesta Henkilöyhtiölain muuttaminen. Lausuntoyhteenveto avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain muutostarpeesta

Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain muuttamisesta. HE-luonnos 28.1.2015

Lag om ändring av lagen om öppna bolag och kommanditbolag. RP Utkast 28.1.2015

HE 17/2015

EV 32/2015

TaVM 6/2015

Laki 1444/2015

3. Keskeinen sisältö

Ehdotus helpottaa henkilöyhtiön yhtiökaudesta, yhtiön purkamisesta ja yhtiöosuuden lunastamisesta sopimista. Lisäksi ehdotuksella selvennetään henkilöyhtiön perustamista siten, että avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö syntyy rekisteröinnillä. Uuden lain aikana henkilöyhtiö voi toimia nykyisin tavoin, uusi laki tuo toimintamahdollisuuksia ja -vaihtoehtoja.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

Suomen pääomasijoitusyhdistys ry ehdotti 25.5.2011 oikeusministeriölle henkilöyhtiölain muuttamista pääomasijoitustoiminnan tarpeiden huomioon ottamiseksi. Aloitteen jälkeen oikeusministeriössä laadittiin virkatyönä arviomuistio lain muutostarpeesta.

6. Aikataulu

Arviomuistiosta ja muusta mahdollisesta muutostarpeesta järjestettiin laaja lausuntokierros vuonna 2013. Lausuntopalautteen perusteella valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi julkaistiin oikeusministeriön verkkosivulla lokakuun 2014 alussa ja 28.1.2015. Hallituksen esitys henkilöyhtiölain muuttamisesta annettiin eduskunnalle 17.9.2015. Laki avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain muuttamisesta tuli voimaan 1.1.2016.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutukset on arvioitu hallituksen esityksessä (ks. 2. kohta).

8. Muut tiedot

OM 2/42/2012

8.3 Yhdenyhtiödirektiivi

1. Tavoite ja tehtävät

Komission ehdotus uudeksi yhdenmiehen rajavastuuyhtiöitä koskevaksi direktiiviksi, jonka tavoitteena olisi helpottaa erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten rajat ylittävää toimintaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmiehen rajavastuuyhtiöistä (KOM(2014) 212 lopullinen)

U 24/2014 vp valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmiehen rajavastuuyhtiöistä (yhdenyhtiö-direktiivi)

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotuksen mukaan jäsenvaltioiden olisi säädettävä mahdollisuudesta rekisteröidä yhdenmiehen rajavastuuyhtiöitä (Societas Unius Personae, SUP) ehdotuksessa säädettyjä vaatimuksia ja menettelyjä noudattaen. Direktiivissä säädettäisiin mm. SUP-yhtiön perustamisesta, yhtiöjärjestyksestä, rekisteröimisestä, osakepääomasta, varojen jaosta ja hallinnosta. Direktiiviin sisältyisivät lisäksi voimassa olevaa yhdenyhtiödirektiiviä (2009/102/EY) vastaavat säännökset yhdenyhtiön julkistamisesta sekä päätöksenteosta ja ainoan osakkaan kanssa tehtävistä sopimuksista yhdenyhtiössä.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

Jauhainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

Komissio pyrki puuttumaan rajat ylittävän toiminnan kustannuksiin vuonna 2008 antamassaan asetusehdotuksessa yksityisen eurooppayhtiön säännöistä (KOM(2008) 396 lopullinen). Asetusehdotuksesta ei päästy kaikkia jäsenvaltioita tyydyttävään kompromissiratkaisuun ja lopulta komissio peruutti ehdotuksen. Nyt ehdotetulla direktiivillä pyritään komission mukaan ratkaisemaan ainakin osa peruutetussa ehdotuksessa käsitellyistä yritysten rajat ylittävän toiminnan esteistä.

6. Aikataulu

Toukokuussa 2015 neuvosto hyväksyi yleisnäkemyksen direktiiviehdotuksesta. Ehdotuksen käsittely ei ole edennyt Euroopan parlamentissa eikä käsittelyn jatkumisesta keväällä 2016 ole varmuutta.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu ehdotusta koskevassa U-kirjelmässä.

8. Muut tiedot

OM 1/472/2014

EU 2014/0939

8.4 Listayhtiöiden hallitusten ja hallintoneuvostojen sukupuolikiintiöt -direktiivi

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksella pyritään edistämään sukupuolten välistä tasapainoa talouselämän päätöksenteossa ja hyödyntämään täysimääräisesti tarjolla olevien ehdokaiden lahjakkuusvarantoa sukupuolten edustuksen tasapainottamiseksi yritysten hallituksissa ja hallintoneuvostoissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi julkisesti noteerattujen yhtiöiden toimivaan johtoon kuulumattomien johtokunnan jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä ((KOM(2012) 614 Lopullinen) Yhteenveto 15.1.2013 järjestetystä kuulemisesta ja lausuntopalautteesta U 81/2012

3. Keskeinen sisältö

Komissio ehdottaa, että EU:n alueella säännellyillä markkinoilla noteeratun yhtiön (listayhtiö) muut kuin toimivaan johtoon kuuluvat hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenet on valittava jäsen ehdokkaiden keskinäisen pätevyysarvioinnin perusteella, jos listayhtiön hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä on laskutavasta riippuen alle 33,3–40 prosenttia hallintoelimessä aliedustettua sukupuolta (kiintiötavoite). Pätevyysarvioinnissa käytettäisiin yksiselitteisiä, ennalta määriteltyjä ja neutraaleja valintaperusteita ja arviointi pitäisi ottaa käyttöön direktiivin tullessa voimaan, mikä tapahtuneen aikaisintaan vuonna 2015. Tavoitteena on, että kiintiötavoite saavutetaan viimeistään 1.1.2020 tai, jos listayhtiö on valtion tai muun julkisyhteisön määräysvallassa, viimeistään 1.1.2018. Lisäksi ehdotetaan listayhtiölle velvollisuutta laatia suunnitelma toimivaan johtoon kuuluvien hallintoelimen jäsenten sukupuolijakauman tasapainottamiseksi ja velvollisuutta ilmoittaa valvontaviranomaiselle ja julkistaa suunnitelman toteuttamiseksi tehdyt toimenpiteet ja mahdollinen täyttämättä jättäminen.

Neuvoston työryhmässä EU:n neuvostossa esillä olevassa kompromissiehdotuksessa komission alkuperäinen 40/33 % vähimmäistavoitetaso on käytännössä lieventynyt 25/20 % tasoon (päivittäiseen johtamiseen osallistumattomat jäsenet/kaikki jäsenet) hallituksen tai hallintoneuvoston jäsenistä. Direktiiviehdotuksessa on kyse molempien sukupuolten edustuksen tavoitetasosta ja sääntelystä, joka ei rajoita osakaiden äänivaltaa eikä ehdoteta sanktioita. Tavoitetaso pitäisi saavuttaa 2020 alkuun (komission ehdotus) tai saman vuoden loppuun mennessä (kompromissiehdotus).

Direktiivi olisi määräaikainen ja sen voimassaolo päättyisi 31.12.2028.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö järjesti 15.1.2013 laajan kuulemistilaisuuden ja lausuntokierroksen. Käsittely jatkuu neuvoston työryhmässä, jossa direktiivin vastustajilla on estävä mää-

rävähemmistö. TSTK neuvostossa 11.12.2014 asia ei edennyt. Alankomaat ei jatka ehdotuksen käsittelyä neuvoston työryhmässä kevätkaudella 2016.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotusta on käsitelty neuvoston sosiaaliasiain työryhmässä 1.2.2013 lähtien. Kevätkaudella 2016 ei tiedossa työryhmäkokouksia.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu ehdotusta koskevassa U-kirjelmässä.

8. Muut tiedot

OM 1/472/2012

EU/2012/1672

8.5 Toimimattomien yhdistysten rekisteripoisto viranomaisen aloitteesta sekä yhdistyksen rekisteröinnin, päätöksenteon, toiminnan ja selvitysmenettelyn helpottaminen

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on poistaa toimimattomat yhdistykset yhdistysrekisteristä Patentti- ja rekisterihallituksen aloitteesta sekä nopeuttaa ja helpottaa toimimattoman yhdistyksen piiristä tulevaan aloitteeseen perustuvaa poistomenettelyä. Samalla tarkistettaisiin selvitysmenettelyä selvitysmiesten, yhdistyksen jäsenten ja velkojien aseman selventämiseksi.

Lisäksi on tarkoitus helpottaa yhdistyksen toimintaa siten, että helpotetaan sähköisen rekisteri-ilmoituksen tekemistä, selvennetään yhdistyksen kokouksen päätöksen moiteperusteita ja annetaan Y-tunnus viranpuolesta kaikille rekisteröidyille yhdistyksille, joilla ei vielä ole Y-tunnusta.

Tarkoitus on, että toimintansa lopettaneiden poistaminen yhdistysrekisteristä toteutetaan vuoden 2016 loppuun mennessä. Y-tunnus on tarkoitus antaa vuoden 2017 alussa niille rekisteröidyille yhdistyksille, joilla tunnusta ei vielä ole.

Tavoitteiden toteuttamiseksi laaditaan hallituksen esitys yhdistyslain ja yritys- ja yhteisötietolain muuttamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvitys (OMSO 1/2011)

Lausuntoyhteenveto Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvityksestä saadusta palautteesta (OMML 44/2011)

Luonnos lakiehdotukseksi yhdistyslain ym. muuttamisesta

Lausuntoyhteenveto lakiehdotuksesta yhdistyslain ym. muuttamisesta

3. Keskeinen sisältö

Yhdistysrekisteristä on tarkoitus poistaa toimimattomat yhdistykset 31.12.2016 mennessä Patentti- ja rekisterihallituksen aloitteesta. Poistomenettelyn aloittamisesta ja vaiheista tiedotetaan laajasti. Toimimattomaksi oletetaan yhdistys, joka ei ole tehnyt rekisteri-ilmoitusta vuoden 1995 jälkeen. Jos tällainen yhdistys edelleen toimii, se voi ilmoittaa toiminnan jatkumisesta PRH:n verkkosivulla.

Toiminnan lopettaneen yhdistyksen piiristä tulevasta aloitteesta rekisteripoistoa on tarkoitus helpottaa ja nopeuttaa, kun asia on riidaton. Tällaisen hakemuksen käsittely siirretään käräjäoikeudesta Patentti- ja rekisterihallitukselle. Patentti- ja rekisterihallituksen on ennen päätöstä varattava yhdistykselle tilaisuus tulla kuulluksi. Lisäksi yhdistyslakiin tehdään eräitä muita tarkistuksia.

Yhdistyksen rekisteri-ilmoitusten tekemistä koskevia yhdistyslain ja yritys- ja yhteisötietolain säännöksiä on tarkoitus helpottaa muita yksityisiä oikeushenkilöitä vastaavalla tavalla siten, että kaikki yhdistyksen hallituksen jäsenet voisivat allekirjoittaa ilmoituksen.

Lisäksi on tarkoitus, että kaikille rekisteröidyille yhdistyksille annetaan Y-tunnus, joka korvaisi nykyisen yhdistysrekisterinumeron. Kaikilla muilla säätiö- ja kaupparekisterissä olevilla yhteisöillä ja säätiöillä on jo Y-tunnus.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50558

5. Taustatiedot

Sähköisen osallistumisen helpottamista arvioitiin vuonna 2011 Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvityksessä (OMSO 1/2011), josta järjestettiin laaja lausuntokierros. Selvityksessä ehdotettiin muun muassa yhdistysrekisteri-ilmoitusten ja päätöksenteon helpottamista.

Yhdistysrekisterissä olevasta noin 137.000 yhdistyksestä arviolta 30.000–40.000 lopettanut toimintansa eikä niitä voida poistaa rekisteristä viranomaisen aloitteesta. Sähköisen rekisteri-ilmoituksen käyttöä ja etäosallistumista yhdistyksen kokoukseen rajoittavat tarpeettomasti yhdistyslain säännökset rekisteri-ilmoituksen allekirjoittamisesta ja päätöksen moiteperusteista. Yhdistysrekisterinumeron lisäksi Y-tunnus on 50.000 yhdistyksellä eli noin puolella toimivista rekisteröidyistä yhdistyksistä.

6. Aikataulu

Syyskuussa 2015 oikeusministeriössä valmistellaan luonnos hallituksen esitykseksi yhdistyslain ja yritys- ja yhteisötietolain muuttamisesta. Loka-marraskuussa 2015 oikeusministeriö järjestää lausuntokierroksen ja avoimen kuulemisen yhdistyksille, niiden sidosryhmille ja viranomaisille.

Tavoitteena on, että hallituksen esitys yhdistyslain ja yritys- ja yhteisötietolain muuttamisesta annettaisiin eduskunnalle maaliskuussa 2016 ja että lainmuutokset tulisivat voimaan 1.7.2016.

Patentti- ja rekisterihallitus voisi tällöin poistaa toimimattomat yhdistykset yhdistysrekisteristä 31.12.2016 mennessä.

Vuonna 2017 Y-tunnus voidaan antaa viranpuolesta kaikille toimiville rekisteröidyille yhdistyksille, joilla ei ennestään ole Y-tunnusta.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot OM 18/41/2015

9 ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS

9.1 Kuljetusvälineitä koskevien kiinnitysjärjestelmien yhtenäistäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnityksestä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämisestä ja panttaamisesta velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty. Asiassa on syytä seurata ratkaisuja, joita tehdään liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista tehdyn yleissopimuksen täytäntöönpanossa (ks. hanke Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista).

7. Vaikutukset

Vaikutuksia ei voida arvioida tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2008

Dnro 1984/061/91

OM0196:00/06/01/1998

9.2 Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan Unidroit'n yleissopimuksen sekä lentokalustoa ja rautateiden liikkuvaa kalustoa koskevien pöytäkirjojen allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org/> (ks. linkit "Instruments", "Security Interests" ja Cape Town Convention").

KOM (2008) 508 lopullinen, päätösehdotus (yleissopimus ja lentokalustopöytäkirja)

KOM(2009) 94 lopullinen (rautatiekalustopöytäkirja)

U 3/2003 vp

U 48/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001 ja ne tulivat kansainvälisesti voimaan 1.3.2006. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. EU on tullut yleissopimuksen ja pöytäkirjan sopimuspuoleksi 1.8.2009. Suomen osalta yleissopimuksen ja pöytäkirjan ratifiointitarvetta on selvitetty 28.9.2007 päättyneellä lausuntokierroksella.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa helmikuussa 2007. EU on tullut pöytäkirjan sopimuspuoleksi 18.12.2014. Pöytäkirja ei ole vielä tullut voimaan.

Avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja, jonka valmisteluun Suomi ei osallistunut, hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa 2012, mutta EU:n tulo pöytäkirjan osapuoleksi vaikuttaa tällä hetkellä epätodennäköiseltä. Unidroit'n sihteeristö selvittää lisäksi tarvetta maatalous-, kaivos- ym. laitteiden vakuuskäyttöä koskevaan pöytäkirjaan samoin kuin laivoja ja muuta merikalustoa koskevaan pöytäkirjaan.

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus vahvistaa arvokkaaseen liikuteltavaan kalustoon, kuten ilma-aluksiin kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia, jotka ovat vaikeuksitta täytäntöönpantavissa kaikissa sopimusvaltioissa, tehostaa omaisuuden vakuuskäyttöä ja alentaa kaluston rahoituskustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 3284/45/2001

9.3 Sähköisten panttikirjojen käytön edistäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Edistää sähköisten panttikirjojen käyttöönottoa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lausuntopyyntö 7.10.2015

Luonnos hallituksen esitykseksi 5.10.2015

Rinnakkaistekstit

3. Keskeinen sisältö

Maakaaren (540/1995) muuttaminen siten, että uusista kiinnityksistä annettaisiin vain sähköisiä panttikirjoja ja sähköisiä panttikirjoja ei enää muutettaisi kirjalliseen muotoon. Lisäksi edistetään vanhojen kirjallisten panttikirjojen ns. massamuuntamista sähköisiksi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Pulkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Maakaaren sähköistä panttikirjaa koskevat säännökset (laki 96/2011) tulivat voimaan 1.11.2013. Säännösten mukaan kiinnityksen hakija voi valita joko kirjallisen tai sähköisen panttikirjan. Kirjallinen panttikirja voidaan hakemuksesta muuttaa sähköiseksi, mutta myös sähköinen panttikirja voidaan hakemuksesta muuttaa kirjalliseksi. Lakia säädettäessä oletettiin, että pankit ja muut merkittävät luotonantajat siirtyisivät nopeasti yksinomaan sähköisten panttikirjojen käyttöön, mitä ei kuitenkaan ole tapahtunut. Rahoitusala kannattaa sähköisten panttikirjojen käytön edistämistä nyt valmisteltavana olevalla lainmuutoksella.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan kevätkaudella 2016.

7. Vaikutukset

Muutos tehostaa kirjaamisviranomaisen toimintaa ja pitkällä tähtäimellä myös luotonantajien toimintaa, kun kirjallisten panttikirjojen käsitteleminen sijasta siirrytään nykyistä enemmän sähköisiin toiminta-tapoihin. Lyhyellä tähtäimellä luotonantajille aiheutuu kustannuksia siitä, että nämä sopeuttavat toimintaansa muutoksen edellyttämällä tavalla.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2015

9.4 Vesilain käyttöoikeussäätelyn uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa vesilain (587/2011) käyttöoikeussäätely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vesilain käyttöoikeussäätelyn uudistamistyöryhmän asettamispäätös 30.4.2015

Vesilain käyttöoikeussäätelyn uudistamistyöryhmän seurantaryhmän asettamispäätös 30.4.2015

EV 355/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen pääasiallisena tavoitteena on valmistella vesilain käyttöoikeussäätelyn uudistamiseksi tarpeelliset säännösehdotukset.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50584

5. Taustatietoja

Vesilainsäädännön kokonaisuudistuksessa vesitaloushankkeiden toteuttamiseksi tarpeellisten käyttöoikeuksien perustamista koskeva säätely pysytettiin ennallaan. Eduskunta liitti vesilain hyväksyessään vastaukseensa lausuman, jonka mukaan hallituksen tulee ryhtyä toimenpiteisiin eräistä vesien käyttämistä varten myönnettävistä oikeuksista annetun lain (266/1961) kumoamiseksi. Tämä edellyttää vesilain käyttöoikeussäätelyn uudistamista.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotuksen on määrä valmistua vuoden 2016 tammikuun loppuun mennessä. Asiaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2016.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeella saattaa olla vaikutuksia eräiden vesitaloushankkeiden toteuttamiseen.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2015

9.5 Omaisuudensuojan parantaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on huolehtia lunastuslainsäädännön ajantasaisuudesta arvioimalla lunastuslain mukaisen lunastuskorvauksen määrittämistä koskevan lainsäädännön kattavuus ja yhtenäistämistarve sekä tekemällä tarvittavat säädösmuutokset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Selvitystyön tavoitteena on kartoittaa lunastuskorvauksen määrittämiseen ja lunastusmenettelyn toimivuuteen liittyvät tarkistamistarpeet sekä laatia esitys tarpeellisiksi jatkotoimenpiteiksi.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50584

5. Taustatietoja

Juha Sipilän hallituksen Suomalainen ruoantuotanto kannattavaksi, kauppatase nousun -kärkihankkeen toimenpiteenä on yksilöity omaisuuden suojan parantaminen. Hanke toteuttaa mainittua toimenpidettä.

6. Aikataulu

Hankkeeseen liittyvän selvityksen on määrä valmistua 31.5.2016 mennessä. Jatkovalmistelun aikataulusta ja organisoinnista päätetään selvityksen valmistuttua.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 21/41/2015

9.6 Maanhankinta kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävillä alueilla

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on arvioida ja tarvittaessa tarkentaa kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävien kohteiden läheisyydessä olevien kiinteistöjen hankintaan liittyvää lainsäädäntöä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on selvittää lainsäädännölliset ohjauskeinot, joilla voidaan tarvittaessa puuttua kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävien kohteiden läheisyydessä tapahtuviin kiinteistönluovutuksiin.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50584

5. Taustatietoja

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaan hallitus tarkentaa kokonaisturvallisuuden kannalta merkittävien maa-alueiden ja kiinteistöjen hankintaan liittyvää lainsäädäntöä.

6. Aikataulu

Hankkeen organisoinnista ja aikataulutuksesta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 22/41/2015

10 MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

10.1 Uudelleenlaaditun maksukyvyttömyysasetuksen edellyttämä kansallisen lainsäädännön muuttaminen; konkurssilain tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella uudelleenlaaditun maksukyvyttömyysasetuksen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön ja selvittää konkurssilain muutostarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/848 maksukyvyttömyysmenettelyistä (uudelleenlaadittu)

Työryhmän asettamispäätös (14.10.2015 OM 25/41/2015)

3. Keskeinen sisältö

Nykyinen asetus sisältää säännökset tuomioistuimen toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä menettelyjen koordinoinnista. Uudelleenlaaditun asetuksen keskeisimpiä muutoksia ovat soveltamisalan laajentaminen kattamaan eri jäsenvaltioiden yrityssaneerausmenettelyt sekä yksityishenkilöihin sovellettavat velkajärjestelymenettelyt, toimivaltasäännön ”pääintressien keskus” täsmentäminen, eräät muutokset paikallisiin maksukyvyttömyysmenettelyihin, yhteistyövelvoitteiden lisääminen, säännökset yritysryhmän jäsenten maksukyvyttömyysmenettelyjen koordinoinnista ja jäsenvaltioiden velvoittaminen perustamaan maksukyvyttömyysrekisteri, joka on saatavilla internetissä maksutta. Työryhmän tehtävänä on valmistella asetuksen edellyttämät muutokset lainsäädäntöön.

Konkurssin osalta työryhmän on tarkasteltava mahdollisuuksia yksinkertaistaa konkurssimenettelyä ja selvitettävä sähköisen asiainkäsittelyjärjestelmän (Kosti) mahdollisesti vaatimat muutokset lainsäädäntöön. Työryhmän on selvitettävä, tulisiko ympäristövästuiden asemaa konkurssissa selkeyttää, ja ehdottaa tarvittaessa ratkaisua. Työryhmän on arvioitava julkisselvityksen toimivuutta ja ehdotettava tarvittaessa sitä koskevia muutoksia. Työryhmän on arvioitava, liittyykö konkurssimenettelyyn muita muutostarpeita.

4. Organisointi

Työryhmä:

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöneuvos Mari Aalto, oikeusministeriö, p. 02951 50502

Jäsenet:

- 1) konkurssiasiamies Helena Laine
- 2) lainsäädäntösihteeri Sampo Brander, oikeusministeriö
- 3) hovioikeusneuvos Jussi Heiskanen, Helsingin hovioikeus
- 4) käräjätuomari Hannele Piisi, Helsingin käräjäoikeus
- 5) johtava perinnän asiantuntija Tuija Vigren, Verohallinto
- 6) yksikönpäällikkö Pasi Rasilainen, Finanssialan Keskusliitto
- 7) Asianajaja Sami Uoti, Suomen Asianajajaliitto

8) lainsäädäntöasioiden päällikkö Atte Rytönen, Suomen Yrittäjät ry

Sampo Brander toimii myös työryhmän sihteerinä.

Pysyvät asiantuntijat:

- 1) tietopalvelupäällikkö Aki Hietanen, oikeusministeriö
- 2) hallitussihteeri Erja Werdi, ympäristöministeriö
- 3) suunnittelija Tuula Tesmala, Oikeusrekisterikeskus

5. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 14.10.2015–31.3.2017.

Maksukyvyttömyysasetuksen edellyttämien muutosten osalta työryhmän on luovutettava mietintönsä 20.6.2016 mennessä.

6. Vaikutukset

Asetuksella tehostetaan ja selkeytetään rajat ylittäviä maksukyvyttömyysmenettelyjä ja pyritään turvaamaan mahdollisuudet elinkelpoisten yritysten tervehdyttämiselle sekä poistetaan esteitä velkavastuusta vapautettujen yksityishenkilöiden vapaalta liikkuvuudelta. Konkurssilain osalta tarkoituksena on muun muassa yksinkertaistaa menettelyä.

7. Muut tiedot

OM 25/41/2015

OM017:00/2015

10.2 Ulosottokaaren tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yksinkertaistaa, nopeuttaa ja joustavoittaa ulosottomenettelyä asianosaisten oikeusturvaa vaarantamatta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Valtakunnanvoudinviraston asettaman ulosottoimen rakennuudistushankkeen lainsäädäntötyöryhmän ensimmäinen mietintö (Valtakunnanvoudinviraston julkaisu 2015:2)

http://www.valtakunnanvoudinvirasto.fi/material/attachments/vvv2/vvvliitteet/9XPFMfEPv/Ulosoton_rakennuudistushankkeen_lainsaadantotyoryhman_ensimmainen_mietinto.pdf

Ulosoton rakennuudistushankkeen lainsäädäntötyöryhmän ensimmäisen mietinnön lausuntotiivistelmä (Valtakunnanvoudinviraston julkaisu 2015:3)

http://www.valtakunnanvoudinvirasto.fi/material/attachments/vvv2/vvvliitteet/PGw2XIGmf/Lainsaadantotyoryhman_ensimmaisen_mietinnon_lausuntotiivistelma.pdf

HE 137/2015 vp

3. Keskeinen sisältö

Ulosottokaaren yleisiä menettelysäännöksiä muutettaisiin vastaamaan nykyaikaisen sähköisen asioinnin vaatimuksia. Asiakirjojen toimittaminen vastaanottajalle mahdollistettaisiin postiosoitteen sijasta kansalaisen tai yrityksen ja viranomaisen väliseen

yhteydenpitoon tarkoitettuun valtakunnalliseen asiointijärjestelmään (asiointitili). Myyntiä koskevissa säännöksissä otettaisiin huomioon sähköisessä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Ulosottomiehen toimittaman vapaan myynnin edellytyksiä lievennettäisiin ja mahdollistettaisiin kolmas myyntiyritys. Kirjallista valvontamenettelyä nopeutettaisiin. Lisäksi velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:ää selkeytettäisiin.

4. Organisointi

Valmistelija:

Mari Aalto, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50502

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö antoi Valtakunnanvoudinvirastolle toimeksiannon valmistella ulosottoimen rakenneuudistusta taloudellisen tuottavuuden parantamiseksi vaarantamatta asianosaisten oikeusturvaa. Toimeksianto perustuu Valtakunnanvoudinvirastolle asetettuihin tulostavoitteisiin ja Oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan vuosille 2013–2025. Esitys perustuu Valtakunnanvoudinviraston 18 päivänä marraskuuta 2014 asettaman työryhmän mietintöön ja siihen saatuun lausuntopalautteeseen.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle joulukuussa 2015. Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1. päivänä toukokuuta 2016.

7. Vaikutukset

Hankkeella kehitetään ulosottomenettelyn toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta.

8. Muut tiedot

OM 26/41/2015

11 RIKOSOIKEUS

11.1 Ehdotus EU:n direktiiviksi unionin taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojasta

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 11.7.2012 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2012) 363 lopullinen

U 57/2012 vp, jatkokirjeet 16.5.2013, 17.11.2014 ja 20.2.2015

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Direktiiviehdotuksella yleissopimus ja sen pöytäkirjat muutetaan Lissabonin sopimuksen mukaiseksi direktiiviksi. Direktiiviehdotus sisältää säännökset unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvasta petoksesta sekä petokseen liittyvistä muista unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavista rikoksista.

4. Organisointi

Valmistelija

Brander, Sampo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50199

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan yleissopimuksen ja siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa.

Ehdotuksella korvataan komission 23.5.2001 antama direktiiviehdotus yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta [KOM(2001) 272 lopullinen].

Direktiiviehdotuksen taustalla on komission tiedonanto Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaamisesta rikosoikeuden ja hallinnollisten tutkimusten avulla [KOM(2011) 293 lopullinen].

Ehdotus liittyy myös asetusehdotukseen Euroopan syyttäjävirstosta.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely aloitettiin syksyllä 2012. Neuvoston yleisnäkemyks hyväksyttiin 6.6.2013. Euroopan parlamentin ensimmäisen käsittelyn kanta hyväksyttiin 16.4.2014. Neuvottelut parlamentin kanssa ovat alkaneet lokakuussa 2014.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on vahvistaa EU:n taloudellisten etujen suojausta.

8. Muut tiedot
OM 3/481/2005
EU/2012/1254

11.2 Laitonta elinkauppaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena oli laatia yleissopimus ihmisten elinten laittomasta kaupasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hyväksytty sopimus
Hyväksytty selitysmuistio

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä elinkauppaan liittyvistä kriminalisoinneista, rikosten tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, elinkaupan uhrien auttamisesta ja suojelemisesta sekä laittoman elinkaupan ehkäisemisestä.

4. Organisointi

Valmistelija:
Salonen, Mirja, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50440 (virkavapaalla)

Yleissopimusta koskevaan kansalliseen valmisteluun ovat osallistuneet oikeusministeriön lisäksi ulkoasiainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimusta koskevat neuvottelut aloitettiin Strasbourgissa joulukuussa 2011. Euroopan neuvoston rikosoikeudellinen johtokomitea (CDPC) hyväksyi sopimusluonnoksen joulukuussa 2012. Sopimus on hyväksytty Euroopan neuvoston ministerikomiteassa 9.7.2014. Sopimuksen allekirjoittamisen tarkoituksenmukaisuudesta järjestettiin Suomessa lausuntokierros vuodenvaihteessa 2014–2015. Yleissopimus kuuluu jaetun toimivallan piiriin, joten sen voivat allekirjoittaa sekä Euroopan unionin jäsenvaltiot että unioni toimivaltaansa kuuluvilta osin. Komissio on ilmoittanut vuoden 2014 lopulla arvioivansa unionin liittymistä sopimukseen. Suomen liittymistä sopimukseen arvioidaan komission ilmoituksen jälkeen.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään ehkäisemään laitonta elinkauppaa, edistämään elinkaupan syyllistävien vastuuseen saattamista ja auttamaan elinkaupan uhreja.

8. Muut tiedot
OM 5/849/2012

11.3 Rahanpesua ja terrorismin rahoittamista koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimus muuttaa ja täydentää Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta erityisesti rahanpesun ennaltaehkäisemisen ja terrorismin rahoittamisen osalta. Vuoden 1990 yleissopimus on tullut voimaan Suomessa 1 päivänä heinäkuuta 1994 (SopS 53/1994).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lopullinen sopimus ja selitysmuistio (CETS No. 198)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksessa kansainvälistä yhteistyötä ja oikeusapua kehitetään erityisesti kansallisten toimintayksikköjen (FIU eli Financial Intelligence Unit) asemaa painottamalla ja maksuliikennetapahtumien valvontaa tehostamalla. Rahanpesuun kuuluvien tekojen alaa laajennetaan sekä tekomuotojen lisäämisen että oikeushenkilön vastuun mukaan ottamisen kautta. Yleissopimusta tullaan soveltamaan myös terrorismin rahoittamiseen. Siinä on uusi luku sopimuksen noudattamisen valvontajärjestelmästä. Yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön selviää lopullisesti sen kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelija

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen muuttamiseen ja täydentämiseen liittyviä kysymyksiä harkittiin ja selvitettiin Euroopan neuvoston työryhmässä (PC-S-ML), jonka loppuraportti (PC-R-M (03) 1) on valmistunut keväällä 2002. Artiklat perustuvat pitkälti jo olemassa oleviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja suosituksiin.

6. Aikataulu

Yleissopimus valmisteltiin Euroopan neuvoston työryhmässä (PC-RM). Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen toukokuussa 2005 ja se on tullut kansainvälisesti voimaan toukokuussa 2008. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen joulukuussa 2005.

Myös EU on allekirjoittanut sopimuksen vuonna 2009, mutta unionissa ei ole tehty päätöksiä sopimukseen sitoutumisesta. Tarkoituksenmukaista on, että Suomessa aloitetaan sopimuksen hyväksymistä koskevan hallituksen esityksen valmistelu aikaisintaan, kun on saatu ehdotus päätöksestä unionin sitoutumisesta yleissopimukseen.

7. Vaikutukset

Sopimuksella tehostetaan rahanpesu- ja terrorisminrahoittamisrikosten torjuntaa ja rikosohjodyn takaisinsaamista. Alustavan arvion mukaan Suomen lainsäädännön

muuttamistarve on melko vähäinen ja liittyy tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin eikä sopimuksen velvoittaviin määräyksiin.

8. Muut tiedot

OM 7/84/2005

11.4 Ympäristön suojelua rikosoikeudellisin keinoin koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen voimaansaattaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on hyväksyä Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin

HE 52/2005 vp

YmVL 24/2005 vp

2008/99/EY direktiivi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä ympäristöön tai ihmisiin kohdistuvasta vaarallisesta toiminnasta, jonka sopimuspuolet sitoutuvat kriminalisoimaan lainsäädännössään. Sopimus sisältää määräyksiä ympäristörikoksista säädetävistä rangaistuksista, lainkäyttövallasta, omaisuuden ja hyödyn menetetyksi julistamisesta, oikeushenkilön rangaistusvastuusta, kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Hinkkanen, Ville, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 0295150165

5. Taustatietoja

Yleissopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan. Ainoastaan Viro on ratifioinut sen.

Aikaisempi hallituksen esitys 52/2007 vp EN:n yleissopimuksen voimaan saattamisesta ja EU:n ympäristörikospuitepäätöksen (EYVL 5 L 29, 5.2.2003, s. 29) täytäntöönpanosta peruttiin 28.4.2007, koska yhteisön tuomioistuin kumosi mainitun puitepäätöksen 13.9.2005 antamallaan tuomiolla C-176/03.

Tuomion mukaan pääosa puitepäätöksen määräyksistä olisi tullut antaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen nojalla. Jos toimivalta säätää tietyn alan velvoitteita kuuluu yhteisölle ja yhteisö on käyttänyt toimivaltansa, myös toimivalta solmia kansainvälisiä sopimuksia alalla siirtyy jäsenvaltiolta yhteisölle. Yhteisö on käyttänyt toimivaltansa siten, että 19.11.2008 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/99/EY ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin. Kun toimivalta

sopimuksen solmimiseen on nyt siirtynyt yhteisölle, on erikseen selvitettävä, aikooko yhteisö ratifioida sopimuksen.

6. Aikataulu

Koska yhteisön aikeista sopimuksen ratifioimiseksi ei ole tietoa, aikataulu on avoinna.

7. Vaikutukset

Sopimus tehostaisi ympäristön suojelua sopimukseen liittyvissä valtioissa yhdenmukaistamalla ympäristörikosten rikostunnusmerkistöjä.

8. Muut tiedot

OM 30/41/2003

OM034:00/2003

11.5 Ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksien rikosoikeudellista suojaa koskevaksi EU:n direktiiviksi

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistaminen vahvistamalla jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa säädettävät vähimmäisrangaistukset niitä loukkaavista rikoksista ja antamalla määräykset jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 276 lopullinen

U 39/2005 vp

KOM(2006) 168 lopullinen

U 39/2005 vp 28.9.2006 jatkokirjelmä

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa direktiiviksi on määräykset teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tekojen säätämisestä rangaistaviksi sekä rangaistustyypeistä, joita teoista on langetettava. Rangaistavuus koskisi tahallisia kaupallisessa laajuudessa tehtyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavia tekoja. Rangaistuksiksi olisi säädettävä vankeutta, sakkoa, menettämisseuraamuksia sekä erityisseuraamuksia kuten liiketoimintakielto ja loukkaamiseen käytettyjen esineiden tuhoaminen.

Direktiivissä on myös määräykset rangaistusten vähimmäistasosta, laajennetusta rikosyhödyn menettämisestä, syytetoimenpiteiden aloittamisesta ja yhteisistä tutkintaryhmistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Brander, Sampo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50199

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tarkoituksena on täydentää 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2004/48/EY), joka koskee muita kuin rikosoikeudellisia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Komissio on siirtänyt direktiiviehdotukseen aikaisemman samaa aihepiiriä koskevan puitepäätöksen määräykset (KOM(2005) 276 lopullinen).

6. Aikataulu

Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi komissio tulee antamaan asiassa uuden ehdotuksen, mutta aikataulusta ei ole tietoa.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan teollis- ja tekijänoikeusrikollisuutta varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia rangaistuksia ja menettämisseuraamuksia. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan teollis- ja tekijänoikeusrikosten tutkintaan ja syytetoimiin liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

8. Muut tiedot

OM 23/481/2005

EU/2005/1194

EU/2005/1195

11.6 Lääkeväärennösten torjuntaa koskeva Euroopan neuvoston yleissopimus

1. Tavoitteet ja tehtävät

Yleissopimuksella pyritään torjumaan lääkeväärennösten kauppaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 28.6.2012

Työryhmän määräajan pidentämistä koskeva päätös 18.3.2013.

Lopullinen yleissopimus ja selitysmuistio (CETS No. 211)

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 45/2013)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää velvoitteet säätää rangaistavaksi muun muassa lääkeaineiden väärentäminen ja niiden tarjoaminen sekä markkinoille saattaminen. Yleissopimus sisältää lisäksi rikostutkintaa ja syytetoimenpiteitä koskevia määräyksiä sekä määräyksiä viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja kansainvälisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä. Yleissopimuksessa on myös määräyksiä rikosten ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä ja uhrien suojelusta.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50178 (virka­vapaalla)

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen valmisteli Euroopan neuvoston ainoastaan tätä tarkoitusta varten asettama asiantuntijakomitea (ad hoc committee on counterfeiting of medical products and similar crimes involving threats to public health; PC-ISP). Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi yleissopimuksen 8.12.2010 ja se avautui allekirjoitettavaksi 28.10.2011. Suomi allekirjoitti yleissopimuksen 28.10.2011.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi päättyi 30.9.2013. Työryhmän mietintö oli lausuntokierroksella, jonka määräaika päättyi 31.1.2014. Hallituksen esitys eduskunnalle on tarkoitus antaa keväällä 2016.

7. Vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään torjumaan lääkevääreännöksiä. Suomen lainsäädäntö vastaa jo pitkälti yleissopimuksen sääntelyä. Kriminalisointivelvoitteiden osalta se mahdollisesti edellyttää paikoin Suomen lainsäädännön muuttamista.

8. Muut tiedot

OM 13/41/2012

OM028:00/2012

11.7 Järjestäytyntä rikollisuutta koskevan käsitteistön yhtenäistäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on ollut arvioida rikoslain 6 luvun 5 §:n 2 kohdan (rikoksen tekemistä vakavien rikosten tekemistä varten järjestäytyneen ryhmän jäsenenä koskeva koven­tamisperuste), 17 luvun 1 a §:n (järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistu­minen) ja yksittäisten törkeitä tekemuotoja koskevien rikostunnusmerkistöjen järjes­täytyntä rikollisuutta koskevien määritelmien muutos- ja yhtenäistämistarpeet otta­en huomioon kansalliset ja kansainväliset näkökohdat. Tavoitteena on lisäksi ollut, että eri viranomaisilla on yhtenäinen käsitys järjestäytyneen rikollisuuden määritelmistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 15.8.2013

Työryhmän mietintö (oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 23/2014)

Lausuntotiivistelmä (oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 45/2014)

HE 263/2014 vp

LaVM 35/2014 vp

EV 345/2014 vp

3. Keskeinen sisältö

Katso kohta 1.

4. Organisointi

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa tehostetaan.

Valtioneuvosto on 25.4.2013 antanut periaatepäätöksen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiasta. Sen 5.10 kohdassa on edellytetty, että arvioidaan rikoslain 17 luvun 1 a §:n (järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen) muutostarpeet ottaen huomioon kansalliset ja kansainväliset näkökohdat, arvioidaan muutoinkin järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta koskevien määritelmien ja kvalifioimisperusteiden yhtenäistämistarvetta ja huolehditaan siitä, että eri viranomaisilla on yhtenäinen käsitys järjestäytyneen rikollisuuden määritelmästä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö luovutettiin 4.4.2014. Hallituksen esitys annettu eduskunnalle 27.11.2014. Uudet säännökset tulivat voimaan 1.10.2015.

7. Vaikutukset

Lainsäädäntömuutoksilla ei tule olemaan mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen tai viranomaisten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia. Tavoitteena kuitenkin on, että eri viranomaisilla on jatkossa yhtenäinen käsitys järjestäytyneen rikollisuuden määritelmästä.

8. Muut tiedot

OM 10/41/2013

OM014:00/2013

11.8 Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan koordinaatioryhmä

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriön ja sisäministeriön asettaman järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan koordinaatioryhmän tehtävänä on toimia järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa edistävänä eri hallinnonalojen yhteistyöelimenä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 11.1.2016 (OM 35/41/2015)

3. Keskeinen sisältö

Koordinaatioryhmä seuraa järjestäytyneen rikollisuuden kehitystä ja sen torjuntaa koskevaa lainsäädäntö- ja viranomaistoimintaa sekä kehittää ja seuraa näiden toimi-

en tavoitteellisuutta. Ryhmä hankkii ja välittää tietoa eri hallinnonalojen välillä ajan-kohtaisten kansainvälisten sopimusten ja EU-oikeudellisten instrumenttien valmistelusta sekä seuraa järjestäytynyttä rikollisuutta koskevia kansainvälisiä ja EU:n toimia. Ryhmä koordinoi tarvittaessa järjestäytynyttä rikollisuutta koskevia arviointeja ja vastauksia kansallisiin ja kansainvälisiin kyselyihin.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöjohtaja Lena Andersson, oikeusministeriö

Varapuheenjohtaja

Poliisiylitarkastaja Pekka Aho, sisäministeriö

Jäsenet

Hallitusneuvos Susanna Siitonen, työ- ja elinkeinoministeriö

Hallitusneuvos Ismo Mäenpää, valtiovarainministeriö

Hallitussihteeri Tapani Aaltela, sosiaali- ja terveysministeriö

Erityisasiantuntija Pasi Eronen, puolustusministeriö

Neuvotteleva virkamies Piia Nyström, liikenne- ja viestintäministeriö

Sihteerijäsen lainsäädäntöneuvos Jussi Matikkala, oikeusministeriö, p. 0295150486

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat 8.5.2012 järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan johtoryhmän toimikaudelle 15.5.2012–1.2.2015. Johtoryhmän tehtävänä oli laatia strategia-asiakirja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta. Muina tehtävinä oli järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvän viranomaistyön ja aihepiiriin liittyvien muiden hankkeiden koordinoiminen. Johtoryhmän tuli myös edistää laadittavan strategian toteuttamista. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategia valmistui keväällä 2013 (valtioneuvoston periaatepäätös 25.4.2013). Strategian loppuseurantaa varten johtoryhmän toimikautta jatkettiin ajalle 2.2.–31.12.2015.

Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan koordinaatioryhmä jatkaa valtioneuvoston tasolla on eri hallinnonalojen välisenä verkostomaisena yhteistyöfoorumina järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan alalla.

6. Aikataulu

Koordinaatioryhmän toimikausi on 15.1.2016–31.1.2017.

11.9 Ehdotus EU:n direktiiviksi epäiltyjen ja syytettyjen lasten prosessuaalisista oikeussuojatakeista rikosoikeudellisissa menettelyissä

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata rikosoikeudellisissa menettelyissä epäiltynä tai syytettyinä olevan lapsen prosessuaaliset oikeussuojatakeet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2013) 822 lopullinen
U 88/2013 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin epäiltyjen ja syytettyjen lasten prosessuaalisia oikeussuojatakeita koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija
Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50438

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Nyt kysymyksessä oleva direktiiviehdotus kuuluu tämän etenemissuunnitelman mukaisiin toimenpiteisiin.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta hyväksyttiin neuvoston yleisnäkemyks OSA-neuvostossa kesäkuussa 2014. Sen pohjalta aloitettiin neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa keväällä 2015. Trilogineuvotteluissa saavutettiin sopu vuoden 2015 lopussa.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

EU/2013/1771
OM 1/481/2014

11.10 EU:n direktiivi 2014/57/EU markkinoiden väärinkäytöstä määrättävistä rikosoikeudellisista seuraamuksista (markkinoiden väärinkäyttödirektiivi)

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio teki 20.10.2011 ehdotuksen direktiiviksi sisäpiirikaupoista ja markkinoiden manipuloinnista määrättävistä rikosoikeudellisista seuraamuksista. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/57/EU markkinoiden väärinkäytöstä määrättävistä rikosoikeudellisista seuraamuksista (markkinoiden väärinkäyttödirektiivi) annettiin 16.4.2014.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2011) 654 lopullinen (alkuperäinen direktiiviehdotus)

KOM(2012) 420 lopullinen (direktiiviehdotuksen muutos)

U 58/2011 vp.

LaVL 1/2012 vp.

TaVL 1/2012 vp.

U-jatkokirjeet (1.) OM2012-00253, OM2012-00254,(2.) OM2013-00448, OM2013-00449

LaVL 11/2012 vp.

LaVL 27/2013 vp.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/57/EU

Asetus (EU) N:o 596/2014

3. Keskeinen sisältö

Direktiivi sisältää säännökset sellaisista sisäpiirikaupoista, sisäpiirintiedon ilmaisemisesta ja markkinoiden manipuloinnista, jotka tulisi katsoa rikoksiksi. Direktiivin kriminalisointien sisältö määrittyy osin markkinoiden väärinkäyttöasetuksen määritelmien kautta. Mainittu asetus (EU) N:o 596/2014 annettiin 16.4.2014. Direktiivin tarkoituksena on kattaa säännökset vakavimpien markkinoiden väärinkäyttöä koskevien tekojen osalta. Komissio teki 25.7.2012 muutetun ehdotuksen, jolla alkuperäisen direktiiviehdotuksen soveltamisalaan sisällytettiin lainoissa ja monissa rahoitusvälineissä käytettävät viitekorot.

4. Organisointi

Valmistelijat

Tanja Innanen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

5. Taustatietoja

Asetusehdotus kuuluu valtiovarainministeriön toimialaan. Koska asetus ja direktiivi liittyvät kiinteästi toisiinsa, niiden kansallisesta soveltamisesta ja täytäntöönpanosta on tarkoitus antaa yksi hallituksen esitys, joka valtiovarainministeriön on tarkoitus antaa keväällä 2016.

6. Aikataulu

Kansalliset täytäntöönpanotoimet on tehtävä viimeistään 3.7.2016.

7. Vaikutukset

Direktiivillä lähennetään jäsenvaltioiden lainsäädäntöä edellyttämällä, että jäsenvaltiot säätävät rangaistavaksi vakavimmat markkinoiden väärinkäyttöä koskevat teot, jotka liittyvät sisäpiirikauppoihin ja markkinoiden vääristämiseen.

8. Muut tiedot

OM 8/481/2011

EU/2011/1758

11.11 Ehdotus EU:n direktiiviksi kolmannen valtion kansalaisten rikosrekisteritietojen vaihdosta

1.Tavoite ja tehtävät

Komissio on 19.1.2016 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi kolmannen valtion kansalaisten rikosrekisteritietojen vaihdosta.

2.Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

COM(2016) 7 final

3.Keskeinen sisältö

Rikosrekisteritietojen vaihdosta EU:n jäsenvaltioiden välillä on annettu puitepäätos 2009/315/YOS. Puitepäätoista täydentää neuvoston päätös 2009/316/YOS eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) perustamisesta. Puitepäätoksen tarkoittamassa yhteistyössä jäsenvaltiot toimittavat rikostuomioita koskevat tiedot tuomitun henkilön kansalaisuusvaltioon, jossa kaikki samaa henkilöä koskevat tiedot säilytetään keskitetysti. Yksittäistä asiaa koskevien pyyntöjen osalta kansalaisuusvaltio toimittaa rikosrekisteritiedot pyynnöstä muiden jäsenvaltioiden käyttöön oman kansallisen täytäntöönpanolainsäädäntönsä nojalla. Tietoja tulee luovuttaa pyynnöstä erityisesti rikosasian käsittelyä varten. Voimassa olevan ECRIS-järjestelmän mukainen yleinen tietojen luovuttaminen koskee vain EU:n kansalaisia, koska sen lähtökohtana on tietojen keskittäminen kansalaisuusvaltioon.

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on, että ECRIS-järjestelmää täydennettäisiin EU:n jäsenvaltioissa rikostuomion saaneita kolmansien maiden kansalaisia koskevalla viitetietorekisterillä, josta jäsenvaltiot voisivat tarkistaa, missä jäsenvaltiossa tuomioita on, ja kohdentaa pyyntönsä näihin jäsenvaltioihin.

4.Organisointi

Valmistelija

Innanen Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p.02951 50338

5.Taustatietoja

6.Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely on aloitettu helmikuussa 2016.

7.Vaikutukset

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosrekisteritietojen vaihtamisessa EU:n jäsenvaltioissa tuomittujen kolmansien valtion kansalaisten osalta.

8.Muut tiedot

OM 2/481/2016

11.12 Luonnonsuojelu- ja ympäristörikossäännösten tarkistaminen

1. Tavoitteet ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli selvittää tarvetta säätää rikoslakiin törkeää luonnonsuojelurikosta koskeva säännös, tarkistaa törkeän ympäristön turmelemisen (RL 48:2) kvalifiointiperusteita, muuttaa ympäristön turmelemista koskevien säännösten (RL 48 luku 1, 2 ja 4 §) rikosnimikkeitä siten, että nimikkeet vastaisivat paremmin rikosten luonnetta vaarantamisrikoksina sekä parantaa lainsäädäntötekniisin muutoksin ympäristön turmelemista koskevan rangaistussäännöksen (RL 48:1) täsmällisyyttä ja luettavuutta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.2.2014

Työryhmä tarkistamaan luonnonsuojelu- ja ympäristörikossäännöksiä

Työryhmän mietintö (Mietintöjä ja lausuntoja 51/2014)

Lausuntopyyntö 28.10.2014

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 22/2015)

HE 55/2015 vp

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan, että rikoslain 48 lukuun lisättäisiin uusi törkeää luonnonsuojelurikosta koskeva rangaistussäännös. Luonnonsuojelurikos voitaisiin arvioida törkeäksi, jos se on kokonaisuutena arvostellen törkeä ja siinä tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä, rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti tai siinä aiheutetaan vakavaa vaaraa tai vahinkoa eliölajin, luonnonalueen tai muun luontoon kuuluvan kohteen säilymiselle. Rangaistusasteikko olisi vankeutta vähintään neljä kuukautta ja enintään neljä vuotta.

Törkeää ympäristön turmelemista koskevaan rangaistussäännökseen lisättäisiin kaksi ankaroittamisperustetta. Ympäristön turmeleminen voitaisiin arvioida törkeäksi, jos siinä tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti.

4. Organisointi

Valmistelija

Hinkkanen, Ville, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50165

5. Taustatietoja

Luonnonsuojelurikoksesta ei ole säädetty törkeää tekomuotoa eikä esimerkiksi huomattavan taloudellisen hyödyn tavoittelua tai erityistä suunnitelmallisuutta oteta nykyisessä luonnonsuojelurikosta koskevassa säännöksessä erikseen huomioon. Yksittäiset poikkeuksellisen törkeät rikokset voivat kuitenkin käytännössä kohdistua useisiin eläin- tai kasvilajeihin, osoittaa huomattavaa suunnitelmallisuutta ja olla luonteeltaan kansainvälisiä. Rikosten motiivina voi olla huomattavan taloudellisen hyödyn tavoittelu, ja rikoksiin liittyvät korvausarvot voivat yksittäistapauksissa olla huomattavan suuria. Muun muassa kansallinen ympäristörikosten seurantaryhmä (20.9.2013), ympäristörikosten avainsyyttäjät (4.10.2013) ja Suomen luonnonsuojeluliitto (5.12.2012) ovat ehdottaneet luonnonsuojelu- ja ympäristörikossäännösten tarkistamista.

6. Aikataulu

Lainmuutokset tulivat voimaan 1.1.2016.

7. Vaikutukset

Törkeän luonnonsuojelurikoksen säätäminen ankaroittaa vakavimmista luonnonsuojelurikoksista tuomittavia rangaistuksia.

8. Muut tiedot

OM 3/41/2014

OM004:00/2014

11.13 Lahjusrikoksia koskevien säännösten muutostarpeet

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asetti 25.4.2014 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää lainsäädäntövaihtoehtot vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoimiseksi sekä valmistella mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet OECD:n lahjonnanvastaisen työryhmän Suomelle antamien rikoslakia koskevien suositusten täytäntöönpanemiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio "Vaikutusvallan väärinkäytöstä" 25.4.2014

Työryhmän asettamispäätös 25.4.2014

Työryhmän mietintö

Lahjusrikoksia koskevien säännösten eräät muutostarpeet (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 9/2015)

Lahjusrikoksia koskevien säännösten eräät muutostarpeet. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 47/2015)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä esitti mietinnössään oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalan laajentamista rikoslain 30 luvun 9 a §:ssä rangaistavaksi säädettyyn törkeään kirjanpitorikokseen.

4. Organisointi

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Eduskunta hyväksyi vuonna 2002 lahjonta koskevan Euroopan neuvoston rikosoikeudellisen yleissopimuksen (ETS 173). Eduskunta hyväksyi samalla yleissopimukseen varauksen, joka koskee yleissopimuksen 12 artiklassa edellytetyn vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoinnin laajuutta. Euroopan neuvoston korruptionvastainen toimielin GRECO suositteli vuonna 2007, että Suomi harkitsisi vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisointia. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa todetaan, että hallitus selvittää lainsäädäntövaihtoehdot vaikutusvallan väärinkäytön kriminalisoimiseksi.

OECD:n lahjonnanvastainen työryhmä antoi vuonna 2010 Suomelle suosituksia korruption torjunnan tehostamiseksi. Niistä osa koskee rikoslain muutoksia.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 1.5.–31.12.2014. Jatkovalmistelun jälkeen on tarkoitus antaa oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalan laajentamista ja vaikutusvallan väärinkäyttöä koskeva hallituksen esitys keväällä 2016.

7. Vaikutukset

Ehdotettavilla lainsäädäntömuutoksilla ei tule olemaan mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen kohdistuvia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2014

OM010:00/2014

11.14 EU:n direktiivi 2014/62/EU euron ja muiden valuuttojen suojaamisesta rahanväärennykseltä rikosoikeuden keinoin ja neuvoston puitepäätöksen 2000/383/YOS korvaamisesta

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio teki 5.2.2013 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi euron ja muiden valuuttojen suojaamisesta väärentämiseltä rikosoikeuden keinoin ja neuvoston puitepäätöksen 2000/383/YOS korvaamisesta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/62/EU euron ja muiden valuuttojen suojaamisesta rahanväärennykseltä rikosoikeuden keinoin ja neuvoston puitepäätöksen 2000/383/YOS korvaamisesta annettiin 15.4.2014.

Tavoitteena on direktiivin määräysten kansallinen toimeenpano.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2013) 42 lopullinen

U 12/2013 vp

LaVL 5/2013 vp

LaVL 10/2013 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/62/EU

Arviomuistio direktiivin 2014/62/EV edellyttämistä toimenpiteistä 8.6.2015.

3. Keskeinen sisältö

Direktiivi korvaa puitepäätöksen 2000/383/YOS ja sisältää määräyksiä muun muassa rahanväärennysrikosten tunnusmerkistöistä, luonnollisille ja oikeushenkilöille määrättävistä seuraamuksista, lainkäyttövallasta ja tutkintakeinoista sekä velvollisuudesta toimittaa väärennetyt eurosetelit ja -metallirahat tutkittavaksi väärennosten paljastamista varten.

4. Organisointi

Valmistelija

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Kansalliset täytäntöönpanotoimet on tehtävä viimeistään 23.5.2016. Arviomuistio tarvittavista lainsäädäntötoimista valmistunut 8.6.2015. RL 1 luvun 7 § soveltamisesta annetun asetuksen muutos voimaan 23.5.2016.

7. Vaikutukset

Sääntelyn tavoitteena on suojata euroa ja muita valuuttoja rikosoikeudellisin keinoin.

8. Muut tiedot

EU/2013/0629

OM 1/41/2015

11.15 Arviomuiston laatiminen YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178 (2014) vaikutuksista rikoslainsäädäntöön

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia arviomuistio otsikossa mainitun, ulkomaisia terroristitaistelijoita koskevan päätöslauselman vaikutuksesta rikoslainsäädäntöön. Arviomuistiossa on lisäksi mahdollisuuksien mukaan otettava huomioon Euroopan neuvoston terrorismin ehkäisemisestä tehtyyn yleissopimukseen valmisteltava lisäpöytäkirja.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 2178 (2014)

Euroopan neuvoston terrorismin ehkäisemisestä tehdyn yleissopimuksen lisäpöytäkirja

3. Keskeinen sisältö

Päätöslauselma velvoittaa jäsenvaltioita kriminalisoimaan ulkomaille matkustamisen tarkoituksessa tehdä terrorismirikoksia taikka antaa tai vastaanottaa niitä koskevaa koulutusta. Kriminalisoitava on lisäksi tällaisen matkustamisen rahoittaminen sekä matkustamisen järjestäminen tai muu edistäminen, värväminen mukaan lukien. Lisäpöytäkirja velvoittaa kriminalisoimaan samat teot kuin päätöslauselmassa. Lisäksi se velvoittaa kriminalisoimaan osallistumisen yhteenliittymään tai ryhmään terroristisessa tarkoituksessa ja koulutuksen ottamisen terrorismiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50176

5. Taustatietoja

Rikoslain 34 a luvussa ovat säännökset terrorismirikoksista. Rangaistavaa on tiettyjen tekojen tekeminen terroristisessa tarkoituksessa, terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmistelu, terroristiryhmän johtaminen, terroristiryhmän toiminnan edistäminen, koulutuksen antaminen ja kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten, värväys terrorismirikoksen tekemistä varten, terrorismin rahoittaminen ja terroristiryhmän rahoittaminen. Asian arvioinnissa merkityksellisiä ovat myös yritystä, osallisuutta ja avunantoa koskevat rikoslain 5 luvun säännökset.

6. Aikataulu

Arviomuiston toimeksiannon määräaika päättyi 30.4.2015. Lisäpöytäkirja hyväksyttiin Euroopan neuvoston ulkoministerikokouksessa 19.5.2015. Arviomuistio julkaistiin 22.5.2015, minkä jälkeen se oli lausuntokierroksella. Lausunnoista julkaistiin tiivistelmä 15.10.2015. Sen jälkeen on laadittu hallituksen esityksen luonnosta lausuntopalautteen ja päätöslauselman pohjalta. Tavoitteena on ollut saada luonnos valmiiksi tammikuun 2016 puoliväliin mennessä, mutta huomioon on otettava myös joulukuussa 2015 tehty direktiiviehdotus.

7. Vaikutukset

Arviomuistion mukaan päätöslauselma ja lisäpöytäkirja johtavat rikoslainsäädännön muuttamiseen, niin että säädetään rangaistavaksi matkustaminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja sen rahoittaminen. Lisäksi muutettaisiin koulutuksen ottamista terrorismirikoksen tekemistä varten koskevaa säännöstä. Kriminalisointivelvoitteiden tarkoituksena on mahdollistaa nykyistä tehokkaampi puuttuminen ulkomaille matkustavien terroristitaistelijoiden toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 1/879/2015

11.16 Liiketoimintakiellon tehostaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia luonnos hallituksen esitykseksi liiketoimintakiellon tehostamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 24.3.2014

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esityksellä on tarkoitus toteuttaa tehostetun harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelman edellyttämät toimenpiteet liiketoimintakiellon tehostamiseksi.

4. Organisointi

Innanen Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

5. Taustatietoja

Valtioneuvoston 19 päivänä tammikuuta 2012 antamassa periaatepäätöksessä tehostetun harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaksi vuosille 2012–2015 edellytetään, että liiketoimintakiellon tehostamiseksi ryhdytään toimenpiteisiin. Lisäksi periaatepäätöksessä todetaan, että tehtävän selvityksen perusteella mahdollistetaan valvontaviranomaisten oikeus pyytää esitutkintaviranomaisia tutkimaan liiketoimintakiellon edellytykset myös muutoin kuin rikoksen esitutkinnan yhteydessä, mahdollistetaan kaikille esitutkintaviranomaisille liiketoimintakiellon edellytysten tutkinta sekä laajennetaan viranomaisten oikeutta ja mahdollisuutta ilmoittaa esitutkintaviranomaisille liiketoimintakiellon mahdollisista rikkomisista. Lisäksi periaatepäätöksessä edellytetään selvittävien mahdollisuudet saattaa liiketoimintakiellossa olevat henkilöt erilliseen internetissä julkaistavaan rekisteriin.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa huhtikuussa 2016.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 8/41/2014

11.17 Ehdotus terrorismin torjumista koskevaksi direktiiviksi

1. Tavoite ja tehtävät

Euroopan komissio on 2.12.2015 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi terrorismin torjumisesta sekä terrorismin torjumisesta tehdyn neuvoston puitepäättökseen 2002/475/YOS korvaamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2015) 625 lopullinen

U 22/2015 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotuksen tarkoituksena on siirtää direktiiviin vuoden 2002 puitepäättökseen oleva sääntely. Samalla EU:n jäsenvaltioiden lainsäädäntöä yhdenmukaistetaan niin, että huomioon tulevat otetuiksi Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselman 2178((2014) ja terrorismin ehkäisemistä koskevaan Euroopan neuvoston yleissopimukseen vuonna 2015 tehdyn lisäpöytäkirjan mukaiset kriminalisointivelvoitteet, joiden mukaan on kriminalisoitava matkustaminen ulkomaille terrorismitarkoituksessa ja sen rahoittaminen sekä terrorismiin liittyvän koulutuksen vastaanottaminen. Direktiiviin otettaisiin myös terrorismin uhrien auttamista ja tukemista koskevia määräyksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50176

5. Taustatietoja

Euroopan unionissa on keväällä 2015 valmistuneesta sisäisen turvallisuuden agendasta lähtien noussut terrorismin vastaisena toimenpiteenä esiin vuoden 2002 puitepäättökseen päivittäminen. Asian etenemiseen ovat vaikuttaneet viime vuosina tehdyt vakavat terrori-iskut. Terrorismin uhkaa voidaan torjua laittamalla EU:n alueella täytäntöön kansainvälisiä velvoitteita. Direktiivin perusteluissa on kiinnitetty huomiota siihen, että uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskeva direktiivi 2012/29/EU ei sisällä säännöksiä erityisistä toimenpiteistä terrorismin uhreille.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely on aloitettu tammikuussa 2016. Neuvoston yleisnäkemyks on tarkoitus saada maaliskuussa 2016 ja direktiivi hyväksytyksi kesällä 2016.

7. Vaikutukset

Direktiivillä yhtenäistettäisiin terrorismirikoksia koskevaa EU-valtioiden lainsäädäntöä ja pyrittäisiin nykyistä paremmin torjumaan terrorismirikosten tekemistä. Matkustamisrikosta lukuun ottamatta Suomen lainsäädäntö pitkälti vastaa direktiiviehdotusta. Ehdotuksella ei ole arvioitu olevan merkittäviä henkilöstövaikutuksia eikä henkilöstön lisäämiseen liittyviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2016

EU/2015/1652

12 SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

12.1 Henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskeva lainsäädäntö

1. Tavoite ja tehtävät

Henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaa lainsäädäntöä on tarkoitus muuttaa siten, että rikosseuraamusalan organisaatioissa toteutetut muutokset otetaan huomioon myös tässä lainsäädännössä. Lisäksi muutoksessa on tarkoitus selkiinnyttää säännöksiä sillä tavoin kuin erät käytössä olevissa rekistereissä tehdyt muutokset ja käytännössä havaitut ongelmat edellyttävät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys eduskunnalle henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 2/2012 vp)

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 19/2012 vp)

Eduskunnan sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan lausunto (StVL 17/2012 vp)

Hallituksen kirjelmä eduskunnalle henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaksi lainsäädännöksi annetun hallituksen esityksen peruuttamisesta (HE 2/2012 vp) 21.2.2013

Hallituksen esitys henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaksi lainsäädännöksi, HE 292/2014 vp

LaVM 37/2014 vp

EV 366/2014 vp

Lait 1069–1073/2015

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettavalla lainsäädännöllä uudistetaan henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaa lainsäädäntöä siten, että siinä otetaan huomioon muun muassa viranomaisten nimissä ja päätösvallassa rikosseuraamusalalla vuoden 2010 alusta lukien toteutettu organisaatiouudistus. Lisäksi lakiin tehdään rekisteritietojen uudistamista edellyttäviä muutoksia sekä asianmukaisen tiedonsaannin turvaavia täsmennyksiä. Lain nimi muutetaan henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettavaksi laiksi.

4. Organisointi

Hallituksen esitystä valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla. Esitysluonnos on ollut lausuntokierroksella 19.9.2014 päätynein määräajoin.

Vastuuhenkilö:

Hartoneva, Anne, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50344

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Uusi hallituksen esitys laiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaksi lainsäädännöksi on annettu eduskunnalle joulukuussa 2014.

Lait on vahvistettu 12.8.2015.

Lait tulivat voimaan 1.11.2015.

7. Vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla toteutetaan sekä rikosseuraamusalan organisaatiouudistuksen että rekisterien kehittämisen ja asianmukaisen tietojen käsittelyn edellyttämät muutokset henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettuun lakiin.

8. Muut tiedot

Oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla on valmisteilla rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta tehdyn puitepäätöksen 2008/977/YOS täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys. Henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaa lakiesitystä on valmisteltu yhteistyössä edellä todetun puitepäätöksen valmistelun kanssa.

12.2 Vankien taloudellisiin etuuksiin tehtävät muutokset

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on muuttaa vangeille maksettavia taloudellisia etuuksia siten, että eri toiminnoissa ja laitostyypeissä maksettavat etuudet määräytyvät nykyistä tasapuolisemmin. Uusilla säännöksillä on myös tarkoitus yksinkertaistaa vangeille maksettavien etuuksien laskentaa ja maksamista.

Samassa yhteydessä tehdään muita vähäisiä tarkennuksia ja muutoksia vankeuslakiin, tutkintavankeuslakiin ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettuun lakiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Vankeuslain etuuksien maksamista ja toimintaan osallistumista koskeviin säännöksiin tehdään tarvittavat muutokset. Valmistellaan vankeudesta annettuun valtioneuvoston asetukseen ja tutkintavankeudesta annettuun valtioneuvoston asetukseen tarvittavat muutokset.

4. Organisointi

Vastuhenkilöt:

Martikainen, Juho, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50520

Mohell, Ulla, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevätkaudella 2016.

7. Vaikutukset

Muutos yksinkertaistaa vangeille maksettavien taloudellisten etuuksien laskentaa ja maksamista, mikä vähentäisi kustannuksia ja resurssien tarvetta.

8. Muut tiedot

OM 3/61/2015

12.3 Rikosuhrimaksua koskeva lainsäädäntö

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on ottaa Suomessa käyttöön rikosuhrimaksu rikosuhripalvelujen uutena rahoituslähteenä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Uhripoliittisen toimikunnan väliraportti. Rikoksen uhrien tukipalveluiden järjestäminen ja rahoittaminen (OM:n mietintöjä ja lausuntoja 2014:3)

Turvallisempi huominen. Sisäisen turvallisuuden ohjelma (SM julkaisuja 26/2012).

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi rikosuhrimaksusta ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta lähetetty lausunnolle 19.9.2014.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikosuhrimaksusta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 293/2014 vp)

LaVM 32/2014 vp

PeVL 61/2014 vp

EV 347/2014 vp

Lait 669–672/2015

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan säännökset rikosuhrimaksun käyttöönottamiseksi.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Sarimo, Mervi, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50570

5. Taustatietoja

Sisäisen turvallisuuden ministeriryhmä päätti joulukuussa 2013, että valmistelua rikosuhrimaksun käyttöönottamiseksi jatketaan ja että uhrimaksun tuotto kanavoidaan palveluja tuottavien järjestöjen käyttöön valtion talousarvioon otettavan valtionapumomentin kautta.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle joulukuussa 2014. Lait (669–672/2015) tulevat voimaan samaan aikaan kuin sakon ja rikesakon määräämisestä annettu laki. Asetus valmistellaan keväällä 2016.

7. Vaikutukset

Rikoksen uhrien tukipalveluita vahvistetaan lisärahoituksella. Rikoksentehtäjäiltä perittävällä maksulla katetaan osa uhreille suunnattujen tukipalveluiden kuluista.

12.4 Yhdistelmärangaistus

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on ottaa käyttöön uusi rangaistus, joka koostuu koko vankeuden suorittamisesta vankilassa (nykyinen rikoslain 2 c luvun 11 §) ja sen jälkeisestä valvontasuudesta. Rangaistuksen kohderyhmä on vakavan väkivallan uusijat.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän perustamispäätös 18.2.2011 (OM 3/61/2010)

Työryhmän mietintö: Vakavan väkivallan vähentäminen (OM:n Mietintöjä ja lausuntoja 37/2012)

Lausuntotiivistelmä: Vakavan väkivallan vähentäminen (OM:n Mietintöjä ja lausuntoja 70/2012)

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan säännökset koko rangaistusajan suorittamiseen liitettävästä vankeusajan jälkeisestä valvonnasta.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Tallroth, Paulina, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50146

Herlin, Tuuli, erikoissuunnittelija, oikeusministeriö, p. 02951 50602

Mohell, Ulla, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö asetti helmikuussa 2011 työryhmän, jonka tehtäväksi se antoi selvittää mahdollisuuksia vakavien väkivaltarikosten uusimisriskin vähentämiseen. Työryhmän oli valmistettava ehdotus soveltuvista väkivallan uusimisriskin arviointimenetelmistä ja niiden käytöstä rangaistusten täytäntöönpanossa. Työryhmän oli selvitettävä mm. tehostetun valvonnan käyttöä silloin, kun vangin riski syyllistyä vakavaan väkivaltarikokseen vapautumisen jälkeen on arvioitu suureksi.

Työryhmä ehdotti Vakavan väkivallan vähentäminen -mietinnössään (OM 37/2012), että koko rangaistusajan suorittamiseen vankilassa liitettäisiin kahden vuoden pituinen vapautumisen jälkeinen valvonta. Ehdotettavan valvonnan sisältö määritettäisiin yksilöllisen riskiarvion perusteella. Työryhmä ehdotti mahdollisiksi uusiksi valvontamääräyksiksi ehdotonta päihteettömyyttä, tiettyjen lääkeaineiden käyttökieltoa,

velvollisuutta käyttää päihteettömyyttä tukevaa, uusintarikollisuuden ehkäisemiseksi tarpeellista lääkitystä sekä sähköistä valvontaa. Työryhmä korosti myös valvottavan tarpeiden mukaisen kuntoutuksen ja henkilökohtaisen tuen merkitystä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle keväällä 2016.

12.5 Sakon muuntorangaistusjärjestelmän kehittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Toistuvasti sakkorikoksiin syyllistyneiden henkilöiden rangaistusmääräysmenettelyssä saamien sakkojen muuntokelpoisuuden osittainen palauttaminen ja muuntorangaistusjärjestelmän kokonaisprosessin uudistaminen. Tavoitteena on selkeyttää ja tehostaa muuntorangaistusmenettelyä, joka on nyky muodossaan monimutkainen ja työllistää useita eri viranomaisia.

2. Hankkeeseen sisältyvät asiakirjat

Selvitysmies Juho Martikaisen raportti 19.6.2013

Lausuntoyhteenveto 17.7.2014

HE 4.12.2014 (HE 291/2014 vp)

LaVM 36/2014 vp

EV 363/2014 vp

Lait 730 ja 731/2015

HE 62/2015 vp

LaVM 3/2015

EV 64/2015 vp

Laki 1695/2015

3. Keskeinen sisältö

Sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain 1 §:n sekä rikoslain 2 a luvun muutoksilla (730 ja 731/2015) laajennettiin mahdollisuuksia sakon muuntorangaistusmenettelyn käyttöön toistuvasti sakkorikoksiin syyllistyville. Myöhemmin lait kumottiin 1.1.2016 voimaan tulleella lailla (1695/2015), koska muutoksen toteuttamisen edellyttämä määräraha 12,4 miljoonaa euroa poistettiin Julkisen talouden suunnitelmasta 2016–2019.

Vahvistaessaan kumotun lainsäädännön eduskunta antoi lausuman, jossa se edellyttää hallituksen viipymättä selvittävän mahdollisuudet keventää ja yksinkertaistaa sakon muuntorangaistusmenettelyä ja sitä edeltäviä vaiheita ja valmistelevan tarvittavat ehdotukset annettavaksi samanaikaisesti eduskunnalle sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain voimaansaapoa koskevan lakiehdotuksen kanssa.

4. Organisointi

Vastuhenkilö:

Martikainen, Juho, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50268

Hartoneva Anne, hallitusneuvos, p. 02951 50344

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys annetaan syyskaudella 2016.

7. Vaikutukset

Menettelyn yksinkertaistaminen ja viranomaisten työn vähentäminen.

8. Muut tiedot

OM 12/69/2008

OM 1/61/2013

Uudistuksen voimaantulo riippuu poliisi- ja oikeushallinnon tietojärjestelmähankkeiden voimaantulosta.

12.6 Tutkintavankeuden vaihtoehtojen ja säilyttämisvastuun selvittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää erilaisia vaihtoehtoja tutkintavankeudelle, tutkintavankien säilytysvastuun ja vanginkuljetuksen organisoinnille. Toimeksiannon taustalla on tutkintavankien määrän nousu heille varattuihin säilytyspaikkoihin nähden. Lisäksi kansainväliset ja kansalliset valvontaelimet ovat esittäneet useissa yhteyksissä arvostelua tutkintavankien säilyttämisestä poliisivankiloissa.

Tehtävänä on arvioida mahdollisuuksia ottaa käyttöön erilaisia vaihtoehtoja tutkintavankeudelle, selvittää mahdollisuudet siirtää vastuu tutkintavankien säilyttämisestä poliisilta oikeusministeriön hallinnonalalle sekä selvittää vanginkuljetusta koskeva tehtäväjako poliisin ja Rikosseuraamusviraston välillä.

2. Hankkeeseen liittyvä asiakirjat

Oikeusministeriön päätös 24.2.2014 (1/61/2014) työryhmän asettamiseksi.

Oikeusministeriön päätös 24.4.2015 (1/61/1014) työryhmän määrääjän jatkamiseksi

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan hallituksen esityksen muotoon työryhmän mietintö mahdollisesta tutkintavankeuden vaihtoehdon käyttöönottamisesta ja sen edellyttämistä lainmuutoksista. Lisäksi selvitetään tutkintavankien säilyttämisvastuun järjestämisen uudelleen organisointia ja mahdollisen tehtävien siirron edellyttämät lainmuutokset, resurssisiirrot ja määrärahatarpeet.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Mohell, Ulla, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

Jäsenet:

Alanen, Ari, poliisitarkastaja, poliisihallitus

Haapa-aho, Tiina, asianajaja

Junkkari, Tuomo, johtaja, Vantaan vankila

Kuivajärvi, Kirsti, kehitysjohtaja, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Nokso-Koivisto, Outi, käräjätuomari, Espoon käräjäoikeus

Porola, Heikki, ylikomisario, Helsingin poliisilaitos

Sihteeri:

Vartia, Matti, hallitussihteeri, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Tutkintavankien määrä on noussut viime vuosina huomattavasti. On ennakoitu, että tutkintavankien määrä tulee edelleen nousemaan. Tutkintavankeuden olosuhteiden parantamista selvittänyt oikeusministeriön työryhmä (81/2010) ehdotti, että tutkintavankeuden vaihtoehtoista, niiden vaikutuksista ja soveltuvuudesta Suomeen tehtäisiin kattava selvitys. Myös esitutkinta- ja pakkokeinolakia uudistanut toimikunta ehdotti, että tutkintavankeuden vaihtoehtoja selvitetäisiin.

Tutkintavankien säilyttämisolosuhteita ovat arvostelleet useissa yhteyksissä niin Euroopan neuvoston kidutuksen ja epäinhimillisen kohtelun vastainen komitea (CPT) kuin eduskunnan oikeusasiamies. Valvontaviranomaisten näkemysten mukaan poliisin ei pitäisi säilyttää tutkintavankeja, sillä rikoksia tutkivan viranomaisen pitäisi olla eri kuin vankeja säilyttävän. Tutkintavankeuteen liittyy muuten painostuksen vaara. Osa poliisivankiloista on huonokuntoisia ja soveltumattomia vapautensa menettäneiden pidempiaikaiseen säilytykseen.

Työryhmän toimeksiantoon alun perin kuulunut vangin kuljetusta koskeva selvitys on työryhmän määräajan jatkamista koskevassa päätöksessä eriytetty omaksi hankkeeksi. Tämä hanke käynnistetään vasta, kun tutkintavankiryhmä saa ehdotuksensa valmiiksi.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 3.3.2014–30.4.2015.

Työryhmän toimikautta on 24.4.2015 jatkettu 31.12.2015 saakka.

7. Vaikutukset

Tutkintavankeuden vaihtoehdoilla tavoitellaan toimivia keinoja tilanteisiin, jolloin epäillyn vangitseminen ei ole esitutkinnan turvaamistavoitteiden näkökulmasta välttämätöntä. Tällä hetkellä ainoana vaihtoehtona tutkintavankeudelle on matkustuskielto. Mahdollisina vaihtoehtoina tulisivat kyseeseen sähköisen valvonnan lisääminen ja vakuuden edellyttäminen. Vaihtoehtojen lisäämisellä voitaisiin vähentää tutkintavankien määrää sekä vähentää vapaudenmenetyksestä epäilylle aiheutuvia haittoja.

Tutkintavankeuden säilyttämisvastuun siirtämiselle oikeusministeriön hallinnonalalle ehkäistään tutkintavangin painostuksen vaara esitutkinnassa sekä parannetaan tutkintavankien säilytysolosuhteita.

8. Muut tiedot

OM 1/61/2014

12.7 Menettämisseuraamuksia koskevan lainsäädännön tarkistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on tarkistaa menettämisseuraamuksia koskeva lainsäädäntö tulevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin menettämisseuraamuksista kansalliseksi voimaansaattamiseksi sekä selvittää käännetyn todistustaakan käyttöön ottamista laajennetun hyödyn menetetyksi tuomitsemisessa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL L 127, 29.4.2014, U 28/2012 vp, LaVL 13/2012 vp

Työryhmän mietintö (oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 3/2015)

Lausuntokooste (oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja, 43/2015)

3. Keskeinen sisältö

Oikeusministeriö asetti 10.2.2014 työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella direktiivin implementoinnin edellyttämät muutokset menettämisseuraamuksia koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön sekä valmistella käännetyn todistustaakan käyttöön ottamista laajennetussa hyödyn menettämisessä koskevat säännösehdotukset, jollei perustuslaista tai kansainvälisistä ihmisoikeusvelvoitteista taikka muusta sellaisesta syystä muuta johdu.

Työryhmä antoi mietintönsä 20.1.2015. Hallituksen esityksen muotoon laaditussa mietinnössä ehdotetaan rikoslain menettämisseuraamuksia koskevaan 10 lukuun muutoksia, joilla pantaisiin täytäntöön menettämisseuraamuksia koskeva direktiivi. Lakiin ehdotetaan sisällytettäväksi rikoksen tuottamaa taloudellista hyötyä koskeva määritelmäsäännös. Lisäksi lukuun lisättäisiin säännökset kolmannelle osapuolelle siirretyn hyödyn tuomitsemisesta menetetyksi. Voimassa olevaa lakia muutettaisiin myös siten, että laajennetun hyötykonfiskaation edellytyksenä olevien rikosten luetteloa täydennettäisiin direktiivissä edellytetyn mukaisesti. Lakiin kirjattaisiin myös eräitä laajennetun hyödyn menetetyksi tuomitsemista harkittaessa huomioon otettavia seikkoja. Lisäksi lakiin otettaisiin eräitä menettelyä koskevia määräyksiä.

4. Organisointi

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Euroopan unionin komissio antoi 13.3.2012 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rikoshyödyn jäädyttämisestä ja menetetyksi tuomitsemisesta Euroopan unionissa, joka korvaisi pääosin mainitut puitepäätökset. Ehdotuksesta on

annettu eduskunnalle valtioneuvoston kirjelmä U 28/2012 vp, josta lakivaliokunta on antanut lausunnon LaVL 7/2012 vp. Lisäksi direktiiviehdotusta on käsitelty lausunnoissa LaVL 13/2012 vp ja LaVL 15/2013 vp.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/42/EU rikoksentekovälineiden ja rikoshyödyn jäädyttämisestä ja menetetyksi tuomitsemisesta Euroopan unionissa annettiin 3.4.2014. Vaikka Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin direktiivin vaatimukset, osa sen määräyksistä edellyttää kuitenkin kansallisen lainsäädännön muuttamista. Näin on asianlaita etenkin laajennetun hyödyn menettämisen sekä kolmannen kohdistuvan menettämisseuraamuksen osalta.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa (22.6.2011) harmaan talouden torjunta on asetettu yhdeksi hallituksen kärkihankkeista. Hallitusohjelman mukaan siihen kuuluu muun ohessa selvittää ja valmistella rikoshyödyn perinnässä sovellettavaa käännettyä todistustaakkaa.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa hallituksen esitys keväällä vuonna 2016. Direktiivin edellyttämät muutokset kansalliseen lainsäädäntöön on saatettava voimaan viimeistään 4.10.2016.

7. Vaikutukset

Mahdollisilla lainsäädäntömuutoksilla ei tule olemaan mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen kohdistuvia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2014
OM006:00/2014

12.8 Päiväsakon, rikesakon ja yhteisösakon rahamäärän korottaminen

1. Tavoitteet ja tehtävät

Tehtävänä on pääministeri Juha Sipilän hallituksen strategisen ohjelman mukaisesti laatia hallituksen esitys ja valtioneuvoston asetus, joilla korotetaan päiväsakkoa, rikesakkoa ja yhteisösakkoa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma, liite 6

3. Keskeinen sisältö

Hallitusohjelman (liite 6, s. 22) mukaan päiväsakkoja korotetaan siten, että päiväsakon rahamääränä pidetään yhtä kolmaskymmenesosaa sakotettavan keskimääräisestä kuukausitulosta (nykyisin 1/60). Alimman päiväsakon määrä nostetaan 6 eurosta 12 euroon. Yksityiskohtaisemman valmistelun yhteydessä voidaan lieventää kaksinkertaistamisvaatimusta, jos esimerkiksi kustannustehokasta kameravalvontaa lisäämällä voidaan saavuttaa osa halutusta lisätulotasosta. Korotus toteutetaan

muuttamalla rikoslain 2 a luvun 2 §:ää ja päiväsakon rahamäärästä annettua valtioneuvoston asetusta (609/1999).

4. Organisointi

Valmistelija

Hinkkanen, Ville, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50165

5. Taustatietoja

Hanke oli lausuntokierroksella syksyllä 2015. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle vuoden 2016 alussa.

6. Aikataulu

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierrokselle syksyllä 2015 ja hallituksen esitys annetaan eduskunnalle vuoden 2016 alussa.

7. Vaikutukset

Muutos kasvattaisi päiväsakoista valtiolle saatavia tuloja, mutta lisäisi sakon muunto-rangaistusten täytäntöönpanoa, mistä aiheutuisi valtiolle kustannuksia. Hallitusohjelman liitteen mukaan muutoksilla tavoitellaan valtiolle 68 miljoonan euron lisätuloa.

8. Muut tiedot

13 OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS

13.1 Rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn kehittäminen

1. Tavoite ja tehtävät

Tuomioistuimen ulkopuolisesta rikosoikeudellisesta menettelystä annettu lainsäädäntö uudistettaisiin. Uusi laki korvaisi nykyiset lait rikesakkomenettelystä (66/1983) ja rangaistusmääräysmenettelystä (692/1993). Lisäksi näihin lakeihin liittyvään lainsäädäntöön tehtäisiin tarpeelliset muutokset.

Tavoitteena on, että nykyiset summaariset rikosprosessilajit korvattaisiin yhdellä nykyaikaisella menettelylajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti järkevä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2007:3)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2008:4)

HE 94/2009 vp

PeVL 7/2010 vp

LaVM 9/2010 vp

EV 84/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Prosessin käynnistäisi edelleen pääsäännön mukaan poliisimies, tullimies, rajavaltio- ja tai erävalvoja.

Rikoksesta epäillyn ja asianomistajan suostumus asian käsittelylle summaarisessa menettelyssä olisi tarpeen. Jos suostumusta ei annettaisi, olisi asian käsittelyä lähtökohtaisesti jatkettava tavallisessa rikosprosessijärjestyksessä. Poliisin toimivaltaa laajennettaisiin niin, että poliisi voisi määrätä rikesakon lisäksi myös suhteellisen pienen päiväsakoin tuomittavan sakkorangaistuksen liikenteeseen liittyvistä rikkomuksista ja näpistyksistä. Muut asiat ratkaisisi syyttäjä.

Nykyistä muutoksenhakukieltoa käräjäoikeuden rikesakkoasiassa antamaan ratkaisuun ei säilytettäisi. Ylimääräinen muutoksenhaku yhtenäistettäisiin. Käräjäoikeuden toimivaltaa muutoksenhakuasteena laajennettaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi (EV 261/2002 vp). Huomiota on kiinnitetty siihen, että rikesakko on säädetty konkreettisesti rangaistukseksi asetuksessa, minkä ei katsota olevan sopusoinnussa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa (LaVM 28/2002 vp). Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa lausutaan, että rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettely uudistetaan siten, että järjestelmästä tulee kustannus-

tehokas ja perustuslain vaatimukset täyttävä tuomioistuimien ulkopuolinen rikosasioiden käsittelyjärjestelmä. Sekä rikesakko- että rangaistusmääräysmenettely on aikanaan säädetty poikkeuslakeina perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

6. Aikataulu

Uudistusta koskevat lait on hyväksytty ja vahvistettu (L 754–777/2010). Lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Tätä koskeva hallituksen esitys annetaan keväällä 2016, jollei tietojärjestelmähankkeiden etenemisestä muuta johdu.

7. Vaikutukset

Uudistuksella on tarkoitus korvata nykyiset summaariset tuomioistuimen ulkopuoliset rikosprosessilajit yhdellä prosessilajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti viranomaisvoimavarojen käytön kannalta tarkoituksenmukainen. Näistä tavoitteista ensiksi mainittu liittyy rikoksesta epäillyn oikeusturvan parantamiseen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden turvaamiseen erityisesti epäillyn suostumuksen edellyttämisen kautta.

Uudistus edellyttää muutoksia poliisi- ja oikeushallintoviranomaisten tietojärjestelmiin ja käyttämiin lomakkeisiin. Virallisten syyttäjien työmäärän on arvioitu vähenevän noin neljällä henkilötyövuodella, mikä liittyy siihen, että valtaosa nykyisistä rangaistusmääräysasioista ei enää tulisi syyttäjien ratkaistaviksi. Toisaalta tämä ei merkittävästi lisää valvontaa suorittavien virkamiesten työmäärää, koska he jo nykyisin antavat tiedoksi rangaistusvaatimuksen.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2006

OM022:00/2006

13.2 Tuomioistuinten organisaatiosäädösten uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on jatkaa tuomioistuinlain valmistelua tuomioistuinlakityöryhmän ehdotusten pohjalta. Hankkeessa suunnitellaan myös tuomareiden ja tuomioistuinlaitoksen muun lainkäyttöhenkilöstön koulutusta.

Tuomioistuinlaitoksen tulee toimintaympäristön muutoksista ja niukkenevista resursseista huolimatta jatkossakin kyetä toteuttamaan kansalaisten oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin eli huolehtimaan oikeusturvan saatavuudesta ja oikeusvarmuudesta. Tuomioistuinten sisäisen organisaation, johtamisen, virkarakenteen sekä henkilöstön välisen tehtävänjaon tulee palvella tätä tavoitetta. Hankkeen tavoitteena on huolehtia siitä, että tuomioistuimia koskevalla lainsäädännöllä luodaan edellytykset tuomioistuinlaitoksen laadukkaalle, tehokkaalle ja tulokselliselle toiminnalle.

Tuomareiden ja tuomioistuinten muun lainkäyttöhenkilöstön koulutusta tulee arvioida kokonaisvaltaisesti tuomarin uralle suuntautumisen ja urakehityksen eri vaiheet huomioon ottaen. Suunnitelmallisella koulutuksella tuetaan henkilöstön osaamisen kehittämistä ja ammattitaidon ylläpitoa. Tavoitteena on säilyttää tuomioistuinlaitoksen

houkuttelevuus työpaikkana ja siten varmistua ammattitaitoisen henkilöstön saata-
vuudesta myös tulevaisuudessa.

Hankkeessa ei selvitetä mahdollisuuksia korkeimman oikeuden tai korkeimman hal-
linto-oikeuden presidenttien tehtävien määräaikaistamiseen eikä korkeimpien oike-
uksien esittelijöiden virassapysymisoikeuden poistamiseen. Hankkeessa ei myös-
kään tarkastella kysymyksiä hovioikeuksien käräjäoikeuksiin kohdistamasta valvon-
nasta eikä tuomareiden kurinpitäjärjestelmästä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisterin suunnittelu-, toteutus- ja käyttöön-
ottoprojektin asettaminen 13.3.2015

Tuomioistuinlakihankkeen asiakirjat:

Jatkovalmisteluhankkeen asettamispäätös 25.9.2014

Johtoryhmän kokoonpanon täydentäminen. Päätös 3.11.2014

Tuomioistuinlakihankkeen johtoryhmän kokoonpanon muuttaminen. Päätös 9.6.2015

Luonnos tuomioistuinlaiksi lausunolle - tuomarikoulutuksen uudistamisesta ehdotus
(tiedote 8.6.2015) Lausuntopyyntö 8.6.2015 Liite 1: Tuomioistuinlakihankkeen ehdo-
dukset Liite 2: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle tuomioistuinlaiksi ja sii-
hen liittyväksi lainsäädännöksi 8.6.2015 Liite 3: Johtoryhmän kokouksen 8.5.2015
pöytäkirjan ote ja siihen liitetyt eriävät lausumat

Tuomareiden koulutusjärjestelmän kehittäminen (Mietintöjä ja lausuntoja 38/2015)

Tuomioistuinlakityöryhmää koskevat asiakirjat:

HE 224/2014 vp., lait 565–575/2015 vp., laki 565/2015 voimaan lailla säädettävänä
ajankohtana, lait 566–575 voimaan 1.10.2015

Lausunnot tuomioistuinlakityöryhmän mietinnöstä; tiivistelmä 20.10.2014 (Mietintöjä
ja lausuntoja 44/2014)

Tuomioistuimia ja tuomareita koskevan yhteisen lain säätäminen etenee (tiedote
22.4.2014)

Työryhmän mietintö 22.4.2014: Uusi tuomioistuinlaki (Mietintöjä ja lausuntoja
26/2014)

Lausuntopyyntö työryhmän mietinnöstä 22.4.2014

Tuomioistuinlakityöryhmän toimikauden jatkaminen. Päätös 28.11.2013

Tuomioistuinlakityöryhmän kokoonpanon muuttaminen. Päätös 10.12.2013

Tuomioistuinlakityöryhmän toimeksiannon täydentäminen ja kokoonpanon muutta-
minen 27.5.2013

Tuomioistuimia ja tuomareita koskevien säädösten uudistaminen. Tuomioistuinlaki-
työryhmän väliraportti 72/2012

Työryhmän asettamispäätös 22.11.2011, OM 13/31/2011

Tuomioistuinlakityöryhmää edeltänyttä työryhmää koskevat asiakirjat:

HE 280/2010 vp, jonka perusteella on annettu 1.7.2011 voimaan tulleet lait
614–619/2011

Määräaikaiseen tuomarinvirkaan nimittämistä halutaan yhdenmukaistaa (tiedote
19.2.2010)

Määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjes-
telmän kehittäminen (Mietintöjä ja lausuntoja 5/2010)

Työryhmän asettamispäätös 21.11.2008, OM 2/31/2008

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeisenä sisältönä on valmistella hallituksen esitys tuomioistuinlaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Lisäksi hankkeessa valmistellaan luonnos tuomareiden ja muun lainkäyttöhenkilöstön koulutusohjelmaksi.

4. Organisointi

Hanke on jaettu kahteen eri osaan: säädösvalmisteluun ja tuomarikoulutuksen valmisteluun.

Hankeryhmiä ohjaa johtoryhmä.

Lisätiedot: osastopäällikkö Kari Kiesiläinen, oikeusministeriö, p. 029 51 50138 ja ylitarkastaja Heidi Mylly, oikeusministeriö, 029 51 50350.

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö asetti 21.11.2008 työryhmän kehittämään hovioikeuksien, kärjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiosäädöksiä samoin kuin määräajaksi nimittävien tuomareiden nimittämistä koskevia säädöksiä (OM 2/31/2008). Työryhmä antoi mietintönsä määräaikaisten tuomareiden nimittämistä ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittämisestä 18.1.2010 (Mietintöjä ja lausuntoja 5/2010). Mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella laadittiin hallituksen esitys laiksi tuomareiden nimittämisestä annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 280/2010 vp). Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ovat tulleet voimaan 1.7.2011 (lait 614–619/2011) ja hanke on tältä osin päättynyt.

Aikaisemman työryhmän toimeksianto toteutettiin vain osittain, mistä syystä oikeusministeriö asetti 21.11.2011 uuden työryhmän jatkamaan aiemman työryhmän työtä ja uudistamaan tuomioistuimia ja tuomareita koskevia säädöksiä (OM 13/31/2011, ns. tuomioistuinlakityöryhmä).

Tuomioistuinlakityöryhmä luovutti mietintönsä oikeusministeriölle 22.4.2014. Mietintö on laaja ja sisältää lukuisia koko tuomioistuinlaitosta ja sen henkilöstöä koskevia ehdotuksia. Mietinnöstä saadun lausuntopalautteen perusteella oikeusministeriö asetti syyskuussa 2014 hankkeen tuomioistuinlain jatkovalmistelua varten.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelu on tehty kahdessa osassa niin, että osasta tuomioistuinlakityöryhmän ehdotuksista on annettu hallituksen esitys syksyllä 2014. Nämä asiakokonaisuudet koskevat sidonnaisuus- ja sivutoimisääntelyn tarkistamista, hovioikeuksien ja vakuutusosaston johtajien tehtävien määräaikaistamista sekä kielituomarin virkojen perustamista myös muihin kaksikielisiin tuomioistuimiin kuin kärjäoikeuksiin. Lisäksi päätösvalta työtuomioistuimen hallinto- ja talousasioissa keskitettäisiin presidentille. Lait 565–575/2015 on vahvistettu. Laki tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisteristä (565/2015) tulee voimaan lailla erikseen säädettävänä ajankohdana. Tähän lakiin liittyy 13.3.2015 asetettu tuomareiden sidonnaisuus- ja sivutoimirekisterin suunnittelu-, toteutus- ja käyttöönottoprojekti. Lait 566–575 ja niihin liittyvät asetukset tulevat voimaan 1.10.2015 ja hanke on näiltä osin päättynyt. Muilta osin tuomioistuinlain ja siihen liittyvän lainsäädännön valmistelua jatketaan siten, että lausuntotiivistelmä tuomareiden koulutuksen kehittämisestä voidaan julkaista ja hallituksen esitys antaa eduskunnalle alkuvuonna 2016.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään vahvistamaan tuomioistuinten riippumattomuutta ja tuomioistuinoorganisaatioiden toimivuutta ja yhtenäisyyttä sekä saattamaan sääntely asianmukaiselle säädöstasolle. Hankkeella pyritään myös tehostamaan tuomioistuinten toimintaa ja tuloksellisuutta sekä kehittämään tuomareiden koulutusta. Hankkeella on myös taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 2/31/2008
OM023:00/2008
OM 13/31/2011
OM036:00/2011

13.3 Oikeusaputoimisto-organisaation uudistaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on jatkaa oikeusaputoimisto-organisaation uudistusta työryhmän ehdotusten pohjalta.

Oikeudenhoidon uudistamisohjelmassa vuonna 2013 asetettiin lyhyen aikavälin tavoitteeksi oikeusaputoimistojen organisaatorakenteen kokonaisuudistuksen tarpeen selvittäminen. Pitkällä aikavälillä tuli selvittää myös, mitä vaikutuksia yhden oikeusapuviraston perustamisella olisi.

Oikeusministeriön asettama Valtion oikeusaputoimistojen rakennetyöryhmä on vuonna 2014 ehdottanut, että oikeusaputoimistoista muodostettaisiin kuusi piiriä, jotka jakautuisivat oikeusaputoimistoihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö 23.4.2014: Valtion oikeusaputoimistojen rakenneuudistus (Mietintöjä ja lausuntoja 25/2014)
Lausuntotiivistelmä 11.12.2014: Valtion oikeusaputoimistojen rakenneuudistus (Mietintöjä ja lausuntoja 56/2014)
Oikeusaputoimistojen rakennemuutosta valmisteleavan prosessityöryhmän asettamispäätös (OM 7/33/2015)

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeisenä sisältönä on valmistella ja toteuttaa valtion oikeusaputoimistojen organisaatiouudistus.

4. Organisointi

Valmistelija:
Heine, Kirta, hallitussihteeri, oikeusministeriö 02951 50214

5. Taustatietoja

Oikeusministeriö asetti 22.3.2013 työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää mahdollisuuksia muodostaa oikeusaputoimistoista nykyistä laajempia hallinnollisia kokonaisuuksia, arvioida yhden oikeusapuviraston perustamisen vaikutuksia sekä tehdä ehdotus oikeusaputoimistojen organisaatorakenteeksi. Työryhmä luovutti mietintönä valtion oikeusaputoimistojen rakenneuudistuksesta 31.3.2014 (Mietintöjä ja lausuntoja 25/2014). Työryhmä päätyi suosittamaan kuuden oikeusapupiirin muodostamista, jotka jakautuisivat oikeusaputoimistoihin.

Annetussa lausuntopalautteessa työryhmän ehdotuksia kuudesta piiristä ja oikeusavun ja edunvalvonnan eriyttämisestä kannatti hieman yli puolet lausunnon antajista.

Itsenäisiä oikeusaputoimistoja on tällä hetkellä 27. Niillä kullakin on oma hallinto ja niiden kanssa käydään tulosneuvottelut. Hallinto vie nykyisessä rakenteessa kohtuuttomasti aikaa. Siksi on välttämätöntä muodostaa suurempia kokonaisuuksia, jotta voimavaroja voidaan kohdentaa enemmän asiakastyöhön. Lisäksi nykyisten oikeusaputoimen johtajien asemaa ja toimivaltuuksia tulisi selvittää.

6. Aikataulu

Uudistus toteutetaan kaksivaiheisesti. Ensimmäisessä vaiheessa muodostetaan virastoiksi kuusi oikeusapupiiriä, jotka jakautuvat toimistoihin. Tätä koskeva hallituksen esitys on tarkoitettu antaa helmikuussa 2016. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.10.2016. Toisessa vaiheessa jatketaan selvitystyötä yhden oikeusapuviraston muodostamisesta.

Uudistus toteutetaan osana valtion keskushallinnon uudistamishanketta ja siinä asetettujen toteuttamisperiaatteiden ja aikataulujen mukaisesti

7. Vaikutukset

Uudistuksella pyritään keventämään oikeusaputoimisto-organisaation hallintoa sekä tehostamaan oikeusaputoimistojen toimintaa ja tuloksellisuutta.

8. Muut tiedot

OM 7/33/2015
OM025:00/2015
OM 6/33/2013
OM005:00/2013

13.4 Laki turvatoimista oikeushallinnon viranomaisissa

1. Tavoite ja tehtävät

Tällä hetkellä, tuomioistuimia lukuun ottamatta, muiden oikeushallinnon viranomaisten asiakkaisiin kohdistuvilta turvatarkastuksilta puuttuu oikeudellinen perusta. Kuitenkin myös näillä viranomaisilla saattaa olla tarve järjestää turvatarkastus joko yksittäistapauksessa tai pysyvämmiin. Lisäksi toisten oikeushallinnon viranomaisten asiakkaat joutuvat jo nykyisellään tuomioistuimissa järjestettäviin turvatarkastuksiin niissä oikeus- ja virastotaloissa, joissa tuomioistuimella ja tällä toisella viranomaisella on yhteinen sisäänkäynti rakennukseen. Turvatarkastuksista tuomioistuimissa annettu laki ehdotetaan kumottavaksi ja säädettäväksi uusi laki, jonka soveltamisala olisi

nykyistä laajempi. Lakia turvatoimista oikeushallinnon viranomaisissa sovellettaisiin myös oikeusaputoimistoihin eli julkiseen oikeusapuun ja yleiseen edunvalvontaan, syyttäjänvirastoihin, Ahvenanmaan maakunnansyyttäjänvirastoon, ulosottovirastoihin, Ahvenanmaan maakunnan maakunnanvoudinvirastoon sekä Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimistoihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Laki turvatarkastuksista tuomioistuimissa (1121/1999)
HE 3/1999 vp

3. Keskeinen sisältö

Laki ei velvoittaisi turvatarkastuksen järjestämiseen, mutta se mahdollistaisi sen, että kaikki lakiehdotuksessa tarkoitetut viranomaiset voisivat tarvittaessa myös itsenäisesti järjestää turvatarkastuksia torjumaan omiin asiakkaisiinsa, henkilökuntaansa ja toimitiloihinsa kohdistuvia turvallisuusuhkia. Oikeusministeriö voisi eräissä tapauksissa erityisestä syystä päättää turvatarkastuksen järjestämisestä.

Laissa säädettäisiin turvatarkastuksen ohella muista turvatarkastajalle tarpeellisista turvatoimista. Turvatarkastaja saisi käyttää vain näitä toimivaltuuksia. Toimivaltuuksien käyttäminen edellyttäisi, että henkilö on hyväksytty turvatarkastajaksi ja asianomainen viranomainen on määrännyt hänet kyseiseen tehtävään.

4. Organisointi

Valmistelija:
Liede, Kari, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50210

5. Taustatietoja

Oikeushallinnon työympäristö- ja toimitilakonsepti 2.11.2013 sisältää keskeisimmät strategiset linjaukset ja ratkaisumallit oikeushallinnon toimitilojen kehittämiseksi. Konseptin linjauksien mukaan rakennus- ja korjaushankkeissa pyritään siihen, että kiinteistössä olisi yksi yhteinen pääsisäänkäynti kaikille siellä asioiville oikeushallinnon asiakkaille.

6. Aikataulu

Tavoitteena on, että hallituksen esitys voitaisiin antaa eduskunnalle viimeistään syksyllä 2016, jolloin laki voisi tulla voimaan vuoden 2017 alusta.

7. Vaikutukset

Samalla tavalla kuin tuomioistuimissa, myös muissa lakiehdotuksessa tarkoitetuissa viranomaisissa järjestettävät ja niiden asiakkaisiin kohdistuvat turvatarkastukset saisivat oikeudellisen perustan. Oikeushallinnon toimitilakonseptin toteuttamisen edetessä kustannuksia syntyy turvatarkastuslaitteiston hankkimisesta ja turvatarkastajien palk

8. Muut tiedot

OM 14/31/2014

13.5 Ehdotus Euroopan syyttäjänviraston perustamista koskevaksi asetukseksi

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on perustaa Euroopan syyttäjänvirasto EU:n taloudellisten etujen suojaamiseksi rikoksilta. Komissio antoi asetusehdotuksen 17.7.2013.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

COM(2013) 534 lopullinen

E 167/2012 vp, LaVL 27/2013 vp

U 64/2013 vp, LaVL 23/2013 vp, HaVL 26/2013 vp, SuVL 1/2013 vp, LaVL 11/2014 vp, HaVL 15/2014 vp, LaVL 1/2015 vp, HaVL 1/2015 vp, LaVL 9/2015 vp, HaVL 17/2015 vp.

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksella perustettaisiin Euroopan syyttäjänvirasto (EPPO), jonka tarkoituksena on tehostaa rikosoikeudellisia toimenpiteitä EU:n taloudellisten etujen suojaamiseksi. EPPO koostuisi sen keskustoimipaikassa toimivasta Euroopan syyttäjäs-tä, varasyyttäjästä henkilöstöineen ja jäsenvaltioissa toimivista valtuutetuista syyttäjis-tä. EPPO olisi itsenäinen toimielin, joka vastaisi EU:n taloudellisia etuja vahingoitta-vien rikosten tutkinnasta ja syytetoimista. Jäsenvaltioiden valtuutettujen syyttäjien olisi toimittava Euroopan syyttäjän ohjeiden ja määräysten mukaisesti. He voisivat hoitaa myös kansallisia syyttäjän tehtäviä. EPPO:n toimivaltaan kuuluvat rikosasiat käsiteltäisiin jäsenvaltioissa pääosin kansallisten menettelysäännösten mukaisesti.

Asetusehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 86 artiklaan. Artikla mahdollistaa sen, että jos EPPO:n perustamisesta ei päästä yksimielisyyteen, riittää, että mukana on yhdeksän jäsenvaltiota. Neuvotteluissa pyritään siihen, että EPPO:on osallistuisi mahdollisimman monta jäsenvaltiota.

4. Organisointi

Valmistelija:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

5. Taustatietoja

Asetusehdotus kuuluu osana komission lainsäädäntöehdotuksiin, joilla pyritään tehostamaan EU:n taloudellisten etujen suojaa. Samanaikaisesti asetusehdotuksen kanssa annettiin Eurojustin uudistamista koskeva asetusehdotus. Ehdotus liittyy myös direktiiviehdotukseen unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu syksyllä 2013. Eduskuntaa on informoitu ennakkolta EPPO:n perustamisesta (E 167/2012 vp, LaVL 27/2013 vp).

7. Vaikutukset

EPPO:n avulla voitaisiin tehostaa EU:n taloudellisia etuja vahingoittavien rikosten tutkintaa ja syytetoimia jäsenvaltioissa.

Asetusehdotuksen vaikutukset koko EU:n alueella riippuvat pitkälti siitä, kuinka moni jäsenvaltio EPPO:on osallistuu ja kuinka toimivat säännökset saadaan aikaiseksi EPPO:n suhteesta kansallisiin järjestelmiin. Vielä ei ole otettu kantaa siihen, onko Suomen edun mukaista olla EPPO:ssa mukana vai ei.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2013

13.6 Ehdotus EU:n syyttömyysolettamadirektiiviksi

1. Tavoitteet ja tehtävät

Komissio on 27.11.2013 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi eräiden syyttömyysolettamaan liittyvien näkökohtien ja läsnäoloa oikeudenkäynnissä koskevan oikeuden lujittamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

COM(2013) 821

U 87/2013 vp

UJ 5/2015 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivissä säädettäisiin syyttömyysolettamaa ja oikeutta olla läsnä oikeudenkäynnissä koskevista vähimmäisvaatimuksista, joita sovellettaisiin kaikkiin rikosoikeudellisiin menettelyihin. Ehdotuksen mukaan direktiivissä säädettäisiin muun muassa kiellostaa viitata julkisesti epäillyn tai vastaajan syyllisyyteen, todistustaakasta ja näyttövaatimuksesta, itsekriminointisuojausta ja vaitiolo-oikeudesta. Lisäksi direktiivi sisältäisi säännökset oikeudesta olla läsnä omassa oikeudenkäynnissään.

4. Organisointi

Valmistelija

Hinkkanen, Ville, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50165

5. Taustatietoja

Esitys liittyy Tukholman ohjelman tavoitteeseen suojella yksilön oikeuksia rikosoikeudenkäynnissä (kohta 2.4). Esitys on osa komission toimenpidepakettia, jonka tavoitteena on vahvistaa rikosoikeudellisiin menettelyihin liittyviä oikeusturvatakeita (ks. komission tiedonanto COM(2013) 820).

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta hyväksyttiin neuvoston yleisnäkemyks OSA-neuvostossa joulukuussa 2014. Neuvottelutulos Euroopan parlamentin kanssa saavutettiin syksyllä 2015.

7. Vaikutukset

Direktiivin tavoitteena on lujittaa oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin rikosoikeudellisissa menettelyissä, mikä helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä. Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 4/481/2013

14 KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

14.1 Eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin kansallinen täytäntöönpano

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö asettaman työryhmän, jonka tehtävänä on valmistella ehdotus eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/41/EU kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 25/2010, LaVL 15/2010 vp, LaVL 19/2010 vp, HaVL 22/2010 vp, HaVL 33/2010 vp
SuVX 82/2010 vp, (SuVP 45/2010 vp), LaVL 5/2011 vp, HaVL 4/2011 vp
LaVL 9/2013 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/41/EU rikosasioita koskevasta eurooppalaisesta tutkintamääräyksestä

3. Keskeinen sisältö

Direktiivi sisältää säännökset EU:n jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Direktiivillä korvataan vastaavat muiden oikeusapuinstrumenttien määräykset. Direktiivin lähtökohta on, että jäsenvaltion on vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen mukaisesti pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa annettu tutkintamääräys, jollei tapaukseen sovellu jokin direktiivissä mainittu kieltäytymisperuste. Direktiiviin on myös koottu säännökset erityisistä oikeusavun muodoista, kuten esimerkiksi videokuulemisesta, vapautensa menettäneenä olevan henkilön väliaikaisesta siirtämisestä kuultavaksi todistelutarkoituksessa, pankkitilitietoihin ja -tapahtumiin liittyvästä oikeusavusta sekä telekuuntelusta. Nykyisin säännökset sisältyvät pääosin keskinäisestä oikeusavusta EU:n jäsenvaltioiden välillä vuonna 2000 tehtyyn yleissopimukseen ja sen lisäpöytäkirjaan.

4. Organisointi

Työryhmä:

Puheenjohtaja:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

Jäsenet:

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 0295150338

Simanainen, Antti, poliisitarkastaja, Sisäministeriö

Ryymin, Markku poliisiylitarkastaja, Poliisihallitus (Ryyminin virkavapauden ajan Lamminaho Tarmo, poliisiylitarkastaja)

Hirvonen, Esko, valvontapäällikkö, varajäsen Salakka, Lassi, tulliyli tarkastaja, Tulli

Eerolainen, Tuuli, neuvotteleva virkamies, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Hakala, Sampsa, kihlakunnansyyttäjä, Helsingin syyttäjänvirasto

Keisu, Pirjo, kärjätuomari, Helsingin kärjäoikeus

Sarvikivi, Jussi, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

5. Taustatietoja

Direktiivin perustuu seitsemän jäsenvaltion vuonna 2010 tekemään aloitteeseen. Direktiivin taustalla on Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2009 hyväksymä Tukholman ohjelma, jonka mukaan todisteiden hankkimiseen liittyvän rikosoikeudellisen yhteistyön alalla tarvitaan hajanaisen sääntelyn tilalle kattavampi järjestelmä, joka perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle.

6. Aikataulu

Direktiivi hyväksyttiin 3.4.2014. Jäsenvaltioiden on pantava direktiivi kansallisesti täytäntöön 21.5.2017 mennessä.

Työryhmän toimikautta on tarkoitus pidentää 31.5.2016 saakka.

7. Vaikutukset

Direktiivin tarkoituksena on tehostaa ja nopeuttaa jäsenvaltioiden välistä esitutkinta- ja oikeudenkäyntivaiheen yhteistyötä. Koska direktiivissä edellytetään, että määräyksen antavana tai vahvistavana viranomaisena on oikeusviranomainen, se Suomen järjestelmässä edellyttää syyttäjän aktiivista roolia rikosten esitutkinnassa.

8. Muut tiedot

OM 13/41/2014

OM021:00/2014

14.2 Eurooppalaista tilivarojen turvaamismääräysmenettelyä koskevaa asetusta täydentävät kansalliset säännökset

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriön asettaman työryhmän tehtävänä oli valmistella kansalliset säädökset, jotka täydentävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 655/2014 eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräysmenettelyn käyttöön ottamisesta rajat ylittävää velkojen perintää varten siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asetus (EUVL N:o L 189, 27.6.2014, s. 59–92)

Työryhmän asettamispäätös 5.9.2014

Työryhmämietintö 2.7.2015 (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 42/2015)

Lausuntotiivistelmä 8.1.2016 (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 1/2016)

3. Keskeinen sisältö

Euroopan parlamentti ja Euroopan unionin neuvosto antoivat 15 päivänä toukokuuta 2014 asetuksen N:o 655/2014 eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräysmenettelyn käyttöön ottamisesta rajat ylittävää velkojen perintää varten siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa. Asetuksella luodaan uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamismenettely, jonka avulla velkoja voi estää velallista siirtämästä tai nostamasta varoja miltä tahansa EU:ssa sijaitsevalta pankkitililtä. Asetusta sovelletaan siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa, joiden vaikutukset ulottuvat valtioiden rajojen yli. Asetus sisältää säännökset eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen

antamismenettelystä ja sen toteuttamisesta siinä pankissa, jossa määräyksen kohteena oleva tili sijaitsee. Menettely muodostaa vaihtoehdon kansallisen lainsäädännön mukaisille menettelyille.

Työryhmän tehtävänä oli valmistella edellä mainittua asetusta täydentävät ja sen voimaantulon johdosta muutoin tarpeelliset kansalliset säännökset. Työryhmän ehdotus tuli laatia hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Valmistelijat

Brander, Sampo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50199

Aalto, Mari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50502

5. Aikataulu

Työryhmän mietintö on valmistunut heinäkuussa 2015. Tiivistelmä mietinnöstä saaduista lausunnoista on julkaistu tammikuussa 2016. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle keväällä 2016.

Asetuksen soveltaminen aloitetaan 18 päivänä tammikuuta 2017. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle viimeistään 18 päivänä heinäkuuta 2016 asetuksen 50 artiklassa mainitut tiedot koskien muun muassa toimivaltaisia kansallisia tuomioistuimia ja viranomaisia sekä erinäisten kansallisten säännösten sisältöä.

6. Vaikutukset

Asetuksella parannetaan jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia velkojien aseman kehittämiseksi rajat ylittävissä tilanteissa. Asetuksen mukaiset toimet vähentävät velkojille tilivarojen turvaamismääräyksen hankkimisesta ja täytäntöönpanosta rajat ylittävissä tilanteissa aiheutuvia kustannuksia sekä lyhentävät turvaamismääräyksen hankkimiseen ja täytäntöönpanoon kuluvaa aikaa. Asetuksen mukaisesta eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamismenettelystä ja sen toteuttamisesta aiheutuu tuomioistuimille, täytäntöönpanoviranomaisille ja pankeille lisätyötä ja kustannuksia.

7. Muut tiedot

OM 16/41/2014

OM015:00/2014

14.3 Direktiivi oikeudesta avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä pidätetyn oikeus yhteydenpitoon läheisiinsä ja konsuliviranomaisiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 326 lopullinen

U 32/2011 vp

LaVL 16/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin epäillyn tai syytetyn oikeutta avustajaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkinen, Kirsi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50438

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus avustajaan ja vapautensa menettäneen yhteydenpito-oikeus ovat tässä etenemissuunnitelmassa lueteltuja prosessuaalisia oikeuksia.

6. Aikataulu

Direktiivi 2013/48/EU annettiin 22.10.2013. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 27.11.2016.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 5/481/2011

EU/2011/1189

14.4 Vähäisiä vaatimuksia ja eurooppalaista maksamismääräysmenettelyä koskevien asetusten muuttaminen

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksella pyritään lisäämään asetusten käyttöä. Maksamismääräysasetukseen ehdotetaan tehtäväksi vain teknisluontoisia muutoksia. Muuttamalla vähäisiin vaatimuksiin sovellettavaa asetusta pyritään lisäämään menettelyn käyttöä ja toimivuutta. Vaatimuksen enimmäismäärän korottaminen 2 000 eurosta 10 000 euroon mahdollistaisi asetuksen sovellettavaksi tulemisen nykyistä useammassa rajat ylittävässä riita-asiassa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen sekä eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöön otosta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen muuttamisesta KOM(2013) 794 lopullinen.

U-kirjelmä 85/2013 vp

LaVL 3/2014 vp

U-jatkokirje 7.10.2015

EUVL L 341 24.12.2015 s. 1

3. Keskeinen sisältö

Vähäiset vaatimukset -asetuksen soveltamisalaa laajennetaan kattamaan rajat ylittävät vaatimukset, joiden arvo on enintään 5 000 euroa. Rajat ylittävien asioiden määrittelmä säilyy ennallaan. Asetukseen on sisällytetty oikeudenkäyntimaksuista yleisluontoinen säännös, jossa todetaan, etteivät maksut saa olla kohtuuttomia. Lisäksi asetuksen johdanto-osan 14 kappaleessa todetaan, etteivät oikeudenkäyntimaksut saisi olla kohtuuttomia vaatimuksen arvoon nähden. Tämä ei kuitenkaan estä jäsenvaltioita perimästä käsittelystä kohtuullisia vähimmäismaksuja. Sähköisten viestintävälineiden käyttöä edistetään asiakirjojen tiedoksiannossa sekä suullisessa käsittelyssä ja todisteiden vastaanottamisessa. Asetuksessa ei edellytetä sähköisten viestintävälineiden käyttämistä silloin, kun oikeudenkäyntivaltion tuomioistuimella ei ole siihen teknisiä valmiuksia.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

Asetusta (EY) N:o 861/2007 eurooppalaisesta vähäisiin vaatimuksiin sovellettavasta menettelystä on sovellettu 1 päivästä tammikuuta 2009 alkaen. Asetusta (EY) N:o 1896/2006 eurooppalaisen maksamismääräysmenettelyn käyttöön otosta on sovellettu 1 päivästä tammikuuta 2009 alkaen.

6. Aikataulu

Muutosasetus on hyväksytty joulukuun 2015 OSA-neuvostossa. Se on julkaistu virallisessa lehdessä 24. joulukuuta 2015 (EUVL L 341 s. 1)

7. Vaikutukset

Ehdotuksen tavoitteena on lisätä eurooppalaisten oikeudenkäynti-instrumenttien käyttöä.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2013

EU/2013/1736

14.5 Uhridirektiivin täytäntöönpano

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista annetun direktiivin (2012/29/EU) täytäntöönpanoa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 23/2011 vp

Asettamispäätös 7.10.2014

Työryhmän määrääjän pidentäminen

Työryhmän mietintö, Uhridirektiivin täytäntöönpano (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2015)

HE 66/2015 vp, LaVM 4/2015 vp, EV 83/2015 vp

Lait 10–19/2016

3. Keskeinen sisältö

Hallituksen esitys koskee uhridirektiivin täytäntöönpanoa lukuun ottamatta uhrien tukipalvelua koskevia artikloja. Uudistukset liittyvät asianomistajille tehtäviin ilmoitukseen, vangin tai tutkintavangin vapautumisesta ilmoittamiseen, asianomistajalle tehtävään henkilökohtaiseen arviointiin ja asianomistajan oikeuteen asiakirjojen käännoiksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,

p. 02951 50438

5. Taustatietoja

Uhridirektiivillä määritetään rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset, joita on sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella. Direktiivillä korvataan neuvoston puitepäätös 2001/220/YOS uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä (ns. uhripuitepäätös).

6. Aikataulu

Lait tulevat voimaan 1.3.2016.

7. Vaikutukset

Direktiivin tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella. Direktiivillä pyritään myös lisäämään jäsenvaltioiden välistä luottamusta ja helpottamaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2014

OM017:00/2014

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

ISSN 1798-7083
ISBN 978-952-259-494-5 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 Valtioneuvosto
www.oikeusministerio.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 Statsrådet
www.oikeusministerio.fi